

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

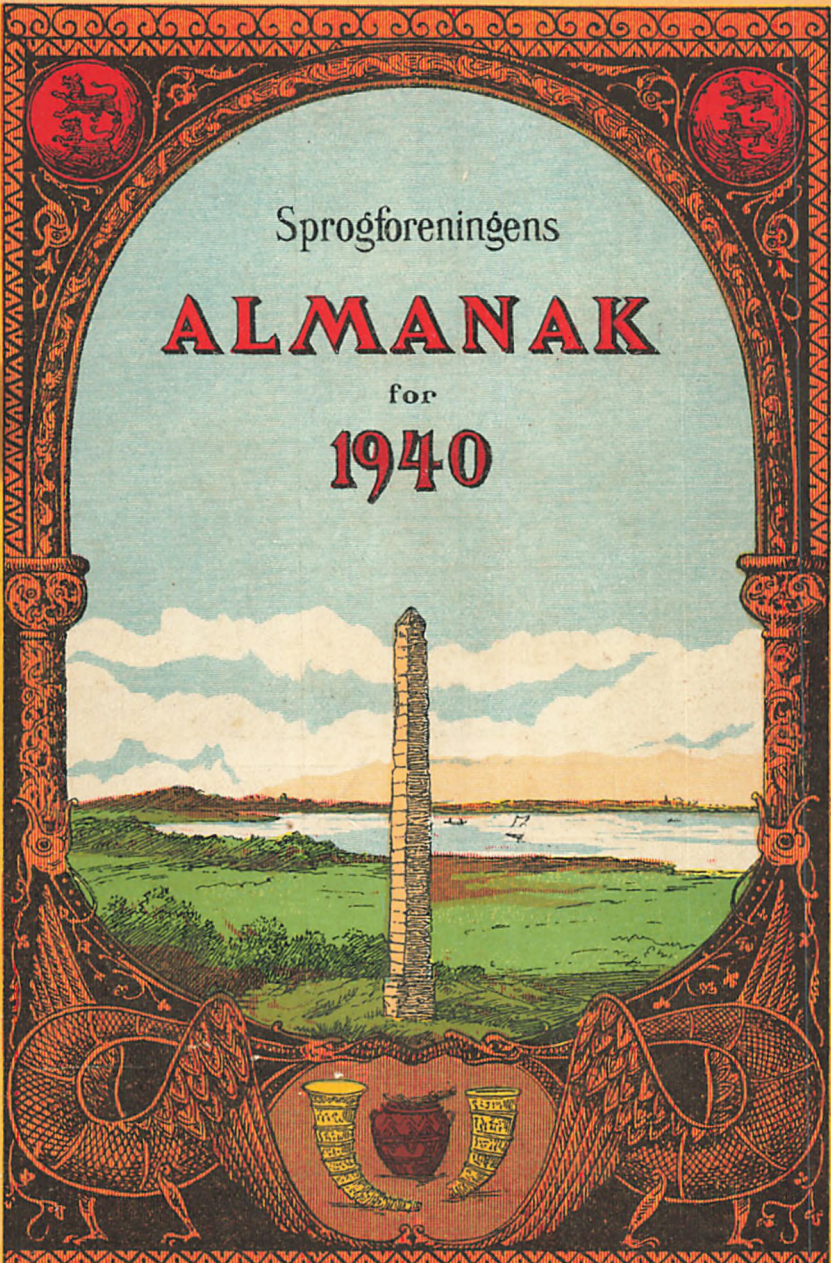
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

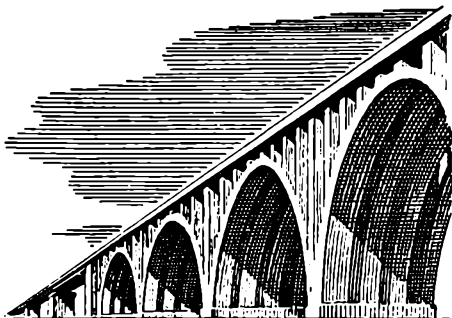
Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1940

Udgivet af Sprogforeningen

SIKKERHEDEN

ER AF STØRSTE BETYDNING VED
ANBRINGELSEN AF DERES PENGE

HANDELSBANKEN

- AKTIEKAPITAL: Kr. 50.000.000
- RESERVER: Kr. 30.000.000

A A B E N R A A

Kontorer i Bolderslev,
Bourup - Felsted
Hellevad - Hjordkær

G R A A S T E N

Kontorer i Kværns
Tørsbøl - Padborg

H A D E R S L E V

Kontorer i
Christiansfeld - Vojens

S Ø N D E R B O R G

Kontorer i
Broager - Nordborg

T O F T L U N D

Kontorer i
Agerskov - Arnum

T Ø N D E R

Kontorer i Højer,
Skærbæk - Tinglev

Filialer af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank.

Sprogforeningens
M l m a n a k

for

• • 1940 • •

47. Aargang.

Udgivet af Sprogforeningen
under Redaktion af N. Hansen

Habenraa.
Trykt i „Sjølbal“s Trykkeri.

Formørkelser i Aaret 1940

1. Ringformet Solformørkelse den 7. April, usynlig i Danmark. Den ses i det Stille Ocean, i Nordamerika, undtagen den nordvestligste Del, i Mellemamerika, i det nordlige Sydamerika og i den vestlige Del af det Atlantiske Ocean.

2. Total Solformørkelse den 1. Oktober, usynlig i Danmark. Den ses i Mellemamerika, undtagen den nordlige Del, i Florida, paa Antillerne, i Sydamerika, undtagen den sydlige Spids, i det Atlantiske Ocean, undtagen den nordlige Del, i Afrika sydfør Ækvator, paa Madagaskar og i den sydvestlige Del af det Indiske Ocean.

Planeterne i Aaret 1940

Merkur er i Almindelighed Solen saa nær, at den ikke kan ses med blotte Øjne. Den 28. Februar, 24. Juni og 20. Oktober er den længst øst for Solen og gaar omkring disse Dage i København med henholdsvis 2 Timer, 1½ Time og ⅓ Time efter Solen. Den 12. April, 10. August og 28. November er den længst vest for Solen og staar omkring disse Dage i København op henholdsvis ⅓ Time, 1¼ Time og 2¼ Time før Solen.

Den 11.—12. November finder en Merkurpassage over Solskiven Sted. Den er usynlig i Danmark.

Venus er den 17. April længst øst for Solen og gaar ved denne Tid i København ned 5 Timer efter Solen. Den lyser stærkest den 20. Maj. Den 26. Juni er Venus i nedre Konjunktion med Solen.

Mars staar ved Aarets Begyndelse i Fiskene. Den vandrer derfra gennem Vædderen, Tyren, Tvillingerne, Krebsen, Løven og Jomfruen ind i Vægten, hvor den opholder sig ved Aarets Slutning.

Jupiter staar ved Aarets Begyndelse i Fiskene og vandrer derfra ind i Vædderen, hvor den opholder sig ved Aarets Slutning. Den 3. November er Jupiter i Opposition med Solen.

Saturn staar ved Aarets Begyndelse i Fiskene og vandrer derfra gennem Hvalfisken ind i Vædderen, hvor den opholder sig ved Aarets Slutning. Den 3. November er Saturn i Opposition med Solen.

Uranus og **Neptun** er ikke synlige for blotte Øjne. Uranus staar ved Aarets Begyndelse i Vædderen og vandrer derfra ind i Tyren, hvor den opholder sig ved Aarets Slutning. Den 16. November er Uranus i Opposition med Solen og staar da omkring Midnat i Syd 53 Gr. over Københavns Horisont. Neptun opholder sig hele Aaret i Jomfruen og Løven.

Vore Vandtider

Beregningen af Vandtiderne har i Aar været forbundet med en Del Vanskeligheder, som har gjort det nødvendigt at foretage en Ændring af Udgangspunktet, som desværre næppe kan siges at være en Forbedring.

I en lang Række af Aar brugte jeg som Udgangspunkt Beregningen af Høj- og Lavvande ved Cuxhaven, saaledes som de fandtes i den officielle »Nautisches Jahrbuch«. I de senere Aar har jeg derimod brugt de af »Deutsche Seewarte« udgivne »Gezeitentafeln«, der bragte et meget rigere og fyldigere Materiale, deriblandt for hver Vandtid Beregning af Vandstanden ved baade Flod og Ebbe, saavidt som de kan beregnes ud fra Solens og Maanens Stilling til og Afstand fra Jorden.

Samtidig gik jeg over til at tage Udgangspunktet for min Beregning i Højvandet ved Helgoland. Det var ikke alene det mest nærliggende Punkt, men tillige et Punkt, hvor Flodbølgen paa Grund af den frie Beliggenhed ikke var udsat for at drives unaturligt højt op ved at løbe ind i en kileformet Fjord og heller ikke i nogen synderlig Grad blev dreven til unaturlig Fart ved at passere et snævert Stræde.

I Aar har jeg imidlertid ikke kunnet faa disse »Gezeitentafeln« (Flodlister). Jeg har derfor maattet tage mit Udgangspunkt i en Liste, der forelaa paa Dansk, nemlig i Universitetets lille Almanak, beregnet af Observatoriet. Den Højvandsliste, den bringer, er den fra London Bridge, hvor Flodbølgen ved at løbe ind i den lange kileformede Fjord bliver presset op til mere end den 3-dobbelte Højde og tillige tager betydeligt stærkere Fart. Det er ikke udelukket, at dette Forhold kan indvirke paa den Bølge, der nu bruges som Udgangspunkt for Beregningen af Vandtiderne her ved vore Kyster. Forhaabentlig volder det dog ikke større Fejl end dem, man altid maa regne med som Følge af Vindens Indvirkning.

Under disse Forhold har jeg for i Aar maattet opgive at meddele, hvilke Vandtider der maatte regnes med som abnorm høje eller lave.

Thade Petersen.

1. Uge. **Kristi Omkærelse**, Luk. 2, 21. 2. Række,
Matth. 6, 5—13.

		O.		Fm.	Em.
M.	1 Nytaar	—			
Ti.	2 Abel	0 22	☾ s. Kv. 5. 56' Sol. nærm. Jorden	6.22	18.51
				7.05	19.46
O.	3 Enoch	1 41	Sol. op 8. 42' n. 15. 46' Tusmørket varer 52'	8.01	20.45
T.	4 Methusalem	2 58		9.10	21.55
F.	5 Simeon	4 12		10.29	23.07
L.	6 Hellig 3 Konger	5 21		11.99	—

2. Uge. **Da Jesus var 12 Aar gammel**, Luk. 2, 42 til Enden.
2. Række, Mark. 10, 13—16.

S.	7 1. S. e. H. 3 K.	6 21	Knud Hertug	0.10	12.41
M.	8 Erhardt	7 12		1.06	13.35
		N.			
Ti.	9 Julianus	16 26	☉ n. M. 14. 53'	1.51	14.23
O.	10 Paul Eremit	17 31	Sol. op 8. 38' n. 15. 56' Tusmørket varer 51'	2.36	15.05
T.	11 Hyginus	18 38		3.15	15.41
F.	12 Reinhold	19 45		3.47	16.16
L.	13 Marie	20 52	Hilarius	4.20	16.50

3. Uge. **Brylluppet i Kana**, Joh. 2, 1—11. 2. Række,
Luk. 19, 1—10.

S.	14 2. S. e. H. 3 K.	21 55	Felix ☾ fjern. Jorden	4.50	17.26
M.	15 Maurus	23 4		5.25	18.02
Ti.	16 Marcellus	—	Sol. op 8. 31' n. 16. 9' Tusmørket varer 50'	6.01	18.36
O.	17 Antonius	0 11		☽ f. Kv. 19. 21'	6.39
T.	18 Vilh. Marie	1 18	Prisca	7.21	20.02
F.	19 Pontianus	2 26		8.15	20.55
L.	20 Fab. og Sebast.	3 33		9.24	22.16

4. Uge. **Arbejderne i Vingaarden**, Matth. 20, 1—16.
2. Række, Matth. 25, 14—30.

S.	21 Septuagesima	4 38	Agnes	10.45	23.31
M.	22 Vincentius	5 38		—	12.02
Ti.	23 Emerentius	6 31	Sol. op 8. 21' n. 16. 23' Tusmørket varer 48'	0.33	13.00
O.	24 Timotheus	7 16		☉ f. M. 0. 22'	1.26
T.	25 Pauli Omv.	7 53		2.12	14.37
		O.			
F.	26 Polycarpus	19 14	☽ nærm. Jorden	2.56	15.23
L.	27 Chrysostomus	20 40		3.29	16.08

5. Uge. **De fire Slags Sædejord**, Luk. 8, 4—15.
2. Række, Mark. 4, 26—32.

S.	28 Sexagesima	22 4	Fr. 6. Føds. Carol. Magn.	4.26	16.56
M.	29 Chr. 7. Føds.	23 26	Valerius	5.13	17.44
Ti.	30 Lovise	—	Adelgunde	5.55	18.34
			Sol. op 8. 10' n. 16. 37'		
O.	31 Vigilius	0 46	Tusmørket varer 47'	6.48	19.18
			☾ s. Kv. 15. 47'		

*) Se Flodhøjden S. 3.

Februar 1940

O. C. N.

Blidemaaned. 29 Dage.

*Se Anm. 3.S.
Højvande*

		O.	C.	N.		Fm.	Em.
T.	1	Brigida	2	2		7.36	20.03
F.	2	Kyndelmisse	3	12		8.38	21.09
L.	3	Blasius	4	14		9.58	22.38

6. Uge. Kristi Daab, Matth. 3, 13 til Enden.

2. Række, Luk. 18, 31 til Enden.

S.	4	Fastelavn	5	9	} Quinquagesima	11.19	23.48
M.	5	Agathe	6	54		} Esto mihi. Veronica	—
Ti.	6	Hvide Tirsd.	6	31	} Dorothea		0.51
						} Richard	
O.	7	Aske Onsdag	7	0	} Sol op 7. 56' n. 16. 52'		1.42
						} Tusmørket var 45'	
T.	8	Corintha	17	32	} ☉ n. M. 8. 45'		2.25
F.	9	Apollonia	18	39			2.55
L.	10	Scholastica	19	45		3.29	15.57

7. Uge. Jesus fristes af Djævelen, Matth. 4, 1—11.

2. Række, Luk. 22, 24—32.

S.	11	1. S. i Fasten	20	51	} Quadragesima. Invocavit		
M.	12	Eulalia	21	57		} Euphrosyne	3.59
Ti.	13	Benignus	23	4	} ☽ fjern. Jorden		4.31
O.	14	Tamperdag	—	—		} Valentinus	4.59
T.	15	Faustinus	0	10	} Sol. op 7. 41' n. 17. 8'		5.30
F.	16	Juliane	1	16		} Tusmørket varer 44'	6.03
L.	17	Findanus	2	20	} ☽ f. Kv. 13. 55'		6.37
							7.26

8. Uge. Den kanaanæiske Kvinde, Matth. 15, 21—28.

2. Række, Mark. 9, 17—29.

S.	18	2. S. i Fasten	3	21	} Reminiscere. Jul. Sophie	8.36	21.20
M.	19	Ammon	4	16		} Concordia	10.07
Ti.	20	Eucharis	5	4	} Sol. op 7. 25' n. 17. 23'		11.32
O.	21	Samuel	5	45		} Tusmørket var 43'	0.09
T.	22	Peders Stol	6	19	} ☉ f. M. 10. 55'		1.08
F.	23	Papias	6	49		} ☽ nærm. Jorden	1.55
L.	24	Skuddag	19	34		2.40	15.05

9. Uge. Jesus drev en Djævel ud, Luk. 11, 14—28.

2. Række, Joh. 8, 42—51.

S.	25	3. S. e. Fasten	21	1	} Oculi. Matthias	3.24	15.52
M.	26	Victorinus	22	25		} Sol. op. 7. 8' n. 17. 38'	4.11
Ti.	27	Inger	23	45	} Tusmørket varer 42'		4.54
O.	28	Leander	—	—		} Merkur størst østl. Elon	5.38
T.	29	Øllegaard	0	59			6.25

Marts 1940		D. & N.	Tordmaaned. 31 Dage.	<i>Se Anm. 3.S. Højeande</i>	
		O.		Fm.	Em.
F.	1 Albinus	2 6	☾ s. Kv. 3. 35'	7.20	19.37
L.	2 Simplicius	3 4		8.10	20.40
10. Uge. Jesus bespiser 5000 Mand, Joh. 6, 1—15.					
2. Række, Joh. 6, 35—51.					
S.	3 Midfaste	3 52	Lactare. Kunigunde	9.28	22.03
M.	4 Adrianus	4 31		11.55	23.27
Ti.	5 Theophilus	5 31		—	12.10
O.	6 Gotfred	5 30	Sol. op 6. 51' n. 17. 52'	0.35	13.08
T.	7 Perpetua	5 53	Tusmørket varer 42'	1.24	13.55
F.	8 Beata	6 14		2.08	14.33
N.					
L.	9 40 Riddere	18 42	☉ n. M. 3. 23' ☾ fjern. Jorden	2.40	15.04
11. Uge. Gabriel Engel udsendes, Luk. 1, 26—38.					
2. Række, Luk. 1, 46—56.					
S.	10 5. S. i Fasten	19 48	Judica. Ædel	3.10	15.34
M.	11 Kronpr. Freder	20 54	Thala	3.37	16.03
Ti.	12 Gregorius	22 0		4.07	16.29
O.	13 Macedonius	23 5	Sol. op 6. 33' n. 18. 7'	4.35	16.57
T.	14 Eutychius	—	Tusmørket varer 42'	5.05	17.25
F.	15 Zacharias	0 9	Neptun i Opp. m. Solen	5.34	17.53
L.	16 Gudmund	1 10		6.08	18.29
12. Uge. Jesu Indtog i Jerusalem, Matth. 21, 1—9.					
2. Række, Mark. 14, 3—9.					
S.	17 Palmesøndag	2 6	Gertrud ☽ f. Kv. 4. 25'	6.59	19.25
M.	18 Alexander	2 55		8.08	20.38
Ti.	19 Joseph	3 38	Sol. op. 6. 15' n. 18. 21'	9.36	22.15
O.	20 Gordius	4 14	Tusmørket varer 42'	11.11	23.45
T.	21 Skærtorsdag	4 45	Jævdøgn Benedictus	—	12.20
F.	22 Langfredag	5 13	Paulus	0.47	13.17
L.	23 Fidelis	5 39	☉ f. M. 20. 33' ☽ nærm. Jorden	1.39	14.05
13. Uge. Kristi Opstandelse, Mark. 16, 1—7.					
2. Række, Matth. 28, 1—8.					
O.					
S.	24 Paaskedag	19 52	Ulrica	2.22	14.47
M.	25 2. Paaskedag	21 17	Mariæ Bebudelse	3.04	15.29
Ti.	26 Gabriel	22 37		3.48	16.15
O.	27 Kastor	23 50	Sol. op. 5. 56' n. 18. 35'	4.35	17.01
T.	28 Krpsse. Ingrid	—	Tusmørket varer 42'	5.20	17.40
F.	29 Jonas	0 54	Eustachius	6.04	18.20
L.	30 Quirinus	1 47	☾ s. Kv. 17. 20'	6.50	19.07
14. Uge. Jesus kom ind ad lukte Døre, Joh. 20, 19 til Enden.					
2. Række, Joh. 21, 15—19.					
S.	31 1. S. e. Paaske	2 30	Quasimodo. Fred. 5. Fød. Balbina	7.45	20.04

April 1940

O.C.N.

Faaremaaned. 30 Dage.

Se Anm. J.S.
Højnande

		O.				F.m.	Em.
M.	1 Hugo	3	5			9.01	21.21
Ti.	2 Theodosius	3	34			10.28	22.53
O.	3 Nicætas	3	58	} Sol. op 5. 38' n. 18. 49'	} Tusmørket varer 43'	11.43	—
T.	4 Ambrosius	4	19			0.04	12.42
F.	5 Irene	4	39	☾ fjern. Jorden		0.57	13.21
L.	6 Sixtus	4	58			1.41	14.03

15. Uge. **Jesus er en god Hyrde**, Joh. 10, 11—16.

2. Række, Joh. 10, 22—30.

		N.				F.m.	Em.
S.	7 2. S. e. Paaske	18	45	} Misericordia Domini		2.13	14.34
M.	8 Chr. 9. Føds.	19	51	} Egesippus ☉ n. M. 21. 18'		2.42	15.03
Ti.	9 Procopius	20	57	} Janus		3.17	15.33
O.	10 Ezechiel	22	2	} Sol. op. 5. 20' n. 19. 3'	} Tusmørket varer 44'	3.43	16.03
T.	11 Leo	23	4			4.13	16.31
F.	12 Julius	—	—	Merk. størst vestl. Elong.		4.44	17.01
L.	13 Justinus	0	1			5.17	17.31

16. Uge. **Kristi Bortgang til Faderen**, Joh. 16, 16—22.

2. Række, Joh. 14, 1—11.

S.	14 3. S. e. Paaske	0	52	} Jubilate. Tiburtius		5.55	18.13
M.	15 Chr. 5. Føds.	1	36	} Olympica. ☽ f. Kv. 14. 46'		6.47	19.07
Ti.	16 Flyttedag	2	13	} Mariane		7.54	20.28
O.	17 Anicetus	2	44	} Sol. op 5. 3' n. 19. 17'	} Tusmørket varer 46'	9.28	21.51
T.	18 Eleutherius	3	12			Venus størst østl. Elong.	10.46
F.	19 Bededag	3	38	} Daniel		1.57	—
L.	20 Sulpicius	4	4	} ☽ nærm. Jorden		0.24	12.55

17. Uge. **Den Helligaands Sendelse**, Joh. 16, 5—15.

2. Række, Joh. 8, 28—36.

S.	21 4. S. e. Paaske	4	30	} Cantate. Florentius		1.16	13.44
M.	22 Cajus	4	59	} ☉ f. M. 5. 37'		2.02	14.28
		O.					
Ti.	23 Georgius	21	28	} Sol. op 4. 46' n. 19. 31'	} Tusmørket varer 47'	2.46	15.10
O.	24 Albertus	22	36			3.33	15.54
T.	25 Mark. Evang.	23	36			4.17	16.36
F.	26 Cletus	—	—			5.00	17.16
L.	27 Charl. Amalie	0	25	} Ananias		5.44	17.56

18. Uge. **Beder i Jesu Navn**, Joh. 16, 23—28.

2. Række, Joh. 17, 1—11.

S.	28 5. S. e. Paaske	1	5	} Rogate. Vitalis		6.30	18.40
M.	29 Peter Martyr	1	36	} ☾ s. Kv. 8. 49'		7.24	19.31
Ti.	30 Severus	2	2			8.29	20.37

Maj 1940		O.C.N	Majmaaned. 31 Dage.	<i>Se Anm. 3.S. Højande</i>	
O.	1 Phil. og Jakob	2 25	O. Voldermisse Sol. op 4. 30' n. 19. 45' Tusmørket varer 50'	Fm. 9.46	Em. 21.59
T.	2 Kr. Himmelf.	2 46	Athanasius	11.03	23.18
F.	3 Korsmisse	3 4	☾ fjern. Jorden	11.58	—
L.	4 Florian	3 24		0.18	12.51
19. Uge. Naar Trøsteren kommer , Joh. 15, 26 til Enden og 16, 1—4. 2. Række, Joh. 17, 20 til Enden.					
S.	5 6. S. e. Paaske	3 44	Exaudi. Gothard	1.04	13.28
M.	6 Joh. a. Port.	4 6	De lyse Nætt. begynder	1.39	14.01
N.					
Ti.	7 Flavia	19 63	☉ n. M. 13. 7'	2.13	14.34
O.	8 Stanislaus	20 57	Sol. op 4. 15' n. 19. 59'	2.46	15.07
T.	9 Caspar	21 57	Tusmørket varer 53'	3.21	15.40
F.	10 Gordianus	22 50		3.56	16.14
L.	11 Mamertus	23 36		4.34	16.48
20. Uge. Hvo mig elsker , Joh. 14, 23 til Enden. 2. Række, Joh. 14, 15—21.					
S.	12 Pinsedag	—	Pancratius	5.11	17.26
M.	13 2. Pinsedag	0 16	Ingenuus	5.55	18.07
Ti.	14 Kristian	0 48	☽ f. Kv. 21. 15'	6.46	19.02
Sophie					
O.	15 Tamperdag	1 16	Sol. op 4. 1' m. 20. 12'	7.49	20.06
T.	16 Sara	1 42	Tusmørket varer 56'	9.03	21.24
F.	17 Bruno	2 6		10.22	22.47
L.	18 Erik	2 31	☽ nærm. Jorden	11.33	23.58
21. Uge. Kristus og Nikodemus , Joh. 3, 1—15. 2. Række, Matth. 28, 18 til Enden.					
S.	19 Trinitatis	2 57	Potentiana	—	12.33
M.	20 Angelica	3 27	Venus lyser stærkest	0.55	13.21
Ti.	21 Helene	4 2	☉ f. M. 14. 33'	1.43	14.06
O.					
O.	22 Castus	21 21	Sol. op 3. 50' n. 20. 24'	2.31	14.52
T.	23 Desiderius	22 16	Tusmørket varer 59'	3.17	15.36
F.	24 Esther	23 1		4.03	16.19
L.	25 Urbanus	23 36		4.49	16.59
22. Uge. Den rige Mand , Luk. 16, 19 til Enden. 2. Række, Luk. 12, 13—21					
S.	26 1. S. e. Trin.	—	Beda	5.30	17.36
M.	27 Lucian	0 5		6.15	18.16
Ti.	28 Vilhelm	0 30	Sol. op 3. 40' n. 20. 34'	7.01	19.02
O.	29 Maximinus	0 51	Tusmørket varer 63'	7.53	19.56
☾ s. Kv. 1. 40'					
T.	30 Vigand	1 10	☾ fjern. Jorden	8.54	20.57
F.	31 Petronella	1 29		10.02	22.10

Juni 1940

D.C. 91

Skarsommer. 30 Dage

*Se Anm. 3.S.
Højsande*

		O			Fm.	Em.
L.	1 Nikomedes	1	49		11.09	23.22

23. Uge. **Den store Nadvere**, Luk. 14, 16—24.

2. Række, Luk. 14, 25 til Enden.

S.	22. S. e. Trin.	2	10	Marcellinus	—	12.03
M.	3 Fred. 8. Fods.	2	34	Erasmus	0.17	12.48
Ti.	4 Oplatus	3	3	Bonifacius	1.02	13.38
O.	5 Grundlovsdag	3	38	Sol. op 3. 33' n. 20. 44'	1.41	14.06
				Tusmørket varer 66'		
				N.		
T.	6 Norbertus	20	46	☉ n. M. 2. 5,	2.21	14.32
F.	7 Jeremias	21	36		3.01	15.20
L.	8 Medardus	22	17		3.41	15.57

24. Uge. **Det fortabte Faar**, Luk. 15, 1—10.

2. Række, Luk. 15, 11 til Enden.

S.	9.3. S. e. Trin.	22	52	Primus	4.21	16.36
M.	10 Onuphrius	23	22		5.07	17.19
Ti.	11 Barnab. Apost.	23	48	Sol. op 3. 29' n. 20. 50'	5.54	18.04
O.	12 Basilius	—	—	Tusmørket varer 69'	6.43	18.55
T.	13 Cyrillus	0	12	☽ f. Kv. 2. 59'	7.39	19.50
F.	14 Rufinus	0	36	☽ nærm. Jorden	8.42	21.00
L.	15 Valdemarsdag	1	1	Vitus	9.54	22.18

25. Uge. **Værer barmhjertige**, Luk. 6, 36—42.

2. Række, Matth. 5, 43 til Enden.

S.	16.4. S. e. Trin.	1	28	Tycho	11.07	23.32
M.	17 Botolphus	2	0		—	12.06
Ti.	18 Leontius	2	38	Sol. op 3. 28' n. 20. 54'	0.32	13.02
O.	19 Gervasius	3	24	Tusmørket varer 70'	1.27	13.53
T.	20 Sylvester	4	19	☉ f. M. 0. 2'	2.19	14.39
F.	21 Albanus	21	35	Solliverv, længste Dag	3.06	15.21
L.	22 1000 Martyrer	22	6		3.51	16.02

26. Uge. **Jesus lærer af Skibet**, Luk. 5, 1—11.

2. Række, Matth. 16, 13—26.

S.	23.5. S. e. Trin.	22	33	Paulinus	4.33	16.39
M.	24 St. Hansdag	22	56	Merk. storst østl. Elong.	5.15	17.17
Ti.	25 Prosper	23	16	Sol. op 3. 30' n. 20. 55'	5.52	17.52
O.	26 Pelagius	23	35	Tusmørket varer 70'	6.33	18.32
T.	27 Sovere	23	55	☽ s. Kv. 19. 13'	7.17	19.16
				☽ fjern. Jorden		
F.	28 Car. Amalie	—	—	Eleonora	8.03	20.04
L.	29 Petr. Paulus	0	15		8.55	21.02

27. Uge. **Farisæernes Retfærdighed**, Matth. 5, 20—26.

2. Række, Matth. 19, 16—26.

S.	30.6. S. e. Trin.	0	37	Lucina	9.59	22.14
----	--------------------------	---	----	--------	------	-------

Juli 1940		D.C.N.	Ormemaaned. 31. Dage	Se Anm. 3.S. Højvande	
		O.		Fm.	Em.
M.	1 Theobaldus	1 4		11.07	23.24
Ti.	2 Mariæ Besøg.	1 35		—	12.04
O.	3 Cornelius	2 15	Sol. op 3. 35' n. 20. 52' Tusmørket varer 68'	0.24	12.55
T.	4 Ulricus	3 3		1.14	13.44
		N.	Solen fjernest Jorden		
F.	5 Anshelmus	20 14	☉ n. M. 12. 28'	2.00	14.22
L.	6 Dion	20 53		2.45	15.02
28. Uge. Jesus bespiser 4000 Mand, Mark. 8, 1—9.					
2. Række, Matth. 10, 24—31.					
S.	7 7. S. e. Trin.	21 26	Lovise Aug. Villebaldus	3.27	15.43
M.	8 Kjeld	21 54		4.11	16.27
Ti.	9 Sostrata	22 19	☽ nærm. Jorden	4.57	17.10
			Knud Konge		
O.	10 Villh. Caroline	22 43	Sol. op 3. 42' n. 20. 47'	5.45	17.55
T.	11 Josva	23 8	Tusmørket varer 65'	6.29	18.44
F.	12 Henrik	23 35	☽ f. Kv. 7. 35'	7.22	19.34
L.	13 Margarethe	—		8.18	20.34
29. Uge. De falske Profeter, Matth. 7, 15—21.					
2. Række, Matth. 7, 22 til Enden.					
S.	14 8. S. e. Trin.	0 4	Bonaventura	9.22	21.49
M.	15 Apostl. Deling	0 38		10.35	23.06
Ti.	16 Susanne	1 20	Sol. op 3. 52' n. 20. 39' Tusmørket varer 62'	11.44	—
O.	17 Alexius	2 10		0.18	12.47
T.	18 Arnolphus	3 8		1.18	13.42
F.	19 Justa	4 11	☉ f. M. 10. 55'	2.11	14.28
		O.			
L.	20 Elias	20 36		2.58	15.08
30. Uge. Den utro Husfoged, Luk. 16, 1—9.					
2. Række, Luk. 12, 32—48.					
S.	21 9. S. e. Trin.	21 0	Evenus	3.37	15.45
M.	22 Maria Magd.	21 22		4.16	16.19
Ti.	23 Apollinaris	21 42	Hundrededagene begynd.	4.51	16.51
			Sol. op 4. 3' n. 20. 28' Tusmørket varer 58'	5.26	17.26
O.	24 Christina	22 1		6.00	18.00
T.	25 Jacobus	22 21	☾ fjern. Jorden	6.00	18.00
F.	26 Anna	22 42		6.34	18.35
L.	27 Martha	23 6	☾ s. Kv. 12. 29'	7.12	19.15
31. Uge. Jesus græder over Jerusalem, Luk. 19, 41 til End.					
2. Række, Matth. 11, 16—24.					
S.	28 10. S. e. Trin.	23 34	Aurelius	7.42	20.04
M.	29 Oluf	—		8.47	21.08
Ti.	30 Abdon	0 9	Sol. op 4. 15' n. 20. 16' Tusmørket varer 55'	9.59	22.31
O.	31 Germanus	0 53		11.18	23.46

August 1940

O.C.N.

Høstnaaned. 31 Dage

Se Anm. 3.S.
Højgænde

		O.			Fm.	Em.
T.	1 Peders Fængs	1	46		—	12.21
F.	2 Hannibal	2	49	Venus lyscer stærkest	0.48	13.15
		N.				
L.	3 Nikodemus	19	25	☉ n. M. 31. 9'	1.39	14.02

32. Uge. Farisæeren og Tolderen, Luk. 18, 9—14.

2. Række, Luk. 7, 36 til Enden.

S.	4 11. S. e. Trin.	19	55	Dominicus	2.26	14.43
M.	5 Osvaldus	20	23		3.10	15.25
Ti.	6 Kristi Forklar	20	49	☽ nærm. Jorden	3.53	16.08
				Sol. op 4. 28' n. 20. 2'		
O.	7 Donatus	21	13	Tusmørket varer 51'	4.39	16.54
T.	8 Ruth	21	39	De lyse Nætter ender	5.25	17.40
F.	9 Romanus	22	8	☽ f. Kv. 13. 0'	6.13	18.23
L.	10 Laurentius	22	42	Merk. størst vstl. Elong.	6.59	19.12

33. Uge. Den Døve og Stumme, Mark. 7, 31 til Enden.

2. Række, Matth. 12, 31—42.

S.	11 12. S. e. Trin.	23	21	Herman	7.48	20.08
M.	12 Clara	—	—		8.46	21.21
Ti.	13 Hippolytus	0	8		10.03	22.48
O.	14 Eusebius	1	2	Sol. op 4. 41' n. 19. 46'	11.24	—
T.	15 Mar. Himmelf.	2	2	Tusmørket varer 49'	0.09	12.32
F.	16 Rochus	3	7		1.06	13.29
L.	17 Anastatius	4	14		1.59	14.12

34. Uge. Samaritaneren og Leviten, Luk. 10, 23—37.

2. Række, Matth. 20, 20—28.

S.	18 13. S. e. Trin.	5	22	Agapetus. ☉ f. M. 0. 2'	2.41	14.51
		O.				
M.	19 Sebaldus	19	47		3.17	15.22
Ti.	20 Bernhard	20	7	Sol. op 4. 55' n. 19. 29'	3.50	15.54
O.	21 Salomon	20	27	Tusmørket varer 47'	4.23	16.24
T.	22 Symphorian	20	47	☾ fjern. Jorden	4.53	16.55
F.	23 Zachæus	21	10	Hundredagene ender	5.22	17.24
L.	24 Soph. Freder.	21	37	Bartholomæus	5.51	17.55

35. Uge. De 10 Spedalske, Luk. 17, 11—19.

2. Række, Joh. 5, 1—15.

S.	25 14. S. e. Trin.	22	8	Ludvig	6.23	18.31
M.	26 Irenæus	22	48	☉ s. Kv. 4. 33'	7.00	19.16
Ti.	27 Gebhardus	23	33	Augustinus	7.50	20.20
O.	28 Lovise	—	—	Sol. op 5. 8' n. 19. 12'	9.00	21.42
T.	29 Joh. Halsh.	0	30	Tusmørket varer 45'	10.31	23.10
F.	30 Benjamin	1	37		11.45	—
L.	31 Bertha	2	52		0.22	12.48

September 1940

D.C. 92

Fiskemaaned. 30 Dage

Se Anm. 3.S.
Højvande36. Uge. **Ingen kan tjene to Herrer**, Matth. 6, 24 til Enden.
2. Række, Luk. 10, 38 til Enden.

		O.		Fm.	Em.
S.	1 15. S. e. Trin.	4	13	Ægidius	1.16 13.88
			X		
M.	2 Elisa	18	49	☉ n. M. 5. 15'	2.03 14.20
Ti.	3 Seraphia	19	15	☽ nærm. Jorden	2.35 15.02
				Theodosia	
O.	4 Jul. Maria	19	42	{ Sol. op 5. 22' n. 18. 54'	3.30 15.46
				{ Tusmørket varer 44'	
T.	5 Regina	20	10	Venus størst vstl. Elong.	4.14 16.31
F.	6 Magnus	20	43		5.01 17.18
L.	7 Louise	21	21	Robert	5.46 18.01

37. Uge. **Enkens Søn af Nain**, Luk. 7, 11—17.

2. Række, Joh. 11, 19—45.

S.	8 16. S. e. Trin.	22	6	Marie Fødsel	6.30 18.49
M.	9 Gorgonius	22	58	☽ f. Kv. 20. 32'	7.17 19.43
Ti.	10 Burchhardt	23	57		8.17 20.57
O.	11 Hillebert	—	—	{ Sol. op 5.35' n. 18. 36'	9.35 22.29
T.	12 Guido	1	0	{ Tusmørket varer 43'	11.01 23.46
F.	13 Cyprianus	2	6		— 12.10
L.	14 Ophøjelse	3	12		0.50 13.07

38. Uge. **Den Vatersottige**, Luk. 14, 1—11.

2. Række, Mark. 2, 14—22.

S.	15 17. S. e. Trin.	4	19	Eskild	1.38 13.53
M.	16 Euphemia	5	26	☉ f. M. 15. 41'	2.17 14.28
			O.		
Ti.	17 Lambertus	18	33	{ Chr. 8. Føds. Titus	2.51 14.56
O.	18 Tamperdag	18	53	{ Sol. op 5. 49' n. 18. 18'	3.21 15.25
T.	19 Constantia	19	15	{ Tusmørket varer 42'	3.49 15.54
F.	20 Tobias	19	40	☾ fjern. Jorden	4.18 16.25
L.	21 Matthæus	20	9		4.45 16.54

39. Uge. **Hvis Søn er Kristus**, Matth. 22, 34 til Enden.

2. Række, Joh. 15, 1—11.

S.	22 18. S. e. Trin.	20	44	Mauritius	5.13 17.23
M.	23 Linus	21	27	Jævdøgn	5.42 17.50
Ti.	24 Tecla	22	18	☾ s. Kv. 18. 47'	6.17 18.43
O.	25 Cleophas	23	19	{ Sol. op 6. 2' n. 18. 0'	7.07 19.45
				{ Tusmørket varer 42'	
T.	26 Chr. 10. Føds.	—	—	Adolph	8.19 21.06
F.	27 Cosmus	0	28		9.45 22.38
L.	28 Venceslaus	1	4		11.13 23.52

40. Uge. **Den Værkbrudne**, Matth. 9, 1—8.

2. Række, Joh. 1, 35 til Enden.

S.	29 19. S. e. Trin.	3	5	St. Michael	— 12.18
M.	30 Hieronymus	4	30		0.52 13.10

Oktober 1940

O. C. N.

Sædemaaned. 31 Dage

 Se Anm 3.S.
Højvande

		N.		Fin	Ein.
Ti.	1 Remigius	17 39	☉ n. M. 13. 41' ☽ nærm. Jorden	1.36	13.52
O.	2 Ditlev	18 8		Sol. op 6. 16' n. 17. 41'	2.19
T.	3 Mette	18 39	Tusmørket varer 42'	3.03	15.20
F.	4 Franciscus	19 16		3.48	16.08
L.	5 Placidus	20 0		4.33	16.53

 41. Uge. **Bryllupsklæderne**, Matth. 22, 1—14.

2. Række, Matth. 21, 28—44.

S.	6 20. S. e. Trin.	20 51	Fred. 7. Føds. Broderus	5.18	17.89
M.	7 Amalia	21 49		6.02	18.27
Ti.	8 Ingeborg	22 52	☽ f. Kv. 7. 18'	6.49	19.25
O.	9 Dionysius	23 58	Sol. op 6. 30' n. 17. 23' Tusmørket varer 42'	7.42	20.39
T.	10 Gereon	—		8.57	22.01
F.	11 Fred. 4. Føds.	1 4		10.26	23.10
L.	12 Pr. Frederik	2 11	Maximilian	11.44	—

 42. Uge. **Den kongelige Mand**, Joh. 4, 46—53.

2. Række, Joh. 4, 34—42.

S.	13 21. S. e. Trin.	3 17	Angelus	0.20	12.41
M.	14 Calixtus	4 23		1.09	13.22
Ti.	15 Flyttedag	5 29	Hedevig ☾ Jern. Jord.	1.47	13.56
O.	16 Gallus	6 34	Sol. op 6. 44' n. 17. 6' Tusmørket varer 42'	2.17	14.28
T.	17 Florentinus	17 45		☉ f. M. 9. 15'	2.47
F.	18 Lukas Evang.	18 12		3.17	15.26
L.	19 Balthasar	18 45		3.46	15.55

 43. Uge. **De 10 000 Pund**, Matth. 18, 23 til Enden.

2. Række, Matth. 18, 1—14.

S.	20 22. S. e. Trin.	19 25	Felicianus	4.13	16.27
M.	21 11 000 Jomfruer	20 12	Merk. størst østl. Elong.	4.45	16.58
Ti.	22 Cordula	21 8		5.14	17.34
O.	23 Søren	22 12	Sol. op 6. 58' n. 16. 49' Tusmørket varer 43'	5.50	18.23
T.	24 Proclus	23 23		☾ s. Kv. 7. 4'	6.39
F.	25 Crispinus	—		7.44	20.37
L.	26 Amandus	0 39		9.05	22.03

 44. Uge. **Skattens Mønt**, Matth. 22, 15—22.

2. Række, Mark. 12, 41 til Enden.

S.	27 23. S. e. Trin.	2 0	Seni	10.35	23.18
M.	28 Caroline	3 23	Simon og Judas	11.47	—
Ti.	29 Narcissus	4 48	Marie Soph. Frederikke	0.47	12.40
O.	30 Louise Charl.	16 33	Absalon Sol. op 7. 13' n. 16. 33' Tusmørket varer 44'	1.03	13.29
T.	31 Louise	17 8		☉ n. M. 23. 3' ☽ nærm. Jorden Reform. Beg.	1.54

November 1940

O.C.N.

Slagtemaaned. 30 Dage

Se Anm 3.S.
Højende

		N.		Fm.	Em.
F.	1 Alle Helgen	17	49	2.38	14.59
L.	2 Alle Sjæle	18	38	3.23	16.36

45. Uge. **Jesus prædiker om Salighed**, Matth. 5, 1—12.
2. Række, Matth. 5, 13—16.

S.	3 24. S. e. Trin.	19	34	} Hubertus. Jupiter og Saturn i Opp. m. Solen	4.09	16.33
M.	4 Otto	20	37		4.51	17.21
Ti.	5 Malachias	21	44	} Sol. op 7. 28' n. 16. 18' Tusmørket varer 46' ☽ f. Kv. 22. 8'	5.36	18.11
O.	6 Leonhardus	22	52		6.21	19.00
T.	7 Engelbrecht	—	—		7.14	20.06
F.	8 Claudius	0	0		8.14	21.16
L.	9 Theodor	1	7		9.33	22.35

46. Uge. **Ødelæggelsens Vederstyggelighed**, Matth. 24, 15—28.
2. Række, Luk. 17, 20—33.

S.	10 25. S. e. Trin.	2	13	Luther	10.55	23.42
M.	11 Morten Bisp	3	19	☾ fjern. Jorden	11.56	—
Ti.	12 Thorkild	4	24	} Sol. op 7. 43' n. 16. 5' Tusmørket varer 47'	0.31	12.43
O.	13 Arcadius	5	30		1.09	13.19
T.	14 Frederik	6	35	☼ f. M. 3. 23'	1.43	13.54
F.	15 Leopold	7	39		2.16	14.27
				O.		
L.	16 Othenius	17	23	Uranus i Op. m. Solen	2.47	14.59

47. Uge. **Jeg priser dig, Fader**, Matth. 11, 25 til Enden.
2. Række, Matth. 25, 31 til Enden.

S.	17 26. S. e. Trin.	18	8	Anianus	3.18	15.33
M.	18 Hesychius	19	2		3.52	16.11
Ti.	19 Elisabeth	20	3	} Sol. op 7. 57' n. 15. 53' Tusmørket varer 48'	4.34	16.46
O.	20 Volkmarus	21	11		4.59	17.26
T.	21 Mariæ Ofring	22	24	} Cecilia. ☾ s. Kv. 17. 36'	5.36	18.16
F.	22 Fred. Ferdin.	23	41		6.27	19.08
L.	23 Clemens	—	—		7.21	20.13

48. Uge. **Kristi Forklarelse**, Matth. 17, 1—9.

S.	24 27. S. e. Trin.	1	0	Chrysogonus	8.30	21.29
M.	25 Catharina	2	21		9.56	22.45
Ti.	26 Conradus	3	44	} Sol. op 8. 10' n. 15. 44' Tusmørket varer 50'	11.11	23.50
O.	27 Facundus	5	8		☽ nærm. Jorden	—
T.	28 Soph. Magd.	6	30	Merk. størst vstl. Elong.	0.43	13.07
				N.		
F.	29 Saturninus	16	22	☼ n. M. 9. 42'	1.33	13.57
L.	30 Chr. 6. Føds.	17	15	Andreas	2.23	14.43

49. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem**, Matth. 21, 1—9.
2. Række, Luk. 4, 16—30.

		N.		Fm	Em.
S.	1	1. S. i Advent	18 16	Arnold	3.08 15.33
M.	2	Bibiana	19 29		3.49 16.20
Ti.	3	Svend	20 33	Barbara	4.31 17.05
O.	4	Charl.Freder.	21 43	Sol. op 8. 22' n. 15. 38'	5.15 17.49
T.	5	Sabina	22 52	Tusmørket varer 51'	5.55 18.38
F.	6	Nikolaus	23 59	☽ f. Kv. 17. 1'	6.39 19.29
L.	7	Agathon	—		7.30 20.25

50. Uge. **Tegn i Sol og Maane**, Luk. 21, 25—36
2. Række, Matth. 25, 1—13.

S.	8	2. S. i Advent	1 5	Mariæ Undf.	8.31 21.32
M.	9	Rudolph	2 11	☾ fjern. Jorden	9.41 22.41
Ti.	10	Judith	3 17	Sol. op 8. 31, n. 15. 34'	10.56 23.37
O.	11	Damasus	4 22	Tusmørket varer 52'	11.53 —
T.	12	Epimachus	5 27		0.27 12.41
F.	13	Lucia	6 30		1.05 13.23
L.	14	Crispus	7 30	☉ f. M. 20. 38'	1.45 14.03

51. Uge. **Johannes i Fængsel**, Matth. 11, 2—10.
2. Række, Luk. 1, 67 til Enden.

S	15	3. S. i Advent	16 55	Nikatius	2.24 14.38
M	16	Lazarus	17 54		2.59 15.19
Ti.	17	Albina	19 1	Lovise	3.34 15.58
O.	18	Tamperdag	20 13	Sol. op 8. 38' n. 15. 35'	4.10 16.38
T.	19	Nemesius	21 29	Tusmørket varer 53'	4.50 17.21
F.	20	Abraham	22 47		5.28 18.05
L.	21	Thomas	—		6.13 18.55

52. Uge. **Johannis Vidnesbyrd**, Joh. 1, 19—28.
2. Række, Joh. 3, 25 til Enden.

S.	22	4. S. i Advent	0 5	Japetus. ☾ s. Kv. 2. 45'	7.03 19.49
M.	23	Torlacus	1 25	Solhverv, korteste Dag	8.04 20.55
Ti.	24	Dr.Alexandrine	2 46	Adam	9.19 22.08
O.	25	Juledag	4 6	Sol. op 8. 42' n. 15. 38'	10.39 23.22
T.	26	St. Stephan	5 24	Tusmørket varer 53'	11.49 —
F.	27	Joh. Evang.	6 36	☽ nærm. Jorden	0.23 12.52
L.	28	Børnedag	15 57	N.	
				☉ n. M. 21. 56'	1.19 13.47

53. Uge. **Simeon og Anna**, Luk. 2, 23—40.
2. Række, Luk. 2, 25—32.

S.	29	S. im. J. og N.	17 1	Noah	2.10 14.37
M.	30	David	18 10		2.54 15.23
Ti.	31	Sylvester	19 21		3.37 16.08

Det danske Kongehus.

Kong **Christian X.**, født 26. September 1870, tiltraadte 14. Maj 1912, formælet 26. April 1898 med Dronning **Alexandrine** Auguste, født 24. December 1879.

Sønner: 1) Kronprins Christian **Frederik** Franz Michael Carl Valdemar Georg, født 11. Marts 1899, formælet den 24. Maj 1935 med Prinsesse **Ingrid** Victoria Sofie Louise Margareta af Sverige, født 28. Marts 1910, Datter af Kronprins Gustav Adolf af Sverige og Kronprinsesse Margrethe (død 1. Maj 1920). 2) **Knud** Christian Frederik Michael, født 27. Juli 1900, formælet 8. September 1933 med **Caroline Mathilde**, Datter af Prins Harald og Prinsesse Helena. Børn: En Datter, født 8. Maj 1935.

Søskende: 1) **Haakon VII.**, Norges Konge, født 3. August 1872, formælet 22. Juli 1896 med **Maud**, Datter af Kong Edvard VII. af England, født 26. Nov. 1869. 2) **Harald**, født 8. Oktbr. 1876, formælet 28. April 1909 med **Helena**, Prinsesse af Stesvig-Holsten-Sonderborg-Lyksborg, født 1. Juni 1888. Børn: a) **Feodora**, født 3. Juli 1910, formælet 9. Sept. 1937 med Prins **Christian** af Schaumburg-Lippe. b) **Caroline-Mathilde**, født 27. April 1912, formælet 8. Sept. 1933 med Prins **Knud**; (se ovenfor). c) **Alexandrine-Louise**, født 12. December 1914, formælet 22. Januar 1937 med Greve **Luitpold Alfred** til Castell-Castell. d) **Gorm**, født 24. Februar 1919. e) **Oluf**, født 10. Marts 1923. 3) **Ingeborg**, født 2. August 1878, formælet 27. August 1897 med **Carl**, Prins af Sverige. Hertug af Vestgotland, født 27. Febr. 1861. 4) **Thyra**, født 14. Marts 1880. 5) **Gustav**, født 4. Marts 1887. 6) **Dagmar**, født 23. Maj 1890, formælet 23. Novbr. 1922 med Hofjægermester **Jørgen** Castenskiold til Kongstedlund, født 30. Nov. 1893. Nulevende Farbroders, Prins Valdemars og Prinsesse Maries Børn: a) **Aage**, f. 10. Juni 1887, Prins Greve af Rosenborg, formælet 17. Jan. 1914 med Grev Calvi di Bergolo's Datter **Mathilde**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 17. Septbr. 1885. b) **Axel**, født 12. August 1888, formælet 22. Maj 1919 med **Margaretha**, Prinsesse af Sverige, født 25. Juni 1899. Børn: **Georg**, født 16. April 1920, og **Flemming**, født 9. Marts 1922. c) **Erik**, født 8. Novbr. 1890, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 11. Febr. 1924 med Mr. Fred. Booth's Datter **Lols**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 2. Aug. 1897. Ægteskabet opløst 12. Febr. 1937. d) **Viggo**, født 25. Decbr. 1893, Prins, Greve af Rosenborg, formælet 10. Juni 1924 med Dr. med. James O. Green's Datter **Eleonor Margaret**, Prinsesse, Grevinde af Rosenborg, født 5. Novbr. 1895. e) **Margrethe**, født 17. Septbr. 1895, formælet 9. Juni 1921 med **René**, Prins af Bourbon-Parma, født 17. Oktbr. 1894.

En Høstdags Minde

AF MORTEN KAMPHØVENER

Jørgen var i Færd med at sætte de sidste Neg i Skok, og det var hen mod Aften. Han maatte nok kunne naa til Ende, inden han skulde hjem til Nadver. Rent instinktivt kom han til at kaste et Blik over i den Retning, hvor hans Hjem laa, og blev i det samme opmærksom paa, at Broderen Hans Peter kom løbende tværs over Markerne med alle Tegn paa, at der maatte være et eller andet paa Færde.

Saa mobiliserer Tyskerne alligevel, skød det som et Lyn igennem hans Sind. Det var jo det, han havde gaaet og tænkt paa hele Dagen. Al den Uro, der pludselig var kommen over alle Ting, alt det, der stod i Aviserne! Det var bare nu til sidst, det kom an paa at blive færdig i en Fart, at disse Tanker havde forladt ham . . .

Der kunde jo ske saa meget, hvad vidste han, men en Ting var han vis paa, og det var, at han skulde møde første Mobiliseringsdag. Han var 27 Aar. Det var kun et Par Aar siden, han havde aftjent sin Værnepligt. To lange Aar havde han tilbragt i den vestpreussiske Garnisonsby Graudenz. Han havde ventet, at han skulde ind og gøre Øvelse med nu til Efteraar, men blev der gjort mobil, vidste han, at det blev en anden Øvelse end den, han havde tænkt sig.

Hans Peter var nu ganske nær og vinkede med Armen, mens han raabte et eller andet, Jørgen ikke rigtig kunde forstaa.

— Hvad er det, du siger, spurgte han, da Drengen forpustet havde gjort Holdt foran ham.

— Jo, Kommuneforstanderen havde været der og meddelt, at det var første Mobiliseringsdag 2. August, og saa havde han afleveret denne her røde Seddel.

Jørgen tog Sedlen. Han var egentlig ikke rigtig klar over, hvad der stod paa den, ud over, at han vidste dette ene: i Morgen skulde han give Møde paa Kasernen inde i Byen. Han greb et Par Rugneg, klappede dem sammen, saa det gik alt for haardt ud over Kærnerne. Skokken var færdig. Resten maatte være. Han tog et Udsyn over Marken, saaledes som alle Bønder plejer at gøre det, naar de er færdige med Dagens Arbejde, og begyndte med lange Skridt at gaa ind over Stubbene. Da de var kommet over paa Græsmarken, vendte han sig om og sagde til Broderen:

— Ja, nu fik jeg ikke alle Negene skokket. Du kommer saa til at gøre Resten i Morgen.

Hans Peter kom med et lille Løb op paa Siden af ham og spurgte, om han nu skulde ud at slaas for Tyskerne.

— Jo, der var vel ikke andet at gøre ved den Ting, svarede han. Vi var jo nu engang kommet til at høre til Tyskland, og saa maatte En jo tage alle Ubehageligheder med.

Den syttenaarige Hans Peter lod sine kønne blaa Øjne hvile deltagende paa Broderen, som han der gik med Hovedet let foroverbøjet. Det var, som om han ikke kunde begribe, at den store, støvte Bror nu skulde ud i Krigen. Det var jo ham, han beundrede for alt, for hans Dygtighed paa Marken, for hans Gymnastik i Forsamlingshuset, for hans kønne Sangstemme, og for alt, hvad han sagde. Det

var altid saa fornuftigt og rigtigt, syntes Drengen.

— Jamen, de havde da aldrig gjort os andet end Fortræd og ondt, de Tyskere, sagde han.

— Nej, sagde Jørgen og føjede ikke noget til.

— Men hvorlænge vil en saadan Krig vare?

— Der er jo dem, der mener, at den ikke kan vare saa længe. Alle de moderne Remedier, de har nu tildags. Hvis det virkelig gaar løs, kan vi vel nok være hjemme til Jul igen.

Under den Snak var de naaet ind ad Gaardporten, og i det samme aabnedes Døren i Stuehuset. De to Brødres Forældre kom begge til Syne. Jørgen tænkte ved sig selv, at det saa ud, som om de to gamle vilde byde ham Velkommen efter en længere Fraværelse, men han forstod godt, hvorfor deres Udseende var præget af Alvor.

Han standsede et Øjeblik. Det var, som om han paa en særlig Maade følte Hjemmets Nærhed. Der stod kun et Par Kalve paa Stald for Tiden, men alligevel mærkede hans Sanser det tunge Doss, der strømmede ud af Stald-døren fra Drøvtyg, og hvad der nu foregaar i en Kostald. Ind imellem Hestenes Skramlen og Vrinsken. Porten til Laden stod aaben, og han saa en Plejl hænge over en Tværbjælke. Gennem Døren til Vognporten saa han de gamle Vogne og følte i samme Øjeblik, at Hjemmets døde Ting, alt det, der hører det daglige Brug til, paa en vis Maade er levende.

Kastanietræet lagde sine lange Skygger ind over Gaardspladsen, og Træerne, der kunde blomstre saa smukt med Guldregn, stod i hvert sit Hjørne. Fra Lo til Stalddør laa der en Stribe af Strøelsehalm. Hans Peter var nok ikke blevet færdig med det, han havde begyndt med, da Brevet kom.

— Lad os gaa inden for, Jørgen, sagde Faderen stilfærdigt.

Og nu sad de der over for hinanden uden at sige et Ord. Der var ellers saa meget, der skulde siges, følte de allesammen, men det var saa vanskeligt at faa det sagt, saadan som man følte, at det skulde siges. Mads Peter Jørgensen tænkte sit, og hans Kone Marie sad og tumlede med Forestillingen om, at den store kraftige Søn, der nu skulde melde sig ved de preussiske Faner, engang havde været en lille lyshaaret Fyr, der var kommet stormende ind i Køkkenet til hende med store Buketter af Tusindfryd fra Toften eller gule, saftige Smørblomster fra Engene. Det var egentlig slet ikke saa længe siden Og nu skulde han afsted til noget, der egentlig slet ikke kom ham ved.

Det var Faderen, der først brød Tavsheden og gav sig til at tale om, at der ingen Vej var uden om. Saadan var det nu engang at høre med til en Grænsebefolkning. Marie sukkede og tilføjede, at det dog vilde være endnu mere forfærdeligt, hvis ogsaa Danmark skulde komme med i Krigen, saa vore unge Folk skulde til at slaas med deres egne Landsmænd.

Jørgen havde rejst sig og gik med bøjet Hoved op og ned ad Gulvet, men da Moderen havde talt, rejste han sit Hoved og sagde næsten bittert:

— Nej, Mor, nej, det nægter vi. Det er mere, end de kan forlange af os. Dette her er mere end haardt, at vi skal ud og slaas for et andet Folk, for et andet Land

Døren var gaaet op, og nu stod en ung Pige i Stuen. Hun hilste Goddag og gik stilfærdigt hen og tog Jørgen i Haanden. Det var Anna Jepsen, Jørgens Kæreste. Hendes Broder skulde ogsaa i Trøjen, og saa vidste hun, at hendes Ven skulde samme Vej, og var straks løbet her over.

Jørgen lagde ligesom beskyttende Armen om hendes Nakke, og i samme Øjeblik begyndte hun at græde.

Jørgen trøstede hende med, at han sikkert snart vilde komme tilbage igen, og ligesom for at aflede Tanken fra det Nærværende sagde han henvendt til Faderen:

— Det er endda godt, at du har Hans Peter herhjemme hos dig, Far. Der vil være Steder, hvor de vil komme til at mangle Hjælp til Arbejdet.

— Det siges jo, sagde Mads Peter, der havde siddet og tænkt paa noget andet, der siges jo, at vor Rigsdagsmand skal have sagt, at der var ingen Vej uden om. De Unge maa gaa med i en Krig. Ellers vilde alt Arbejde vel ogsaa være spildt, alt det, der er gjort for den danske Sag.

— Det var ogsaa det, vi snakkede om, da vi spillede Fodbold den anden Aften, sagde Jørgen. Og vi var alle enige om, at vi maatte gaa med.

— Jamen, hvorfor, hvorfor, næsten skreg Anna. Hvorfor skal der være saadanne Forhold, at der bor andre Nationaliteter inden for de forskellige Landes Grænser. Hvorfor kunde man ikke blive enig om, at Grænserne skal trækkes efter Nationaliteten?

Mads Peter mente nok, at man ogsaa var enig om det, saadan i Princippet, men det kom naturligvis an paa at føre det ud i Praksis.

— En Ting er imidlertid vis, sagde han, og det er, at vi kan skyde en hvid Pind efter vore Rettigheder, hvis vore Unge nu, lad os sige, tog Billetten nordpaa og unddrog sig deres Pligt.

— Pligt? indskød nu Marie Jørgensen. Har vi nogen Pligt mod Tyskerne?

— Nej, Marie, ikke mod Tyskerne, men mod os selv. Kan du huske dengang, der var saa mange, som rejste nordpaa eller til Amerika i Firserne? Og kan du da huske, hvad Junggreen skrev. . . . Drengene maa blive her, skrev han, og det har jo egentlig været hele vores Politik siden

den Tid. Vi har været et underligt Land uden mandlig Ungdom, men i Dag staar vi med en ung livskraftig Ungdom med et Genforeningshaab, der er stærkere end nogen-sinde. Det var, som Hans Peter Hanssen sagde det i Haderslev paa Aarsmødet: Vi har aldrig som netop nu været i Stand til at kæmpe for vor tusindaarige Ret! Der var ganske vist ingen, der havde tænkt, at det skulde blive paa den Maaede.

— Og véd I hvad, brød pludselig Hans Peter ind, véd I, hvad lille Jeppes Fader gjorde den anden Dag. Han sendte lille Jep' til Kolding efter en Torsk, og han kom ogsaa tilbage med en Torsk saa stor, at han næsten ikke kunde bære den. Og ved I saa, hvad hans Fader sagde til ham? Han sagde, hvorfor kommer du med to Torsk! Meningen var jo, at lille Jep' bare skulde være blevet derovre, men han kom ganske troskyldigt tilbage med den anden Torsk.

— Ti stille med saadan nogle Historier, Dreng, sagde Mads Peter, men det var ikke fri for, at han ikke kunde bare sig for at smile lidt af Historien

Jørgen fulgte nu Anna hjem, og de to Gamle satte sig til Nadverbordet. Men Maden smagte dem ikke. Der var saa meget, der skulde gennemtænkes. Saa gik de en Tur ind over Markerne, ind over Agrene, og over til Vaarsæden, der næsten aldrig havde lovet saa godt som i Aar.

Mads Peter plukkede et Aks og følte paa dets Kærner. Nu kom Jørgen altsaa ikke til at høste Havre i Aar.

*

De strømmede til Garnisonsbyen fra Omegnens Byer, alle de, der tilhørte Reserven, og blev iklædt den nye felt-graa Uniform. De ældre Folk, der var kaldt til Fanerne, blev anvendt som Vagtposter rundt omkring i Landsdelen. Og medens man paa Kasernen afventede Ordren til Af-

march, og medens de første Efterretninger fra Krigskuepladserne drøftedes i Byen, indløb der en Række pud-sige Efterretninger om disse ældre Krigsmænds Bedrifter. For manges Vedkommende var det umuligt at faa en Uni-formsfrakke, der svarede til det paakrævede Midjemaal. Man fortalte saaledes om en af Egnens kendte Kromænd, at han en Dag, da han havde været undervejs, uden videre havde plantet Bajonetten paa Geværet, og da han saa mødte en Officer, der var til Hest, og som Følge af den lidt ureglementerede Optræden ikke var i Stand til at afgive den foreskrevne Honnør, afgav han den Forklaring, at han paa denne her Maade havde bedre »Børren« paa Sa-belen.

En anden Historie var lidt onskabsfuld mod en hjemmetysk Gaardejer, der ikke havde været saa flittig i Skolen, at han kunde opnaa den Realeksamen, der gav ham Adgang til at faa sin Tjenestetid afkortet til et Aar og til at blive Reserveofficer. Han var derfor blevet indkaldt som ganske gemen Menig. Den samme go' Ty-sker var blevet indkvarteret paa en større Gaard og havde faaet sit Leje anvist ude i Halmen sammen med de andre saakaldte Landeværnsmænd, og her blev hans Frue vist hen en skønne Dag, da hun var kommet paa Besøg for at hilse paa »den Herren Gutsbesitzer«. Nu traf det sig imid-lertid hverken værre eller bedre, end at den tyske Gaard-ejers Røgter var blevet »Kommandant« der paa Gaarden. Han var nemlig mere i Tjenesten, end hans tidligere Herre og Mester havde kunnet bringe det til. Han var Korporal.

Manden var ikke saa lidt optaget af denne sin over-ordnede Stilling, og Overskæget var vel ogsaa nok blevet strøget lidt ekstra krigerisk i Vejret. Nok om det. Den naadige Frue var ikke i Stand til at kende Gaardens tidli-gere Røgter, da hun henvendte sig til ham med Forespørg-sel, om »der Herr Gutsbesitzer Petersen« var til Stede.

»Gutsbesitzer, vi har skam ingen Gutsbesitzere her, svarede Korporalen, men vi har en Landeværnsmand, der hedder Petersen. Hvis det er ham, De ønsker at tale med, saa ligger han inde i Halmen«.

Det var i de Dage, der fortaltes vidt og bredt om et Automobil, der skulde komme fra Frankrig, fyldt med Guld, og det var bl. a. Vagtposternes Opgave at passe paa, at det ikke slap over den danske Grænse, saa det ad den Vej kunde blive ekspederet videre til sit russiske Bestemmelsessted. Men mange vil endnu erindre, at enhver, der var Bærer af saa meget som en Uniformskasket, følte sig forpligtet til at standse »Guldbilen«. Intet Under, at en Stationsforstander paa et Jernbaneknudepunkt i Landsdelen, som tilmed lå i Nærheden af en stærkt befærdet Vej, følte, at han havde en særlig Opgave at røgte. Han begik imidlertid en Fejl, idet han blandede sig i Militærets Sager, og tilmed i en lun Danskers Beskæftigelse.

Denne Dansker lod uden videre en Bil passere, da han kendte den Mand, der sad ved Rattet, men med det samme kom Stationsforstanderen farende og overdængede ham med Skældsord og Bebrejdelser, fordi han ikke havde gjort sin Pligt. Det kunde jo godt være »Guldbilen«, der var kørt forbi. Han skulde nok sørge for, at der blev indgivet Beretning om slig Tjenesteforsømmelse.

Men Stationsforstanderen havde i sin Tjenesteiver gjort Regning uden det danske Lune. Da han havde talt ud, kommanderede den gode danske Vagtmand ham uden videre hen i et Hjørne og arresterede ham for Fornærmelse af en kongelig preussisk Vagtpost i Funktion og lod ham med to Mand føre til Vagstuen.

Den Slags Historier fortaltes der blandt de mange danske Kammerater, Jørgen havde mødt paa den preussiske Kaserne. De forslog Tiden med Eksersits, var paa

lange Marchture, og i Fritiden gik de, hvis de da ikke havde Besøg hjemmefra, paa Tur i Byen.

Den var næsten ikke til at kende igen, den skikkelige Amtsby. De mest fremtrædende Danskere var blevet arresteret, det danske Blad var blevet standset. Kun det tyske Blad havde Lov til at udkomme, og det gjorde det tilgavns. Den ene Løbeseddel med Budskabet om nye Sejre udsendes efter den anden. Blev det saadan ved, vilde det ikke vare mange Dage, før Tyskerne holdt deres Indtog i Paris. Ja, der fortaltes endog, at Officererne oppe paa Kasernen begyndte at blive ængstelige for, at Krigen vilde være forbi, inden de havde faaet Lejlighed til at faa deres Mod sat paa Prøve.

Men samtidig begyndte ogsaa Tabslisterne at bringe Navne paa Folk fra Egnen, og vel festedes der, og vel gik Bølgerne højt til langt ud paa Natten, men det var alligevel, som om disse Lister kastede en særlig Skygge ind over alle Sejrsfester. Der var ogsaa danske Navne iblandt. Det var Folk, der tjente aktivt i de Regimenter, der først var blevet sendt ind over den belgiske Grænse, og saa begyndte der ogsaa at komme Navne fra de store Slag i Østpreussen

Saa en skønne Dag var Ordren til Afmarchen der. En Morgen tidlig gik det til Banegaarden. En hel lang Række, for en krigstærk Bataillon bestod af 1200 Mand. Det gik med klingende Spil og Bataillonskommandøren i Spidsen. En af de forreste var Jørgen. Anna, der var kommet til Byen, havde straks faaet Øje paa ham og fulgte med, saa godt det lod sig gøre, for langs Gadens Fortov var der sort af Mennesker, der vilde tilvinke Soldaterne det sidste Farvel.

Men da hun kom op i Nærheden af Banegaarden, blev hun standset. Hun stod længe og hørte paa Kommando-

raabene og saa, hvorledes Soldaterne blev fordelt rundt omkring i Jernbanevognene, men hun blev staaende. Hun kunde ikke tænke sig andet, end at Jørgen nok skulde komme.

Og endelig kom han sammen med nogle andre Kammerater, der ogsaa havde en eller anden at sige Farvel til. Der blev saa gjort særlig Plads til dem. Det vilde tage en Times Tid, før Toget kunde komme afsted.

Jørgen og Anna havde taget hinanden i Haanden og stod ganske roligt og talte med hinanden. Anna syntes, han havde faaet et sært fremmedartet Udseende, som han stod der med den bepiklede Hjelm paa Hovedet, og hun syntes ogsaa, der var kommen Rejsning over hans Skikkelse. Det var, som om han holdt sig rankere, som om han havde faaet et beslutsomt Træk over sit Ansigt. Var det mon blot for at give hende godt Mod? Hun vidste det ikke, men pludselig lænede hun sig ind til ham og hviskede: »Jeg ved bestemt, at du kommer hjem til mig igen.«

Alt for hurtigt gik Tiden, til Toget skulde gaa. Musikken satte ind med Sangen om Gensynet, som alle tyske Soldater synger. Deres Paarørende stod nu ude paa Perronen og vinkede eller vekslede endnu et Haandtryk med en af de Soldater, der havde været saa heldig at faa en Vinduesplads. Saa lød Afgangssignalet, og Toget gled bort. Anna saa endnu et Glimt af Jørgen, da han bøjede sig langt ud af Kupevinduet, inden den lange Togstamme bøjede ind i en Kurve.

Saa begyndte Soldaterne at synge. Det var, som om de vilde dølge et eller andet i deres Sind. Nu gik det ud til det store ukendte, ud til alt det, der havde været skrevet om i det tyske Blad: de mange Sejre, men saa var det jo de sorte Tabslister. Det var jo ogsaa en Mulighed.... Bare synge. Det var Tid nok til at tænke paa det alvorlige.

Jørgen sad og lyttede til Hjulenes Slag over Skinnerne. Deres Rytme blev til Ord, Ord og Personer, han holdt af. Og saa han ud af Vinduet, var det ikke det Landskab, han passerede, han lagde Mærke til, men Markerne og Gaarden derhjemme. Der stod Far, og der stod Mor, og der Hans Peter. Han havde ogsaa husket at bede Anna tage en Hilsen med hjem til dem.

Med hjem til dem med hjem til dem med hjem til dem klang det gennem Skinnernes Rytme — og saa gik det mod Syd: Flensborg, Slesvig, Rendsborg, Hamborg, hvor der serveredes varm Mad paa Banegaarden. Stormende Begejstring var der overalt »Deutschland hat noch Soldaten«, raabtes der, og paa Banegaarden i Aachen stod unge, smukke Piger med Blomster og raabte »Lebe wohl!«, og nu og da afbrudt af et Raab som »Kom tilbage med Sejren« eller »Giv dem ordentlig Bank«. En af de unge Piger havde rakt Jørgen en Rose og spurgt ham, hvorfra han kom, og da han havde svaret, havde hun faaet et fjernt Udtryk i Blikket og sagt:

— Aa, deroppe fra Havet. Jeg har kun været der een eneste Gang, men hvor er der dejligt.

Og saa havde hun rakt ham Haanden og smilet til ham. Og han havde staaet der som en Fremmed, der allerhelst havde Lyst til at raabe:

— Men det kommer mig slet ikke ved, alt dette her. Det er slet ikke mit Fædreland, man nu sender mig ud at slaas for.

Toget rullede videre, ind over den belgiske Grænse. Blomsterne fra Aachen begyndte allerede at visne. Jørgen tænkte, at det godt kunde være, at det var de sidste Blomster, han eller nogle af de andre fik, inden fremmed Jord lukkede sig over dem. Og nu begyndte Kammeraterne at synge Sangen om de tre Liljer med den sentimentale Me-

lodi og de næsten altfor jævne Ord. Det var, som om de lagde særlig Kraft i Ordene:

Und sterbe ich noch heute,
so bin ich Morgen tot,
fallera,
dann begraben mich die Leute
ums Morgenrot.

Og videre:

Ums Morgenrot, ums Morgenrot
will ich begraben sein,
fallera,
dann trauert mein Feinsliebchen
so ganz allein.

Før de havde vidst af det at sige, var de midt inde i det hele. De var lige kommet tidsnok til at deltage i Tilbagetoget fra Marne.

*

Jørgen Jørgensen gik ud over sin Fædrenegaard's Marker. Han standsede ved Rugen, der stod i Skok, og saa med et langt Blik ud over de lange Rækker. Jo han kunde være tilfreds, og Vaarsæden stod, som den skulde. Det kunde vel knibe med at kæmpe sig gennem det hele, men det maatte og skulde gaa. Ingen Steder i Verden havde Bønder Herredage. Der var kommet andre Tider efter Krigen.

Jørgen Jørgensen strøg sig over Ansigtet med en tung Haand. Krigen, ja, Krigen! Og i Dag for 25 Aar siden. Næsten uden at vide det, smøgede han sit Ærme op og stirrede paa sin Arm med det stygge Minde om, at han ogsaa havde været med Han løftede Hovedet og sænkede det igen, og saadan blev han staaende. Saadan stod han for Resten saa tit, og saadan kunde han pludselig falde hen, naar han sad hjemme i Stuen. Saa var det til ingen

Nytte, at nogen talte til ham. Selv ikke Anna, hans Kone, kunde vente at faa Svar paa et Spørgsmaal.

Nu vendte han Blikket over mod den gamle Gaard. Netop i Dag for 25 Aar siden havde han staaet omtrent paa samme Sted, og da var det, Hans Peter var kommet løbende med den røde Seddel fra Kommuneforstanderen og Beskeden om, at han skulde møde første Mobiliseringsdag 2. August.

Han kunde se hele Billedet lyslevende for sig, og han kunde høre Broderen stille ham det Spørgsmaal, om han nu skulde ud at slaas for Tyskerne, og sig selv svare, at der vel ikke var noget at gøre ved den Ting.

Jørgen Jørgensen begyndte at gaa hjemad, akkurat ligesom dengang for 25 Aar siden — med lange Skridt. Og han huskede tydeligt, ja han genoplevede, hvorledes den yngre Broder næsten maatte stikke i Løb for at kunne følge med. Det var, som om han kunde høre Ord for Ord, hvad han havde sagt. Navnlig det, han sagde om Tyskerne, der aldrig havde gjort os andet end Fortræd Det havde han bekræftet, huskede han. Og saa havde de talt om, hvor længe Krigen vel kunde vare. Det var, som om det stod særlig levende for ham netop i Dag, selv om der næsten ikke var gaaet en Dag i 20 Aar, hvor han ikke havde tænkt paa den Samtale.

Den kunde vel ikke vare saa længe, havde han sagt, — og saa gik der fire lange Aar, inden den gik til Ende.

Aa, ja, Flandern, Somme, Verdun. Hvilken Pine, hvilke Rædsler! Og Rusland! De lange Marchdage ad de sandede polske eller litauiske Landeveje. Billederne i hans Erindring skiftede næsten kaleidoskopisk. Han saa en hel polsk Familie staa ved sin Hytte, højtgrædende, fordi Hæren havde taget deres Hest fra dem, det lille Dyr, om hvilket al deres Kærlighed samledes. Hæren, personificeret i en anden Polaks Person, en krybende, slesk Fyr, der hav-

de taget Hesten, bare for at kunne indynde sig hos en eller anden Foresat.

Al denne Usselhed, der dog fulgte med en Krig!

Han standsede brat og blev staaende Han var i Rusland. De, han og hans Kammerater, kom gaaende i Gaasegang langs en lille rislende Bæk. Foran til Højre svævede en »Ballon captif« i Skyerne. Russerne kunde se dem, og kort efter suste det i Luften af sorte Shrapnels. Forude blev en Maud saaret, og en af de danske Kammerater, der var Sanitetssoldat, vilde ile ham til Hjælp men saa lød et Skrig. Den danske Kammerat var selv blevet ramt. Han var død paa Stedet. Om Aftenen stod alle Danskerne omkring hans Grav i en russisk Bondehave. Der var vist en af dem, der bad Fadervor eller bekendte Troen, og saa kastede de Jord i Graven, først ganske forsigtigt og nænsomt Og Anders, han havde de fundet død i en gammel russisk Lade. Der havde været Stormangreb hen mod Aften Dagen før, og da var han pludselig løbet ud af Skyttekæden Jeg kan ikke gaa med derover, havde han sagt til den Kammerat, han løb sammen med. Og saa var han løbet over i Retning af Laden. Her søgte man ham. Et Nummer af »Flensborg Avis« stak op af Halmen. Det sad i hans Lomme, og saaledes fandt de ham.

Jørgen havde selv været med til at løfte ham op, og da han lagde Haanden ind under hans Ryg, blev den fyldt af Blod Nu stod han der midt paa Marken, hjemme i Sønderjylland, hjemme i Danmark, — og tørrede sin Haand paa sine Benklæder. Han saa ned og blev sig selv og gik videre.

Men Tankerne vilde ikke forlade ham. I samme Nu var han i Frankrig. Det bragede og lynede, et eneste infernalsk Spektakel. Her kvaltes alle Skrig, og hvad nyttede det at græde. Tusinde Lyskugler lyste over Fronten og

flagrede ind over Skyttegravene med sære Skygger. Og der stod Adams, Adams fra Hamborg, ganske stille paa sin Post og bad til Gud om dog at sende ham en Granatsplint, saa den kunde dræbe ham. Han var ikke i Stand til at udholde det længer.

Og hvorfor havde de da ikke begravet Skelettet, der laa ved den lille Forgesbæk, der efter Sigende skulde have været farvet rød af Blod. Den døde Mand blev liggende som et Vartegn. Her vidste man, at man skulde bøje af, inden man gik op over Termitte-Højen. Lidt længere oppe ved en Vej, hvor Græsset groede højt, laa tre Skeletter paa Rad — med Staalhjem paa Hovedet og med fuld Op-pakning.

Alle disse Billeder passerede Revy for hans Tanke. Det var helt sært selv at være Tilskuer og Deltager paa samme Gang Nu saa han sig selv sammen med tre andre Kammerater paa Vej ned fra de forreste Linjer, skiftevis bærende en saaret Kammerat. De gik gennem en Løbegrav, der laa fuld af døde Soldater, for det meste Franskmænd, mens det franske Artilleri dængede dem til med Spærreild. De maatte lægge den Saarede ned og selv søge Læ bag Løbegravens Vægge, hvor de døde Franskmænd laa. Den stakkels haardt saarede Mand laa imens og jamrede sig. Rædslen havde grebet ham, saaledes som det altid er Tilfældet med saarede Folk.

De havde talt om, om han kunde leve, saa haardt han var medtaget. For de vidste, at han var vendt tilbage fra Amerika bare for at gøre sin Pligt og være med til at forsvare sit Fædreland. Og nu laa han her. Havde det ikke været bedre, om han var blevet derovre? Derved var Jørgen kommet til at tænke paa, hvad det egentlig betød at tilhøre et Folk. Der maatte være et Fællesskab, hvad enten saa det var Grænser eller Verdenshave, der skilte. Natio-

nen maatte være noget stort, der kunde bære over alle andre Interesser .

Manden blev bragt ned i en Dækning, hvorfra han af Sanitetsoldaterne blev bragt paa Feltlazarettet. Og her døde han.

Jørgen Jørgensen saa til Siden. For femogtyve Aar siden mere løb end gik Hans Peter der ved hans Side og spurgte ham om saa meget, saadan som syttenaarige nu engang kan spørge. Den Dag var der ingen af dem, der havde tænkt paa, at der kun skulde gaa to Aar, før den yngste ogsaa skulde i Trøjen. Krigen varede jo ved, og de helt Unge maatte ogsaa med.

*

Jørgen huskede godt den Dag, han fik Brevet hjemme fra med Meddelelse om, at nu skulde Hans Peter ogsaa med. Han laa paa det Tidspunkt i Kvarter i en lille fransk Landsby og blev grebet af en sær tung Sørgmodighed, da han læste det. Det var Faderen, der havde skrevet Brevet. Ganske jævnt og lige til havde han fortalt, at nu var Hans Peter ogsaa blevet taget og skulde med det første give Møde i Husum. Din Moder sørger saa meget over det, tilføjede han.

Jørgen mindedes tydeligt, at han var gaaet uden for for at skjule sin Bevægelse. Skulde lille Hans Peter nu ogsaa med. Han huskede jo saa tydeligt, hvor trygt han som lille Dreng havde betroet sig til sin store Broder. Han følte hans lille bløde Haand i sin og genkaldte i Erindringen hans kønne, barnlige Spørgsmaal. Var det da saa sært, at han, den store stærke Mand, havde bøjet sit Hoved i Graad.

Senere havde han tænkt, at det paa en Maade er dyrt nok at bo i et Grænseland. Men saadan maatte Forposters Skæbne vel være, især naar de som her var stillet

indenfor et andet Lands Grænse. Jo, det havde kostet, og det vilde vedblive at koste noget at være Barn af Grænsen! Saadan var Naturens Gang, var der blevet sagt af en eller anden af de hjemlige Tale-re, der havde holdt Foredrag om, hvorledes det Danske groede i Sindet.

Nogle Uger senere mødtes de paa Orlov hjemme hos Forældrene, Hans Peter havde da været saa fortrøstningsfuld. Der maatte da blive Ende paa Krigen, og skulde han ogsaa komme med en kort Omgang, klarede han det nok.

Saadan var det med Ungdommen. Den saa altid lysere paa alt, selv om det saa nok saa sort ud. Men værst var det for Far og Mor. Det var, som om de bøjedes af en tung Byrde. Faderen var blevet graa og mager, og Moderen fik saa tit noget vaadt i Øjet, naar hun gik rundt og puslede om de to Sønner, som skulde have det saa godt under deres alt for korte Besøg i Hjemmet.

Da Orloven var forbi, havde Faderen kørt dem til Bagnegaarden, og Moderen havde fulgt dem uden for den store Køreport. Der blev hun staaende og vinkede med sit hvide Tørklæde, saalænge hun kunde øjne dem.

Faderen var blevet staaende alene tilbage paa Perro-nen, da Toget satte sig i Bevægelse. Hvor var han dog ensom, medens han stod der og stirrede efter Toget, syntes Jørgen. Men begge Brødre havde gjort alt for at holde Modet oppe. De var begge klare over, at de ikke maatte gøre Afskeden tungere for Faderen.

De var sammen, indtil Hans Peter skulde skifte Tog til Husum. Ovre fra det andet Tog havde han vinket til ham og smilet. Og saa havde han raabt noget til ham, han ikke forstod, mens han svingede sin Hue. Det var sidste Gang, han saa ham.

Jørgen tog tilbage til sit Regiment, men da han kom til det Sted, hvor han havde forladt det, fik han at vide,

at det var gaaet Syd paa. Han og nogle andre Kammerater, der lige som han havde været paa Orlov, maatte følge efter. De forstod straks, at det maatte være et Sted, hvor

Der blev hun staaende og vinkede med sit hvide Tørklæde

det gik haardt til. I St. Quentin fik de opgivet, at de skulde melde sig i en By, der laa tæt ved Somme-Fronten. Fire Dage senere var han atter med i forreste Linje, og her var det, Granatsplinten flængede hans Arm.

Paa Lazarettet havde han faaet et Kort fra Broderen, dateret Prag. Det gaar længere mod Syd, havde han skrevet, men der skal det ikke være saa slemt som ovre hos Jer!

Saa gik der nogle lange Uger. Jørgen var blevet forflyttet fra det ene Lazaret til det andet. Det gjaldt om at redde Armens Førlighed, saa godt som det kunde lade sig gøre, men han var vis paa, at Krigen nu var forbi for hans Vedkommende. Til sidst kom han til München, og her læste han en Dag i et Brev hjemme fra, at der var kommet Brev fra Hans Peters Kompagni med Besked om, at han var faldet under en mindre Træfning nede i Rumænien.

Han var altid saadan en god Dreng, havde Faderen skrevet. Vi har kun gode Minder om ham, men desto større er Savnet. Det er tungt for din Moder og mig, og det er tungt for Sønderjylland i disse Aar, da saa mange af vore bedste Unge maa lade Livet for fremmed Sag. Der vil blive holdt Mindegudstjeneste for Hans Peter og for Niels Jensens Peter, der er faldet i Argonnerne. Vore Tanker gaar hver Dag til hans fjerne Grav. . . . Mor har stillet Billedet af ham og dig, der blev taget, da I var hjemme sammen, op paa Bordet foran sig. Hun kan sidde og stirre paa det i Timevis, jeg er saa glad for, at du ogsaa er paa Billedet, for du er da Gud ske Lov i Live.

*

Jørgen gik forbi sin Gaard og satte Kursen ind mod Landsbyen. Røgen steg saa fredeligt op af Skorstenen. Nu var Anna nok i Færd med at stille an med Nadveren. Han saa ind gennem Porten. Der gik deres 18-aarige Søn, Hans Peter, just forbi, bærende paa et eller andet. Han kunde høre ham fløjte en lystig Melodi.

Ungdommen er altid skøn, tænkte Jørgen. Men den Ungdom, der vokser op nu, kender ikke meget til vore

Trængsler i en ond Tid. Gud ske Lov dog, at det er en dansk Ungdom, og gid, at den maa faa Lov til at bygge noget Nyt op paa vort Slægtleds Ruiner!

Han var lige ved at tale højt, da han gik videre, for hans Tanker var nu blevet til Enetale. Hvad blev der af os, spurgte han. Gik vi ikke til Grunde? Mistede vi ikke Modet, saa vi nu og da næsten har været urimelige over for vort Folk og vort Land?

Ak, ja, der gik saa meget i Stykker for os derude ved Fronterne. Gamle Forestillinger og Fordomme forsvandt, naar vi kom til at staa Ansigt til Ansigt med Hans Majestæt Døden. Eller naar vi, hvad enten det var Danske eller Tyske, mødtes i den fælles Nød. Vi var jo Mennesker alle sammen. Og hvor tit har vi ikke sagt til os selv, at de derovre i de andre Skyttegrave havde det nøjagtigt paa samme Maade. Der maatte være en stor Taabelighed et eller andet Sted, da det ikke var muligt at faa Myrderiet standset. Og nu! Nu stod Verden atter rustet til Tænderne, men alligevel tøvede man med at slaa løs og begynde paa den Kamp, der maatte blive alts og alles Forlis og Undergang.

Vi kom jo hjem igen, sagde Jørgen højt. Javist, men det var de samme Mænd, der stod paa Talerstolene og førte Tale om de samme Ting og efter den samme Opskrift som før. Vi forstod godt de gamle Toner, og vi forstod godt, at der stadig laa Opgaver, som vi skulde løse. Men der var alligevel kommet noget Nyt, som disse Mænd ikke kunde hjælpe os med, fordi de savnede den Oplevelse, vi havde haft, og som i sig bar Kravet om en Udligning, der kunde føre til et større Fællesskab.

Man havde altid sagt om Sønderjyderne, at de ikke var et Parti, men en Befolkning, og det var jo ogsaa rigtigt. Det var Folk, der fulgte deres ledende Mænd og lyttede til deres Raad. Men nu var de ikke mere en Befolk-

ning i den Forstand, men hørte til det danske Folk. Nu var det hele Folket, der maatte være med til at bære Byrderne. Sønderjyderne maatte saa fortsat gøre deres særlige Tjeneste for Danmark. Det havde staaet for Jørgen, som om de ogsaa paa en eller anden Maade kunde komme til at vise Vej.

Bare dog alle vilde forstaa, hvad det gjaldt ved Grænsen, og at meget vilde være klaret, hvis man forstod, at der netop under de nuværende Forhold, i den nye Tid, vi nu voksede ind i, var noget, der hed Nationen, og at denne Bevidsthed bar over alle Skel.

Derhjemme gik nu unge Hans Peter og sled af Livsens Kraft. Han glædede sig til, at han snart skulde paa Landbrugsskole og dygtiggøre sig. Saa skulde der rigtig tages fat. Det stod saadan for ham og hans Jævnaldrende, at der var noget, der skulde gennemkæmpes og overvindes. Og Jørgen var villig til at indrømme, at det havde han og hans Lige ikke haft Mod til, og i mange Tilfælde maaske heller ikke Evne. De var fra den store Genforeningsglæde blevet ført lige ind i Vanskelighederne, og nogle af dem havde ogsaa maattet give op. De havde ikke været i Stand til at overvinde den Sorg og Sagtmodighed, Krigen havde nedlagt i deres Sind. De havde levet sig ind i de Vanskeligheder, Krigen havde skabt, og det var alt dette, den nye Tids Ungdom nu skulde kæmpe mod og overvinde.

Det var, som om Jørgen gennem sin Enetale var naaet til en velsignet Tillidsfuldhed. Han gik gennem Landsbyens Gade med løftet Hoved og raske Skridt og gennem Kirkegaardslaagen og over til Kirkens søndre Mur. Der laa hans Faders Grav. Paa Gravstenen var der Plads til Moderens Navn. Nu sad hun hjemme i sin Stue med Fred over sit Ansigt og talte om alt det Nye, hun slet ikke kunde følge med i. Tiderne skifter, sagde hun gerne,

og med nye Tider kommer nye Skikke. Og saa kunde hun engang imellem tilføje: men hvordan det end gaar, vil Landet her blive ved med at være dansk, som det altid har været.

Jørgen læste Faderens Dødsdag, den 4. Oktober 1919. Han havde ikke oplevet den store Dag, Sejrens Dag efter Kampen. Den han midt i Sorgen havde længtes saa meget efter.

Ja, der maa kæmpes, hviskede Jørgen hen for sig. Og fik vi ikke vor Kamp gennemkæmpet, maa det næste Slægtled kæmpe den til Ende.

Han gik over til den store Sten, der bar Navnet paa Sognets 18 Faldne i Verdenskrigen. Der stod ogsaa Hans Peters Navn, hans Fødselsdag og hans Dødsdag og derefter: Rumænien.

Aftenklokken begyndte at ringe med Fred ud over Gaarde og Huse, og Jørgen blottede sit Hoved og bøjede det mod sit Bryst.

Udvandrede Sønderjyder i U. S. A.

Af Arkivar i Udvandrer-Arkivet Sv. Waendelin.

Danskerne har fra Tidernes Morgen været et rejselystent Folk, men naar der i De Forenede Stater findes saa ualmindelig mange Sønderjyder, saa er det dog andre Aarsager end Lysten til at finde nye Græsgange, der har gjort sig gældende. Uden at sige for meget, kan jeg vist roligt paastaa, at Krigen 1864 er den direkte Aarsag til, at saa mange Sønderjyder emigrerede i den sidste Halvdel af det 19. Aarhundrede.

Da Sønderjylland blev indlemmet i det tyske Rige, blev Forholdene for Danskerne dernede ikke behagelige; jeg skal ikke her komme ind paa den tapre Strid, som Sønderjyderne stred for at bevare dansk Aand og Tale, det er der andre langt mere kompetente Mænd og Kvinder, der har gjort. Her skal kun konstateres, at Sønderjyderne, særlig Ungdommen, fandt Forholdene uudholdelige, ej heller ønskede de at aftjene tysk Værnepligt, og selv om en Del bosatte sig i Danmark, saa bød vort lille Land ikke paa de Fordele, de Chancer, som det store, rige Amerika, og Følgen blev, at i Hundredevis af Sønderjyder drog over Atlanten for at søge Lykken i de rige Muligheders Land: Amerika.

Mange Sønderjyder har gjort en stor Indsats i deres adopterede Land, og vi vil i denne Artikel prøve paa at klarlægge enkelte af disse Skæbner.

*

(N) Danske i Amerika har udrettet mange Ting, som de, og vi herhjemme, kan være stolte af, men at de kunde lade en Mand som Billedhuggeren Johannes S. Gelert dø ene, fattig og glemt, saa fattig og saa ene, at hans Lig blev stedet til Hvile paa de Fattiges og Ukendtes Kirkegaard, »Potter's Field«, i New York, det synes uforstaaeligt og taler dem ikke til Ære.

Johannes S. Gelert blev født i Nybøl Vandmølle paa Sundved, den 10. December 1852. Faderen var Møller og Teglværksejer og havde i sin Ungdom rejst meget, bl. a. opholdt han sig en halv Snes Aar i Syd-Amerika, saa det er rimeligvis fra ham, at Sønnen arvede den Udlængsel, der senere førte ham til U. S. A. Som ganske ung, kun 16—17 Aar gammel, kom Gelert i Lære hos den kendte Billedhugger C. A. Berg, og fra ham gik Vejen til Kunstakademiet. Her gik Gelert saa fra 1870 til 1875, hvorefter han rejste til Sverige og derfra til Frankrig og Tyskland nogle Aar. I Halvfjerdserne udstillede Gelert flere Gange paa Charlottenborg, f. Eks. en glimrende Buste af J. B. S. Estrup samt flere mytologiske Figurer. I 1882 fik han det Anckerske Legat, og for dette tog han til Italien.

Efter sin Hjemkomst fra Syden fandt Gelert Forholdene for smaa herhjemme, og i 1887 drog han saa til Amerika, hvor han slog sig ned i Chicago. Det kneb for ham at vinde Fodfæste i det nye Land, og de første Aar derovre levede han under yderst beskedne Forhold. Raad til at leje eget Atelier havde han ikke, men den paa den Tid meget kendte Apoteker Dreyer i Chicago stillede et Lokale til Gelerts Raadighed, og her arbejdede saa den unge, danske Kunstner. Som Tiden gik, fik han

flere og flere Bestillinger, bl. a. udførte han to meget smukke Figurer af H. C. Andersen og Beethoven, der begge er opstillede i den skønne Lincoln Park i Chicago. Disse to Bestillinger og en Statue af Præsident og General Ulysses S. Grant til sammes Fødeby, Galena, Illinois, gjorde hans Navn bekendt, og snart havde han saa meget at gøre, at han kunde bygge eget Atelier i et af Chicagos fineste Kvarterer. I 1892 blev han amerikansk Borger, og i 1893 giftede han sig med en Frk. Betsy Sundberg, fra hvem han, dog efter faa Aars Forløb blev skilt.

I 1898 besluttede Gelert sig til at flytte til New York, men det skulde han vist ikke have gjort. Til at begynde med havde han flere Bestillinger, bl. a. udførte han den smukke Danmarksfigur, der pryder Toldboden i New York, og flere Gange opnaaede han Guldmedaille og ærefuld Omtale paa Kunstudstillinger. Alligevel gik det gradvis tilbage for ham, og da saa ogsaa Synet begyndte at svigte, tabte han Modet. Han var en stille, indadvendt Mand og havde hverken Humør eller Mod til at kæmpe mod Tilværelsen. De Mennesker, der har kendt og holdt af Gelert, siger, at han var et fint og sympatisk Menneske.

Til Slut sad Gelert saa smaat i det, at han søgte og fik Optagelse paa det danske Alderdomshjem i Brooklyn; han var paa det Tidspunkt et sygt og nedbrudt Menneske, og Livet forekom ham saa ussel, at han i August Maaned 1923 søgte at tage Livet af sig selv ved at skære Struben over. Han blev straks ført til et Hospital, og det lykkedes Lægerne at redde hans Liv.

Et af de faa Mennesker, der saa lidt til Gelert og besøgte ham nu og da, var den gamle, elskelige Sømandspræst Rasmus Andersen i Brooklyn. Gelert søgte ogsaa til Pastor Andersens Kirke og var nogle Gange med til Alters. Efter hans Selvmordsforsøg turde Alderdomshjemmet ikke have ham, men de gav ham de Penge tilbage, som han havde indbetalt, da han

søgte Optagelse i Hjemmet. Nu søgte og fik den ulykkelige danske Kunstner Optagelse paa et New York Hospital for, uhelbredelige Syge.

I September 1923 besøgte Pastor Andersen ham her. Gelert var da meget svag, men aandsfrisk og klar. Pastor Andersen talte længe med ham, og Gelert erklærede, at han var glad for, at han ikke var død for egen Haand. Pastor Andersen, der var en meget arbejdsom og optaget Mand, bad Personalet paa Hospitalskontoret om at holde ham a jour med Gelerts Helbreds-tilstand, og det lovede de. Da Julen kom, sendte Pastor Andersen en Pakke ud til Gelert, vilde selv senere se ud til ham, og samtidig bad han en Læge, han kendte, om at se ud til Gelert, og derefter meddele ham, hvorledes Gelert havde det. Fra Lægen erfarede Pastor Andersen nu til sin store Forfærdelse, at den gamle Billedhugger var død den 4. November, og at han fattig og ukendt var blevet begravet paa »Potter's Field«, de Fattiges Kirkegaard. En af de danske Frimurer-Loger »Frederik« havde flere Gange sendt Medlemmer ud for at se til Gelert, og ogsaa de hørte først om Gelerts Død, da de kom ud med en lille Julepakke til ham.

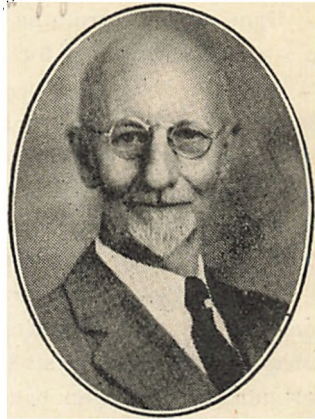
Da den danske Koloni i New York hørte om Gelerts tragiske Død og Begravelse, blev der almindelig Forfærdelse; ensom og glemt var den gamle, danske Kunstner død, han — der var saa kendt, at »Who's Who in America« havde hele 50 Linjer om ham, og man fandt det oprørende, at han var blevet begravet paa »Potter's Field«. Man søgte om Tilladelse til at lade Gelerts Lig grave op, og Ansøgningen bevilgedes. Et Par af Gelerts Børn, der var døde som smaa, laa begravede paa den lutherske Kirkegaard paa Long Island, og her blev saa den gamle Kunstner stedet til Hvile den 18. Januar 1924.

Der var blandt de Danske i New York Tale om at afholde en Mindefest for Johannes Gelert, eventuelt en Udstilling af hans mange Arbejder, men Planen blev aldrig realiseret. Gelerts sidste Aar var tunge og triste, men godt er det, at vi ken-

der hans Grav, og at han alligevel fik Lov til at hvile hos sine egne.

*

Den 9. Oktober 1864 fik Arkitekt Christian Pedersen i Sønderborg sin fjerde Søn, og denne døbttes Wilhelm Lorenz Pedersen. Da han var tretten Aar gammel, besøgte han sine ældre Brødre i København, og under dette Besøg saa han i Københavns Havn et »mægtigt Dampskib«, en af Thingvalla-Linjens Baade, og han drømte ikke om, at han syv Aar senere skulde sejle med det selvsamme Skib til Amerika.

Allerede som Dreng afskyede han det tyske Styre og Sprog, og da han var en 14—15 Aar gammel, begyndte han saa smaat at tumle med den Idé, at han vilde rejse til Amerika. Da han var 16 Aar gammel, kom han i Urmagerlære og arbejdede nu i fire Aar uden at faa en rød Øre for det. I 1884 maatte han saa bestemme sig til, hvad han vilde. Han havde faaet Indkaldelsesordre til at møde paa Session, og nu skulde han saa enten være tysk Soldat eller udvandre.

Wilhelm L. Pedersen valgte det sidste, og som saa mange andre unge Sønderjyder satte han Kursen mod De Forenede Stater. Ved sin Ankomst til Staterne tog han til en lille By, Ida Grow, i det vestlige Iowa, hvor han fik Ansættelse hos en Urmager. William L. Pederson, som han nu kaldte sig, blev i Ida Grow i en 2—3 Aar, saa rejste han til Atlantic, Iowa. Han havde hele Tiden været klar over, at han vilde se at faa egen Forretning hurtigst muligt og havde sparet saa vedholdende,

at han i 1887, 23 Aar gammel, kunde starte sin egen Forretning i Byen Walnut, Iowa, en lille Flække med knapt Tusinde Indbyggere. Medens han boede i Walnut, blev han amerikansk Borger.

Hans Juvelerforretning gik stadig fremad, snart kunde han bo i eget Hus i Stedet for i lejede Lokaler. I 1890 flyttede han fra Walnut, Byen bød paa for faa Fremtidsmuligheder, og i Clarinda, en langt større By, aabnede Pedersen nu i Fællesskab med sin Broder en stor, flot Juvelerforretning. I 1894 giftede Wm. L. Pedersen sig med en af Clarindas unge Piger; han tog ivrigt Del i Byens Sager, og som Tiden gik, blev han Ejer af flere Grunde og Ejendomme baade i og udenfor Clarinda.

Saa fik Pedersen efter adskillige Aars Forløb den Idé, at han trængte til Forandring, han var led og ked af at være indendørs det meste af sit Liv, og til Venner og Bekendtes store Forundring solgte han baade Hus og Forretning, »saa sig lidt omkring« og endte med at købe en Appelsin-Plantage i Winter Haven, Florida.

De første Aaringer i den nye Stat, det nye Klima, og ikke mindst det nye Arbejde, var ikke lette, men Energi og Udholdenhed vandt Sejr, og trods forskellige Skuffelser og Tab købte han i 1917 en endnu større Appelsinplantage i Waverly, en By, der laa ca. 14 miles fra hans Hjem. Efterhaanden blev Pedersen Ejer af flere Citrus-Plantager, og da han syntes, at baade han selv og andre Citrus-Dyrkere fik for lidt for deres Frugter, agiterede han kraftigt for en Sammenslutning i Lighed med de danske Andelsselskaber, og skønt nogle modarbejdede ham, fik han sine Idéer ført igennem. I 1920 udvidede denne Sammenslutning sine Pakhuse og Kontorer i en betydelig Grad, og Pedersen blev valgt til Præsident for »Waverly Citrus Growers Association«.

De første Aar pakkede og leverede Selskabet ca. 30 Tusinde Kasser Appelsiner om Aaret, i 1933 var det steget til over 400 Tusinde Kasser aarlig, og Wm. L. Pedersen, der stadig er rask

og frisk som nogen ung Mand, mener, at de snart vil naa op paa en Leverance paa en halv Million Kasser pr. Aar.

For en meget stor Del skyldes dette smukke Resultat Wm. L. Pedersens dygtige og vidtskuende Ledelse. Baade i 1934 og i 1938 besøgte han Danmark og aflagde da ogsaa lange Besøg i sin Fødeby, Sønderborg, og da han stadig er rask og rørig, maa man haabe, at han nu, da han har sine voksne Sønner til at løfte Arven, igen maa faa Tid til et Besøg i gamle Danmark.

*

Carl Plow fødtes i Djernæs den 24. December 1863 og var saaledes født, medens Sønderjylland endnu var dansk. Faderen var Lærer, og Carl var Nummer tre af en Børneflokk paa seks. Carl var som Barn noget kirtelsvag, men voksede sig snart sund og stærk. Han elskede Blomster, og var altid glad for at hjælpe til i Haven; denne Sans for Blomster beholdt han alle Dage. Carl Plows Skolegang foregik under

tysk Styre; han var en dygtig og flink Dreng, og efter Konfirmationen blev det bestemt, at han skulde være Lærer. Faderen turde ikke sende ham til et dansk Seminarium af Frygt for selv at miste sit Embede, thi det tyske Styre saa med fjendtlige Øjne paa de danske Lærere i Sønderjylland.

Det blev da bestemt, at Carl skulde sendes til et tysk Seminarium i Tønder, men inden han kom der, maatte han se at lære Tysk grundigt, og han blev derfor sendt til Brandrup som Præparand og skulde saa samtidig have Privatundervisning hos den tyske Præst der. Hans Lære-

re fandt, at han egnede sig godt til denne Gerning, men Carl Plow selv blev hurtigt klar over, at han ikke egnede sig til at være tysk Lærer, tysk Embedsmand. Efter nogen Overvejelse bestemte han sig til at udvandre til Amerika, hvortil en ældre Søster allerede var rejst nogle Aar i Forvejen. Da han nu nærmede sig 17-Aars-Alderen, hvor han maatte bestemme sig, om han vilde være tysk Soldat eller udvandre, maatte der handles hurtigt, og som saa mange andre unge Sønderjyder sagde Carl Plow saa Farvel til Fædrenehjemmet og drog over Atlanten til det store Land med de rige Chancer.

Den 20. Juni 1880, forlod Carl Plow saa sit Hjem og sine Søskende, og med Toget sydpaa rejste han saa til Hamborg for derfra med Skib at tage til Amerika. Carl Plow rejste direkte til Petaluma i California, hvor han kom i Huset hos en Onkel, John Caltoft; her blev han et Aars Tid, saa tog han til en anden Onkel, Jørgen Vørgensen, hos hvem han blev i to Aar. Det var især Mejeridrift, den unge Sønderjyde lagde sig efter, og efter at have forladt Onkelen blev han nu Formand paa et ret stort Mejeri.

Senere blev han Bestyrer paa et stort Landsted, der ejedes af en amerikansk Millionær, og da han holdt af baade Stedet, San Antonio, og sit Arbejde, forpagtede han efter et Aars Tids Forløb Ejendommen, og her blev han saa i tyve Aar. Det var Ejerens Død og Salget af Ejendommen, der bevirkede, at Plow rejste fra San Antonio; han solgte nu sit Løsøre, drev derefter i nogle Aar et stort Hønseri for saa endelig at rejse med sin Familie til Petaluma, hvor han byggede eget Mejeri.

I Aaret 1900 var Plow bleven gift med en ung, sønderjydsk Pige, Anna Nielsen, og i Ægteskabet var der tre Børn. Carl Plow var dansk baade af Sind og Skind, og han tog ivrig Del i det danske Foreningsliv; i Særdeleshed var han interesseret i den store, danske Forening »Dania«, og indenfor denne Forening gjorde han et meget stort og uselvsk Arbejde. I 1899 blev han valgt til Over-Præsident for »Dania«, et Hverv, han

klarede dygtigt og med fuld Forstaaelse af, hvad slig en Ærespost kræver. I 1906 blev han valgt til »Dania«s Oversekretær, og dette betydningsfulde Hverv beholdt han lige til sin Død i 1934.

Carl Plows Navn var efterhaanden blevet et af de mest kendte og agtede blandt de Danske paa Stillehavskysten, og i Aarene efter Verdenskrigens Afslutning blev det ogsaa et kendt Navn mellem alle andre Danske i Amerika, ja, selv herhjemme. Der har før været skrevet i Sprogforeningens Almanak, 1935. om de til U. S. A. udvandrede Sønderjyders store Indsats i Arbejdet for at faa Sønderjylland tilbage til Danmark, saa jeg skal kun ganske kort ridse denne Episode op her.

Det var egentlig Carl Plows gamle Onkel, Sønderjyden Jørgen Vogensen, der fik den Idé, at Sønderjyderne i Amerika skulde sende en Petition til Amerikas Præsident, Woodrow Wilson, for at faa hans Støtte til Løsningen af det sønderjydske Spørgsmaal, naar Fredsbetingelserne skulde fastsættes af de Allierede. Vogensen bad Plow om at fremsætte denne Idé paa »Dania«s store aarlige Konvention i 1917, og det gjorde Plow. Idéen slog straks an, og »Dania«s daværende Overpræsident udtalte, at dette var den største og vigtigste Sag, der nogensinde var blevet forhandlet indenfor Foreningen:

Hvorledes Idéen efterhaanden førtes ud i Livet, hvorledes de ti Tusinder af Underskrifter samledes paa en Petition til Præsident Wilson, dette er Historie og kendt af de fleste; de tre Hovedunderskrifter paa dette historiske Dokument var: Pastor K. C. Bodholdt, Landskabsarkitekt Jens Jensen og Carl Plow.

Der er ingen Tvivl om, at Petitionen til Præsident Wilson var medvirkende til, at vi fik Sønderjylland tilbage, og forrest i Rækken mellem de Mænd, der kæmpede for denne Sag, stod Carl Plow. Idéens Fader, Jørgen Vogensen, opnaaede ikke selv at opleve den store Dag, da Sønderjylland kom tilbage til Danmark, han døde allerede den 10. Juli 1917. En Ting er vis, at

den Bevægelse, hvis første Spire blev lagt af den gamle Sønderjyde, og som gennem hans Nevø fik Luft under Vingerne, altid vil staa som et straalende Vidnesbyrd om den Kærlighed til Moderlandet, der stedse bor i den danske Udvandrerens Hjerte.

I 1921 blev det danske Alderdomshjem i San Rafael indviet, og Carl Plow blev tilbudt Stillingen som Bestyrer for Hjemmet: han tog mod Tilbudet, solgte sin Ejendom i Petaluma og flyttede med sin Familie til San Rafael. I fem Aar ledede han Hjemmet og var almindelig afholdt af alle. I 1926 var han paa en Rejse til Danmark, og da han efter denne kom tilbage til California, fik han at vide, at Hjemmets Styrelse ønskede, han skulde fratræde. Dette var ham en stor Sorg, men der var intet at gøre. At der var intrigeret bag hans Ryg, var der ingen Tvivl om, men Carl Plow selv ønskede ikke, at Sagen skulde tages op indenfor »Dania«, hvor han stadig var Over-Sekretær, han vilde ikke trænge sig paa, hvor han ikke var ønsket. Han fik straks tilbudt en udmærket, fastlønnet Stilling, og dette mildnede Slaget noget, men lidt Bitterhed blev der alle Dage tilbage.

I 1922 var Plow blevet udnævnt til Ridder af Dannebrog, og faa danske Mænd har fortjent denne Udmærkelse mere end han. I 1931 fejrede han sit 25 Aars Jubilæum som »Dania« Over-Sekretær og var ved denne Lejlighed Genstand for en ualmindelig stor Hyldest. Kostbare Gaver og Masser af Blomster og Telegrammer regnede ned over ham, og vidste man det ikke før, fik man her et Bevis paa, hvor afholdt og agtet Carl Plow var.

Den 16. November 1934 døde Carl Plow efter i nogen Tid at have været syg; han døde langt fra sit Fædreland, men aldrig glemte han Barndomshjemmet og Barnesproget, aldrig glemte han Sønderjylland.

I Californiens Fængsler, i Særdeleshed i det mægtige San Quentin Fængsel ved San Francisco, og mellem Livets Vraggods i San Francisco, er Emil Marcussen, Oberst i Frelsens Hær, almindelig kendt, elsket og agtet som faa. Ingen Mand er for ussel, ingen Kvinde for elendig til, at denne vor Tids barmhjertige Samaritan ikke er villig til at hjælpe dem af al sin Magt.

Emil Marcussen er Sønderjyde, født d. 1. August 1858 i Løgumkloster, hvor Faderen, Kancelliraad J. Marcussen, var Birkedommer og Amtsforvalter. Til sit 15. Aar gik Emil Marcussen i den Melchioriske Skole i København, men saa fik han Lyst til Søen, og skønt Forældrene var meget imod denne Grille, som de kaldte det, mønstrede han alligevel en skønne Dag som Skibsdreng paa et tysk Skib. I 13 Aar besejlede han de syv Have, de sidste otte Aar som Styrmand, snart paa danske, norske og tyske Skibe, snart paa hollandske, engelske og amerikanske, og han fik saa sandelig Jorden at se, hele seks Gange var han rundt Kap Horn.

Som 16-aarig deserterede han i Barcelona fra et norsk Skib, men blev fanget og af Politiet ført om Bord paa Skibet igen. I 1886 kom han til New York som Styrmand paa et amerikansk Skib. Et nyt dansk Koloniforetagende skulde startes i California, og Emil Marcussen fik tilbudt en Stilling derude — og tog imod den. Foretagendet mislykkedes fuldstændigt, men det bragte Marcussen noget, han ikke havde regnet med, noget, der foraarsagede en fuldstændig Omvæltning i hans Liv.

I San Francisco saa og hørte han Frelsens Hær, og saa stærkt blev han grebet af dens Forkyndelse, at han forlod Sø-

en for bestandig og traadte ind i Frelsens Hærs Rækker. At Omvendelsen var sand og ægte, derom vidner Marcussens hele Liv. Frelsens Hær var den Gang, endnu mere end nu, Genstand for Haan og Latterliggørelse, og nægtes kan det ikke, at de ofte, jo som oftest, rekrutteres fra de allerlaveste Samfundslag. Frelsens Hær var ogsaa kommet til Danmark, og efter at have været Soldat i dens Rækker i halvandet Aar søgte Marcussen om Tilladelse til at blive Officer og om at maatte blive forsat til Danmark. Begge Dele bevilgedes, men han skulde selv betale alle Udgifter ved den lange Rejse til London, hvor hans Uddannelse som Officer skulde finde Sted.

I 1890 vendte Marcussen saa tilbage til sit Fædreland og blev nu Korpsleder i København, senere i Hjørring og Odense. I Odense ledede han en Skole for Officerskadetter, og takket være hans store personlige Dygtighed og Elskværdighed sendte Skolen et ualmindelig fint Hold af unge Officerer ud i Verden. Medens han var i Hjørring, traf han Chefen for Frelsens Hær i Frederikshavn, Kaptajn Sofie Larsen, og de to forlovede sig.

I 1893 blev de to unge Officerer gift, og der er ingen Tvivl om, at Emil Marcussens store Sukces i det opslidende og opofrende Arbejde delvis skyldes hans prægtige og umaadelig dygtige Hustru. Deres Hjem blev i Sandhed en Fredens Arne, hvor man kunde hvile ud i de faa ledige Stunder, som deres Gerning gav dem. Marcussen blev hurtigt forfremmet, og i 1893 blev han udnævnt til Frelsens Hærs Socialsekretær med Hovedkontor i København. Han var den første, der beklædte dette Embede.

Det var Marcussen, der startede det første danske Arbejdshjem og Herberge for hjemløse Mænd, det var ham, der oprettede det første Frelsens Hærs Bureau for Efterlysning af savnede Personer, et Bureau, der eksisterer den Dag i Dag, og som i Aarenes Løb har fundet Hundreder af Mennesker, hvem Slægt og Venner havde tabt af Syne og opgivet Haabet om nogensinde at gense. I adskillige Aar var Emil Marcussen Divisionschef for Frelsens Hær i Danmark, og han udførte her et stort, velsignelsesrigt og samfundsnyttigt Arbejde.

Efter i tretten Aar at have arbejdet herhjemme modtog Emil Marcussen Ordre fra General Wm. Booth til at forlade Hjemlandet og tage til Amerika. Han blev udnævnt til Oberstløjtnant og har i de mange Aar i Amerika været en af Frelsens Hærs virksomste og dygtigste Ledere, hjulpet arbejdsløse saa vel som andre nødlidende Personer. I 1905 blev han Kasserer for Frelsens Hærs Landkolonier og fik nu Hovedkvarter i New York; i 1913 blev han territorial Social- og Fængselssekretær for de store Landomraader, der ligger vest-, syd- og nordfor Chicago; han havde mere end 60 sociale Institutioner under sig og Ledelsen af Arbejdet mellem Fangerne i flere Hundrede Fængsler. Det aarlige Budget for de Virksomheder, der sorterede under ham, laa omkring en Million Dollars.

I 1920 blev der dannet et nyt verdsligt Territorium med Hovedkontor i San Francisco, og Emil Marcussen blev forflyttet dertil som Chef for Frelsens Hærs sociale Virksomhed. Sit største Værk, sin største Kærlighed, har Marcussen lagt i Arbejdet for de mange ulykkelige Mennesker i Amerikas Fængsler, og utallige er de Mennesker, hvem han har hjulpet til et nyt Liv ved at skaffe dem ærligt Arbejde og ved at tro paa dem. Altid er han selv gaaet i Spidsen, har givet sig Tid til personligt at se og tale med de mange ulykkelige Mennesker, saa han til en vis Grad lærte dem at kende og de ham.

Emil Marcussen er nu 80 Aar gammel, men hans Energi synes usvækket, og hans Trang til at hjælpe er lige saa stor nu som for 30 Aar siden. Egentlig er han for længst faldet for Aldersgrænsen, men Frelsens Hærs Ledelse synes daarligt at kunne undvære ham. Han er stadig Frelsens Hærs Fængselspræst ved Verdens største Fængsel, San Quentin; her har han sit eget Kontor med en Fange som Sekretær. I San Quentin er der over 6000 Fanger, og det store Folsom Fængsel, der har ca. 3000, hører ogsaa under ham.

Fire Gange om Maanedn holder Emil Marcussen Gudstjeneste i Fængslet samt desuden en Mængde Møder for Omvendte og for Fanger, der selv beder ham hjælpe sig. Han er Med-

lem af »The Travellers' Aid Board« og er Præsident for »Salvation Army Veteran Officers' League«. Emil Marcussen er en velkendt Mand i San Francisco, ja for den Sags Skyld i hele det nordlige California, og i Hundredvis af vore egne Landsmænd har i Aarenes Løb søgt og faaet Hjælp og Raad af deres ærværdige, hvidhaarede Landsmand. Aldrig dømmende, altid mild og forstaaende har han ved sin rige Menneskelighed hjulpet mange til atter at finde Fodfæste i Livet, og dette gælder baade Fangerne i Fængslerne og andre ulykkeligt stillede Mennesker.

Mærkeligt nok har Oberst Marcussen aldrig modtaget nogen officiel Anerkendelse af sit Fædreland, skønt faa har fortjent det som han, men er han end gaaet Glip af ydre Anerkendelse, saa har han til Gengæld faaet det, der er tusindfold bedre, et varigt Mindesmærke i Hundreder af taknemmelige Menneskehjerter.

James Madison, eller som hans Navn lød, inden det blev amerikaniseret, Jens Madsen, var kun fem Aar gammel, da Sønderjylland blev tysk. Allerede tidligt var han klar over, at han ikke vilde være tysk Undersaat, og han var da ogsaa næppe konfirmeret, før han satte Kursen mod Amerika. Han rejste over til en Onkel i San Francisco, Kaptajn B. H. Madison, og denne tog sig gerne af den opvakte danske Nevø. Han

sørgede for, at James Madison fik en god Handelsuddannelse, og derefter fik den unge Sønderjyde Plads i forskellige større

Handelshuse. Det varede imidlertid ikke længe, før den unge Madison begyndte Forretning for sig selv.

James Madisons Foretagsomhed og Dygtighed gjorde sig hurtigt gældende, og i Løbet af faa Aar ejede han adskillige Grunde og Ejendomme, og havde ogsaa Andel i flere Skibe. Alt synes at lykkes for James Madison, og han var snart den ledende Aand i flere store, kommercielle Foretagender, bl. a. »The Pacific Fish Comp.«. Han solgte senere denne Forretning for en halv Million Dollars.

Madison havde erhvervet sig flere store Arealer i California, hvor han dyrkede Rosiner. Til at begynde med var Forretningen ikke særlig lukrativ, der var intet Sammenhold mellem de forskellige Rosindyrkere, og Gang paa Gang blev de underbudt af Forhandlerne. Saa fik Madison den Idé, at man skulde slutte sig sammen i et stort Andelsforetagende, a la de danske Andelsselskaber, og over 6000 Rosindyrkere gik med dertil. Kompagniet fik derved Kontrol over ca. 80 pCt. af Statens Rosinproduktion, og Madison blev straks valgt til Selskabets Vice-Præsident. Hans ualmindelige administrative Talent gjorde sig hurtigt gældende, og under hans Ledelse voksede Forretningen til vældige Dimensioner, og Rosindyrkerne fik efterhaanden gode Priser for deres Varer. Det var James Madison, der bragte »Sun-Maid-Rosinerne« paa Markedet, og hvem kender ikke dette Mærke. Saa at sige over hele Jorden forhandlede og forhandles de, og Madison fik da ogsaa Tilnavnet »Rosinkongen«, en Betegnelse der fulgte ham lige til hans Død.

I 1886 blev Madison viet til en ung Pige af svensk Herkomst, og han fandt i sin Hustru en god Kammerat og en dygtig Hjælperske, der blev ham en glimrende Støtte i Livet. Madison tog ivrig Del i det danske Foreningsliv i California og ofrede baade megen Tid og mange Penge paa forskellige danske Foretagender. Da der i 1915 afholdtes en Verdensudstilling i San Francisco, var Madison Formand for den danske Komité, og det var ikke mindst paa Grund af hans Indsats, at Danmark

blev saa smukt og værdigt repræsenteret paa denne Udstilling.

Han var Medlem af den store, danske Forening »Dania«, var en Tid Over-Præsident for denne, og gjorde et stort Arbejde for at faa oprettet det danske Alderdomshjem i San Rafael. I 1916 fik James Madison Ridderkorset tildelt, og nogle Aar senere blev han udnævnt til Kommandør af Dannebrog.

Først i Juli 1927 afgik James Madison ved Døden, og hans Død betegnedes af de Danske derude som et næsten uerstatteligt Tab for den danske Koloni i California.

*

Her i Artiklen er kun nævnt enkelte Navne, men mange flere burde sikkert nævnes, thi overalt i De Forenede Stater lever der, og har der levet, utallige Sønderjyder, der i store, ansvarsfulde Stillinger og som Ledere af mægtige Virksomheder har været med til, er med til at bygge Fremtidens Amerika, samtidig med at de har været gode Repræsentanter for det Land, hvori de fødtes.

Minder fra Krigens Udbrud.

En god Nabo og en rar Borgmester.

31. Juli 1914! Hvem husker ikke den Dag med al dens Uhyggestemning, Uro, Spænding og Oprevhed! Ingen af os, der oplevede den hernede, glemmer den nogensinde, og havde vi anet noget om alt det, vi skulde igennem i de Aar, der fulgte, saa havde det været endnu sværere.

Det var, som om selve Dagen med dens Sol, Torden og Lummerhede var et Billede af hele Folkestemningen; snart haabede man paa Trods af al Fornuft, at Krigen ikke kom, snart syntes man, at alt saa saa mørkt ud for Fremtiden, og det var, som kunde man næsten ikke trække Vejret af Spænding og Ængstelse for alt det, der taarnede sig op derude rundt om os og vort Land.

Jeg var om Eftermiddagen bedt til Kaffe paa Folkehjem. Vi var et stort Selskab af Damer samlede om Kaffebordet, men der var ikke den fornøjelige Stemning, som der plejede at være, naar vi var sammen. Hvor en Samtale end begyndte, saa endte den uvægerligt med de truende Udsigter, den kommende Krig. Tyskland havde erklæret »truende Krigsfare«; nu syntes Krigen os uundgaaelig. Et Par Gange i Løbet af Eftermiddagen ringede jeg til Hejmdal, hvor min Mand var, og spurgte om Nyt, men Svaret var negativt, endnu ikke noget afgjort, og et lille Haab tændtes hos nogle af os; maaske trak det alligevel over, det Uvejr, der truede.

Men saa ved 6-Tiden kom Efterretningen om, at der nu var erklæret Krigstilstand i Tyskland, og saa skiltes vi i trist og knuget Stemning.

Jeg gik hjem, og da vi havde spist, tog min Mand ud paa Folkehjem, og jeg skulde komme senere. Vi følte Trang til at

tale med andre Mennesker. Mens jeg var i Færd med at faa vore to smaa Børn gjort i Stand til Natten, var mine Tanker alle andre Steder, for vi havde en Anelse om forestaaende Arrestationer, der sandsynligvis ogsaa vilde ramme min Mand.

Pludselig kom vor unge Pige, der var fra Aarhus, styrtende ind i Soveværelset og sagde:

»Der staar en Politibetjent udenfor og spørger efter Deres Mand!«

Jeg tror nok, at Børnene kom noget hovedkulds i Seng, for jeg var nu klar over, hvad et Politibesøg betød. »Tag min Cykle frem«, sagde jeg til Pigen, »nej, den er punkteret, laan mig Deres, jeg maa ud efter min Mand«, og jeg ud af Døren til Betjenten.

Jo, der stod Hr. Aagaard: »Er Deres Mand hjemme?«

»Nej, men er det ikke noget, jeg kan ordne«, spurgte jeg saa rolig, jeg kunde.

»Nej, det er strengt personligt«.

Jeg troede, at det maaske ogsaa kunde være en Indkaldelsesordre, jeg var jo ikke saa stiv i de tyske Papirer, da jeg kun havde boet faa Aar hernede. Da Betjenten gik, tog jeg Cyklen, og af Sted gik det. I Persillegade passerede jeg Hr. Aagaard, han saa medlidende efter mig, syntes jeg, han vidste jo, hvad det gjaldt, og han var en flink Mand.

Da jeg kom op til Hjørnet af Pottergade og Storegade, mødte jeg Frøken Lisbeth Ries og den unge Fabrikant Chr. Bastiansen. Jeg raabte til dem, om de havde set min Mand, men Bastiansen tog fat i Cyklen og sagde:

»Staa af, saa skal jeg fortælle Dem, hvor han er! Men tag Dem nu sammen og lad være med at græde, lad ikke Tyskerne have den Triumf. Kom, saa følger vi Dem hjem!« Jeg saa vist saare ubegavet ud, mens jeg stirrede paa de to, men Bastiansen tog Cyklen i den ene Haand og stak den anden ind under min Arm og trak af med os begge to, mens Lisbeth Ries gik paa den anden Side.

»Ja, men hvad er der da sket?« spurgte jeg.

»Jo, Politiet har lige anholdt Deres Mand ude ved Amtsretten, og han og Jens Frost er begge i Arresten. Men De maa ikke græde, hører De«.

»Nej, nej, jeg skal nok lade være, men naar jeg kommer hjem, maa jeg da nok«, husker jeg, at jeg sagde. Det fik jeg Lov til, og næppe var jeg indenfor vor Gadedør, før jeg stortede, det havde knebet nok at lade være, men Tyskerne havde da ikke set det. Min unge Pige blev helt ude af sig selv ved at se mig og høre de smaa Unger raabe paa Far. I sin Nød løb Pigen ind til et Par gamle elskelige Venner, der boede lige ved Siden af os, vore Børns højtelskede Tante og Onkel Wied; Fru Wied var af den kendte Kylling-Slægt fra Haderslev. De er begge døde nu, men de oplevede dog den største Glæde i deres Liv: Genforeningen med Danmark. De to gode Mennesker trøstede mig paa det bedste, og efter deres Raad søgte jeg at træffe Borgmesteren, Hr. Rickmers, der var vor nærmeste Nabo. Hans Frue var meget venlig mod mig og sagde, at hendes Mand var paa Raadhuset, men jeg kunde da godt opsøge ham der. Jeg husker tydeligt, at jeg var helt ophovnet i Ansigtet af at tude, saa inden jeg gik paa Gaden, maatte jeg vadskes og »nettes« lidt, og jeg fik en sort Hat paa med Slør for Ansigtet — tænk, en Sommeraften og i Lummerhede! Men af Sted kom jeg og fik ogsaa Adgang til den rare Borgmester. Han var næsten lige saa oprevet som jeg.

»Ja, Fru Hansen, jeg ved intet og kan intet gøre. Det er Krig nu, min Myndighed er indskrænket, for ikke at sige taget fra mig«. Naa, jeg tudede altsaa igen, og da vi Kvinder jo altid har de mindst mulige og mest upraktiske Lommetørklæder, der kan tænkes, kunde mit forlængst vrides. Det saa Borgmesteren og trak et fint, rent Lommetørklæde op af Lommen og rakte mig det. Efter Brugen, da jeg baade havde pudset Næse i det og tørret adskillige Taarer af med det, rakte jeg det til ham med en undskyldende Tak, men han sagde: »Behold

det til i Morgen, saa kan De række det ind over Stakittet til min Kone, De faar nok Brug for det igen!»

Og om jeg gjorde! Jeg tudede Spande den Aften. Jeg var saa ene her i Byen den Gang, hele min Slægt og mine gamle Venner boede jo nordfor den gamle Grænse.

Da jeg sagde Farvel til Borgmesteren, gik jeg ud paa Folkehjem, hvor jeg sad lidt og talte med Hr. og Fru Andersen. De var saa venlige, og den unge Student Andersen, nu Læge i Broager, gav mig to Cigaretter med Opium, som jeg skulde ryge for at berolige Nerverne. De raadede mig til at tale med Math. Andresen, da H. P. Hanssen var ovre paa Højtoft. Jeg gik altsaa op til Math. Andresen.

Paa Vejen derop mødte jeg ved Nørreport H. P. Hanssen i Bil med Politi ved Siden, saa var han altsaa ogsaa arresteret.

Da jeg kom til Foden af Trappen hos M. Andresen, blev der raabt ned til mig:

»Hvem er det? Er det Politiet?«

Ogsaa Math. Andresen ventede at blive sat fast, men slap dog. Math. Andresen raadede mig til at søge at faa Lov til at tale med min Mand i Arresten næste Morgen. Jeg fulgte Raadet. Jeg fik ogsaa Lov, da jeg kom derud. Jeg var allerede da godt kendt med Lokaliteterne, da min Mand havde siddet en Maaned i Arrest der i Foraaret 1914.

Fru H. P. Hanssen, Fru Frost og jeg mødtes i Arrestthyngningen og fik talt med vore Mænd. Da vi kom ind i Gangen foran Celledørene, laa H. P. Hanssens, Frost's og min Mands Hatte paa Gulvet med et meget broget Indhold, Ur, Penge, Cigarer, Blyanter o. s. v. De havde maattet aflevere deres forskellige Ting om Aftenen, før Celledørene blev lukkede.

Vore Mænd var navnlig stærkt interesserede i, hvordan det gik med Hejmdal, nu da der ingen Redaktører var. Jeg havde lige været deroppe paa Vejen til Fængslet og kunde fortælle, at Fru Bahnsen og Bogholder Køcks havde grulig travlt med at lave en Avis, saa godt de kunde. Jeg talte med Arrestforvare-

ren, men han havde ingen Trøst for os. »Gaa hellere hjem og pak Deres Mænds Kufferter. De bliver sikkert i Løbet af Dagen transporteret til Magdeburg eller et lignende Sted sydpaa!« Naa, der flød igen nogle Taarer. Jeg foretog, da vi gik hjem, nogle Indkøb med Mandens eventuelle Bortrejse for Øje og fandt Kufferten frem og begyndte at pakke.

Men saa efter Middag ringede det paa Døren, og udenfor stod — Borgmester Rickmers! Han vilde gerne tale med mig under fire Øjne, og jeg maatte forud love, ikke at omtale vor Samtale til nogen. — Jeg var mildest talt forbavset og lovede selvfølgelig alt, fik Børnene ud til Pigen og Dørene lukkede. Og saa sagde Borgmesteren, idet han pegede paa den aabne Kuffert, der stod midt paa Gulvet:

»Nu kan De godt pakke ud igen. Inden en Time har De Deres Hr. Gemal igen. Ja, das ist wahr«, føjede han energisk til, da jeg jo bare saa inderlig forvirret ud. Aldrig tror jeg, jeg har følt saadan en Trang til at falde en mig vildfremmed Mand om Halsen som i det Øjeblik, for det var jo, som Solen brød gennem de mørke Skyer.

»Ja — men — hvordan — hvad er der sket?« udbrød jeg. Og saa kom Forklaringen, at H. P. Hanssen havde telegraferet gennem Landraaden til den kommanderende General og Rigsdagspræsidenten i Berlin og besværet sig over, at hans Arrestation forhindrede ham i at møde i Rigsdagen til dens Samling, og Svaret fra Altona lød paa øjeblikkelig Løsladelse, og sammen med ham var de to andre smuttet ud i Friheden. Det lød vel nok som et Eventyr i mine Ører! Jeg strakte begge Hænderne ud mod Hr. Rickmers og sagde kun det ene Ord igen og igen: »Danke! Danke!«! — Og han tog dem begge to i sine og sagde, at det havde gjort ham saa ondt i Aftes, at han slet ikke kunde hjælpe mig, saa han syntes, han vilde meddele mig det straks. »Og nu kan De vel le igen og ikke græde — og nu smiler De Deres vante glade Morgensmil til os igen, ikke?« Han og hans venlige Frue var nemlig saa store Børnevenner begge to, at de

altid var i Gang med vore to Rollinger straks om Morgen. Men det var jo ikke saa let en Samtale at føre med to Smaa, der ikke forstod et Ord Tysk og Borgmesterens ikke Dansk, saa jeg maatte tit blande mig i deres Konversation og agere Tolk.

Borgmesteren gentog, inden han gik, at jeg ikke maatte omtale hans Besøg, og det har jeg heller ikke gjort før nu. Nu er det over 23 Aar siden, han døde. Men jeg vil altid mindes hans Hjælpsomhed i en tung Tid med Glæde.

Da Borgmesteren gik ud af Døren, saa jeg mig om i Stuen. Jeg smækkede Laaget i paa Kufferten, raabte til den unge Pige, at jeg gik en Tur, og saa ud af Døren, paa Cykle, ud at tage mod de tre »Fanger«. Jeg var nok den eneste, der vidste, at de var fri. — Og jeg kom lige til Indgangen til Arrestgaarden, der modtog jeg Hr. Frost og min Mand, straalende af Glæde over den genvundne Frihed. H. P. Hanssen var allerede i Forvejen bleven løsladt og var allerede taget over til Højtoft.

*

Arresteret et Kvarter som „spionageverdächtig“.

Straks ved Krigens Udbrud var Byen bleven besat af Soldater. Vagtmandskabet bestod for en Del af Landmænd fra Omegnen. Spændende blev Situationen, da Militæret spærrede Gaden ved Hotel Danmark med et langt Læsetræ. Der gik nemlig nogle vilde Rygter om Spioner og om at nogle franske Biler var paa Vej til Danmark med Masser af Guldmillioner. De maatte jo selvfølgelig stoppes, hvis de skulde komme gennem Aabenraa, og da Storegade, Ramsherred og Nørreport var den eneste Færdselsaare gennem Byen, den Gang eksisterede Havnegade ikke, saa var Spærringen jo effektiv, naar der kun var en ganske smal Passage, og den tilmed bevogtedes af Soldater. Det Læsetræ gjorde virkelig udmærket Tjeneste. Køretøjer og Biler blev stoppet og undersøgt. Om det ellers var almindeligt at undersøge og anholde fredelige Folk fra Byen, ved jeg ikke, men det hændte mig.

Hejmdal var af Myndighederne blevet forbudt i de første 3—4 Uger af Krigen, og af den Grund havde min Mand en ufri-villig Sommerferie. Han holdt ikke rigtig af at færdes uden-dørs, da han var bange for en ny Anholdelse og ikke vilde ta-ges af Politiet paa Gaden igen, men afhentes i sit Hjem. Og da han havde nogle Penge tilgode i en Pensionskasse, der havde Kontor paa Nr. Chausse, bad han mig hente dem. Jeg besteg min Cykle og tog af Sted. Militærets Vagtlokale var indrettet paa Hotel Danmark, indenfor et stort Hjørnevindue, hvor der nu er Butik. Dagen før havde jeg staaet lige overfor det Vin-due med et Par Damer, og vi havde nok lagt Mærke til, at et Par Militærpersoner tog os skarpt i Øjesyn, saa en af Damer-ne leende sagde: »Hvem af os mon det er, de er saa optaget af?« »Det er nok Dem, for De ser nu ogsaa saa spansk eller fransk ud i alt det sorte, De har paa«, sagde en anden af Damerne til mig. Jeg gik nemlig den Gang sørgeklædt, da vi havde mistet baade min Svigerfar og min Mor kort Tid før. — Ja, de Herrer har aabenbart ogsaa syntes, jeg saa noget fordægtig ud.

Men jeg kom altsaa den Formiddag cyklende forbi Hotel Danmark uden at ane noget ondt. Foran mig kørte en stor Ar-bejdsvogn, saa heldigvis kørte jeg yderst langsomt. Da jeg kom til det store Hjørnevindue, saa jeg godt, at en Officer eller Un-derofficer, hvad han nu var, fløj op fra Stolen og ud ad Døren, og lige da jeg passerede den omtalte Bom, blev jeg grebet i begge Arme af to Soldater og brutalt revet af Cyklen, saa jeg var ved at styrte ned paa Stenbroen. En tredje Soldat tog Cyk-len, og saa maatte jeg marchere af Sted mellem de to Solda-ter, der tog et ordentligt Tag i mine Arme, saa jeg i flere Dage havde store blaa Pletter.

»De skal ind paa Vagtstuen og forhøres«, sagde en af dem til mig.

»Jamen, saa slip mig dog, det gør ondt i mine Arme!« Den omtalte Officer, der gik ved Siden af Soldaterne, svarede: »Om

det gør ondt eller ej, er mig ligegyldigt. Ind i Vagtlokalet med Dem!»

Der blev jeg saa anbragt i et Hjørne af Værelset. Rundt om sad Soldater, der stirrede paa mig og kom med forskellige Bemærkninger. Efter en kort Tids Forløb kom den vagthavende Officer ind i Stuen, saa paa mig og sagde:

»Kom her hen.«

Jeg var jo lidt betuttet over slig Tiltale af en »Herre«, men rejste mig dog og gik hen til ham. Og saa fulgte et Krydsforhør. Hvem jeg var — hvor jeg skulde hen — efter hvad — hvad det var for Papirer, jeg havde i Haanden — osv., en gruelig Masse. Jeg svarede roligt paa alt, og det ærgrede ham aabenbart, og da han nok kunde høre, at Tysk ikke var mit Modersmaal, traadte han pludselig lige hen foran mig, stak sit Ansigt — han lugtede fælt af Øl — lige op i mit og sagde indædt arrig:

»Sie sprechen vielleicht viel lieber Französisch als Deutsch?«

Jeg var lige ved at le højt. Der laa altsaa Hunden begravet, han troede, jeg var fransk! Saa var det aabenbart mit »franske« eller »spanske« Antræk, der havde vakt hans Mistanke. Da han stod saa tæt ved mig, at hans Spyt næsten røg mig op i Ansigtet, traadte jeg et Skridt tilbage, tog mit Lommetørklæde og gned mig i Ansigtet og sagde:

»Nej, men hvis De kan tale Dansk, taler jeg hellere det Sprog.«

»Naa, De vil paastaa, De er Dansker! Nej, saa dum er jeg ikke!«

Men nu blev jeg arrig maalte ham op og ned og sagde:

»Der gaar Hr. Politisergent Matzen forbi, vil De kalde ham her ind, han kender mig! Og vil De kalde paa Værten, Hr. Grethens, ogsaa han ved, hvem jeg er. De kan hegge attestere, at jeg taler sandt.«

I det samme kom Hr. Grethens farende ind, hidkaldt af en ung Pige, der tjente paa Hotellet, og som jeg kendte godt. Hun var blevet helt forfærdet ved at se mig »i Fjendevold«. Hr.

Grethens trak Officeren i Ærmet, mens han ivrigt sagde en hel Masse, og Politisergent Matzen kom ogsaa til. Og saa maatte Manden jo bøje sig for »Overmagten« og tro mig.

»Naa, ja, se saa at komme herfra«, sagde han.

Men nu blev jeg vel nok gal. Jeg snurrede rundt mod Officeren og sagde fnysende: »Fällt mir im Traume nicht ein! De har paa en uforskammet Maade slæbt mig her ind. Deres Soldater har klemt mine Arme, saa jeg har blaa Pletter — og jeg viste ham Syn for Sagen — nu forlanger jeg i hvert Fald en ordentlig Undskyldning, og at De ledsager mig ud af Døren.«

Og virkelig gjorde Manden det! Han saa lidt paa mig, gik saa hen til Døren, aabnede den og stod stram, mens han sagde:

»Undskyld, Frue, det gør mig meget ondt, at jeg tog fejl. Det skal ikke ske mere. Jeg er meget ked af det.«

Saa kunde jeg ikke lade være med at smile til ham og sagde:

»Kan jeg nu trygt færdes i Byen uden at risikere noget lignende?«

Han bukkede for mig: »Ja, det kan De, og De kan faa et »Gelejdebreve«, om De vil. Men det er Deres aparte Udseende, der er Skyld i det. De ligner jo en Udlænding.«

Saa skred jeg værdig ud af Døren, indvendig skoggerleende, men udadtil gravalvorlig.

Men min Alvor gik fløjten, da en lille Soldat kom med min Cykle og sagde paa bredt Sønderjydsk: »Værs'go, det var da en kjev Historie«.

Jeg fik udrettet mit Ærinde, fik Pengene, cyklede atter forbi det store Vindue og vinkede smilende til min »Ven«, ham med Cyklen. Da jeg kom hjem, fik min Mand vel nok Historien. Jeg tror, han blev mere rystet over den, end jeg var. Men jeg sagde: »Du er rigtignok en rar Fyr. Du er bange for at blive arresteret, og saa sender du din Kone lige i Løvens Gab!«

Samme Aften gik jeg med min Mand en Tur gennem Byen og mødte nogle af de indkaldte Varnæs-Bønder, der havde væ-

ret blandt Vagtmændene i Lokalet om Formiddagen. En af dem kikkede paa os og sagde til sin Sidemand: »Se, det gist hun heller væ't over, at gaa med sin Kærest end vær ind ved vos gamle Ka'le!«

Jeg storsmilede til ham, og da jeg nogle Dage efter mødte ham igen og paa samme Fortov, sagde jeg til ham: »Ja, det var ellers ikke min Kæreste, men min Mand.« Og saa var vi »Smilvenner« den Tid, han var her i Byen. Hvor mon han nu er? Jeg har ikke set ham siden. Var han en af dem, der blev derude, eller oplevede han ogsaa Genforeningens Glæde og glemte som vi andre alt det onde, vi maatte igennem i de tunge Aar?

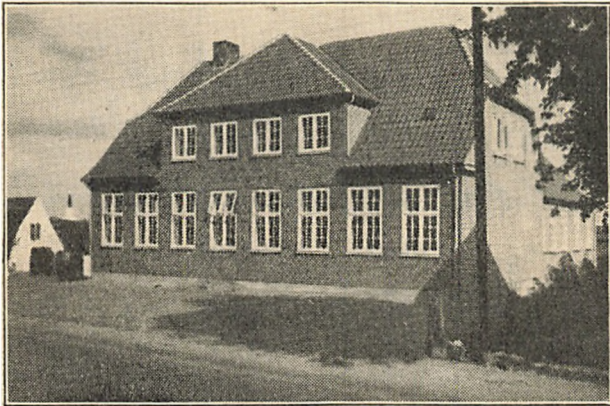
Ja, det er et lille Minde fra den Tid, et man nu ler af. Dem er der saa mange af, desværre ikke optegnede.

Der er saa meget, der bliver glemt.

Valborg Hansen.

Danske Skolebygninger i Sydslesvig.

Skolen i Tarup, Adelby Sogn.

Medens det tyske Mindretals-Skolevæsen i Nordslesvig kunde sætte ind over hele Linjen straks i 1920 og paa en Maade kunde bygge videre paa den tidligere tvungne tyske Undervisning, maatte vore Landsmænd sydfor Grænsen begynde paa bar Bund. I Efteraaret 1920 aabnedes i Flensborg By den danske Kommuneskole, og samme Aar begyndtes den Privatundervisning, der senere fik fast Form i Duborg-Skolen. Men udenfor Flensborg kunde man først tage fat paa Oprettelsen af smaa danske Skoler i 1926, altsaa efter meget lang — og skæbnesvanger — Ventetid.

Blandt de første danske Privatskoler, der optog deres Gerning udenfor Flensborg, var den i Tarup (aabnet 4. Maj 1926), den sidst oprettede er den i Ladelund (indviet 1. December 1936). Men i 1938 fik disse to Skoler egne Lokaler.

Skolen i Ladeland.

Den 28. August 1938 overtog »Dansk Privatskole for Ladeland og Omegn« sin beskedne Bygning (rejst med Støtte fra Grænseforeningen, medens Sønderjydsk Skoleforening tager sig af Driften), efter at Skolekonsulenten, Dr. Andr. Hanssen, havde indviet den til «et Arnested for Samliv i dansk Aand og Mening, for det bedste i vort Folk«, og kort Tid efter, den 30. Oktober, kunde man ved et festligt Møde indvie Skole- og Forsamlingsbygningen i Tarup »til Bod for Savn, til Gavn for vør Stavn, til Hæder for Danmarks dyre Navn« (Lektor Anders Diemer). Det sidstnævnte skønne Skolehus, hvortil Arkitekt Jep Fink i Aabenraa har leveret Tegningen, er rejst af danske Gymnasielærere, med Støtte af en Kreds af danske Apotekere, der oprindeligt havde tænkt at skabe en særlig Forsamlingsaal for Egnens Danske.

Jordens Stemme.

Af **Cl. Eskildsen.**

Jeg kørte en Sommerdag 1938 ad Landevejen Hamborg—Berlin. Da vi havde kørt et længere Stykke, sagde jeg: »Nu har jeg siddet og agtet paa Bynavnene, og jeg har i lang Tid ikke fundet et eneste tysk Navn; jeg vil prøve at skrive dem op«. Jeg tog Papir og Blyant og noterede paa en Strækning af ca. 50 km hvert eneste Bynavn, der stod paa Byskilte, vi kom til, og paa Vejviserne, der pegede ud til Siderne. Her er Rækken: Dresegard, Krenzlin, Jasnitz, Lepsow, Warlow, Dömitz, Grabow, Wantzlitz, Kremmin, Berkentin, Beckentin, Warnow, Reckenzin, Dallmin, Dargardt, Postlin, Publitz, Zitschow, Glömszin, Premslin, Witzetz, Dreetz. Enhver, der kender lidt til Sprog, kan se, at der paa denne Strækning ikke fandtes et, ikke eet eneste tysk Bynavn, endskønt det er midt i Tyskland. En Lauzitzsorber, en Czecker, alle slavisk talende Mennesker kan fortælle, hvad disse Navne betyder og kan nævne parallelle Navne fra deres egen Hjemegn; men de Mennesker, der bor i disse Byer i Dag, aner ikke noget om, hvad deres egen Landsbys gamle Navn fortæller!

Engang talte Jorden og Menneskene naturligvis ogsaa paa disse Egne det samme Sprog. Men saa trængte Tyskerne over Elbe, erobrede Landet, indførte tysk Sprog i Retssal, Kirke og Skole, stemplede Befolkningens Modersmaal som et simpelt Sprog, og efterhaanden skød det

tyske Sprog sig længere og længere ned ad den sociale Stiges Trin. Den trælbundne, indfødte, vendiske Befolkning i Meklenborg, Pommern, Brandenburg, Østsaksen, Slesien o. s. v. foretog Sprogskiftet over til det »finere« tyske Sprog for derved at faa et ydre Trællemærke strøget af sig. 1407 døde den sidste, der talte Vendisk paa Rygen: i Landsbyerne paa Jabel Hede i Meklenborg lød overalt vendisk Sprog endnu ved Reformationstiden; endnu saa sent som 1798 døde i Landsbyen Cremlin Øst for Lüneburg (altsaa Vest for Elbe, ikke langt fra Hamborg) en Mand, der hver Aften bad sit Fadervor paa Vendisk!

Det vendiske Blod pulserer endnu i Millioner af Mennesker i Østelbien; der er i Tidens Løb kun kommet meget lidt tysk Blod over i Omraadet Øst for Elbe; men Fædrenes Sprog er forstummet, bortset fra Kassuben og Lausitz. — Forstummet? — Nej, Jorden fører stadig vendisk Tale; men der er opstaaet en Konflikt mellem Jord og Mennesker; de tysktalende Vendere, der bor der i Dag, gaar og er fremmede i deres egen Hjemstavn!

En Nordslesviger besøgte for nogen Tid siden en Krigskammerat i Angel. De to gik ud over Markerne, og Angelboen sagde helt tilfældigt: »Denne Mark hedder for Resten saadan og saadan«. — »Det er interessant«, svarede hans nordslesvigiske Ven, »jeg har en Mark hjemme, der hedder nøjagtigt det samme. Du ved vel da, at Navnet betyder det og det?« — »Betyder — —; nej, det ved jeg da rigtignok ikke!« — Nu vaagnede Interessen hos Angelboen, og han sagde: »Og denne Mark der ved Siden af hedder saadan og saadan«. — »Ja, det Navn kender jeg godt; vi har hjemme i vor nordslesvigiske By ogsaa en Mark med dette Navn. Du ved vel da, at dette betyder dette og dette?« — Nej, det anede han intet om!

Tænk, der bor disse Mennesker i Landsbyer, der hedder Glöwzin og Zitschow eller Rylskov og Sørup, og aner

ikke noget om, hvad disse Navne betyder! Tænk, der gaar en Bonde og pløjer paa Marker, der hedder Hyldtoft og Tranekær, og aner ikke noget om, hvad disse Navne har at fortælle! Dette er Straffen, naar man forkaster Fædrenes gamle Sprog: Saa gaar man og bliver en fremmed i sin egen Hjemstavn!

Hjemmetyskerne i Nordslesvig er for Tiden meget stærkt optaget af Sprogproblemet. Den underbevidste Konflikt mellem deres danske Folkenatur og deres tyske Sindelag er hos mange ved at gnave sig frem til Overbevidstheden. Det første, man lægger Mærke til, er Konflikten mellem Modersmaal og Sindelag. Man føler meget stærkere end før det unaturlige, meningsløse, næsten uværdige i, at man tænker og taler Dansk og kalder sig tysk. Derfor lyder ovenfra Parolen, gentaget i det uendelige: »Tal Tysk!«.

»Til Holdningen hører selvfølgelig ogsaa Sproget Naar nogen ikke behersker det tyske Sprog, undser sig ved at tale det, saa vil han aldrig føle sig vel i et Selskab, hvor det tyske Sprog er et selvfølgeligt Krav. Han kan ikke snakke med, kan ikke være med i en god Vittighed og Skæmt, fordi alt foregaar paa Tysk. Derfor vil han ubetinget føle sig bedre tilpas, hvor man taler Dansk. Dette betyder, at han ubevidst er kommet Modstanderen i Møde Du skal ikke være bange for at tale Tysk, selv om du nu og da gør en Fejl Kammerat, tal Tysk!« (Junge Front. Januar 1939).

»Tal Tysk med eders Børn, wie euch der Schnabel gewachsen ist! Bliver det end ikke rigtigt, det gør ingenting!« (Eine deutsche Frau, »N. Z.« 18. I. 39).

»Den danske Nordslesviger talte altid et dansk Sprog, det Platdanske. Han har ikke behov at opgive sit Sprog for sit Sindelags Skyld, da Sprog og Sindelag hos ham altid har dækket hinanden. Men hvorfor ønsker Danskerne, at vi Tyskere

taler Plattdansk? Fordi de tror, at de saa lettere kan faa Bugt med os! Det vil aldrig lykkes for dem; men lige saa sikkert er det, at vi staar stærkere, jo mere vi taler Tysk Vi vil finde Vejen til det tyske Sprog!» (Dr. Peter Krag i »N. Z.« 14. 1. 39 og 6. 2. 39).

»Det vil engang blive et Livsspørgsmaal for alle Tyskere i Nordslesvig, at de gør det sidste Skridt og taler Tysk!» (Dr. Harboe Kardel i »Das Nordschleswigbuch« S. 170).

De Daarer! De ser ikke, at Konflikten ikke fjernes ved et Sprogskifte, men at den blot flyttes dybere ned til det mere væsentlige. De kan ved et Sprogskifte ikke forandre deres danske Æt og Præg, og deres Hjemstavns Jord stempler dem i samme Øjeblik som frafaldne, fremmede, uægtefødte Børn. De vilde i samme Øjeblik tydeligt og synligt for enhver dokumentere, at de er fremmede paa denne Plet!

Se, dette er den dybeste Kærne i en national Kamp: Hvem hører hjemme her, og hvem er den fremmede? Dette Spørgsmaal afgøres ikke ved Soldaters Kampe og Blod, ikke ved Papirdokumenter med Afstaaelse fra en Fyrste til en anden, ikke ved Kulturstrømninger fra Prædikestole og Katedre; det dybe og sande Svar paa dette Spørgsmaal lyder som Hjemstavns Røst fra Jorden. Saa længe der paa nordlesvigsk Jord sidder Mennesker, der ærer Fædrenes gamle Sprog og elsker det Folk, der taler dette Sprog, saa længe giver Hjemstavns Jord dem Attest for, at de har den dybeste Ret i den nationale Kamp, fordi denne Bostavn er deres, og de er denne Bostavns ægte Børn, medens de andre er fremmede, der ikke hører hjemme i denne Fold.

Erobrerfolk, der har tilrevet sig Dele af andre Folks ældgamle Bopladser, føler instinktivt Jordens Tale som en

Bebrejdelser: »Du er en fremmed her! Du har ranet mig fra et andet Folk, der har Retten paa dette Sted!« Jo stærkere i Løbet af det sidste Aarhundrede Nationalitetsfølelsen blev, desto mere skurrende lød denne Hjemstavnens Røst i Erobrernes Samvittighed. Derfor prøvede de at binde Munden til paa Jorden. Ungarerne, der havde erobret et stort Omraade sammen fra ukrainsk, slovakisk, czechisk, serbisk og rumænsk Folkegrund og der førte den mest haardhændede Mindretalsundertrykkelse, var de første, der drev Magyarisering af Bynavnene i stor Stil. Mussolini søger paa samme Maade at binde et latinsk Klæde for Syditirols tyske Mund. Det Tredje tyske Rige er nu slaaget ind paa det samme. Hvert Aar germaniseres i stort Tal litauiske, polske og vendiske Bynavne i Østpreussen, Slesien, Lausitz og Brandenburg.

I tidligere Tider prøvede man blot paa at lægge et tysk Slør over de gamle Navne ved at give dem et lydliggende, tilsyneladende tysk Præg. Man kom derved ofte galt afsted. Maarkær i Angel blev f. Eks. kaldt Mohrkirch, endskønt der aldrig har været Negere eller Kirke i denne By, og Hestemade i Svans blev til Hestemaas! Tilsvarende opstod der morsomme Bynavne i det vendiske Omraade: Moyannosziczi blev til Bynavnet Mondschütz, Socolnici til Zuckelnig, Rodostowo til Ratsstube og Melcak til Mehlsack, og saadan hedder disse Byer endnu i Dag, — hvis de da ikke har faaet Navneforandring i den seneste Tid!

Nazismen gaar helt anderledes grundigt frem. Man nøjes ikke med et meningsløst, forvandsket Navn, der klinger lignende som det gamle; man oversætter heller ikke det gamle, slaviske Navn til Tysk; nej, man søger helt at gennemskære Hjerteroden, der gaar 1000 Aar tilbage i Tiden, ved at give Byerne nye Navne, der ikke har

den allermindste Forbindelse med Fortiden. Naar det slaviske Navn f. Eks. betyder Egelund, saa kalder man Byen Karlsdal ell. lign.

Mon den Dag kommer, da man finder det uværdigt at have Regeringssæde i et vendisk Berlin og kræver et polsk Danzig tilbage paa store Møder i Stettin, Leipzig, Schweidnitz, Brennabor o. s. v., alt sammen gamle slaviske Navne?

— — —

Paa det tyske Aarsmøde i Haderslev den 21. Maj 1939 udtalte Partifører Dr. Jens Møller: »Vi ved, at der ved Siden af os bor danske Nordslesvigere og politisk indifferente, og vi bekender, at vi alle med hverandre har Retten til denne Hjemstavn, men kun Nordslesvigerne alene! . . . Rigsdanskerne bor som fremmede blandt os, og deres Optræden burde være bestemt af Gæsterettens uskrevne Love!«

Her tiltrænges der aabenbart et Begynderkursus i Begreberne »Hjemstavns Røst«, »Landsmænd og fremmede«. Disse Begreber er ellers saa klare, elementært indlysende, at man skulde tro, enhver kunde se Sandheden.

Naar en Jyde flytter til Litauen og overtager en Gaard der, saa forstaar han ikke det Navn, hans nye Landsby fører, de Navne, hans Marker bærer, det Sprog, Folk taler. Han møder fremmede Skikke, der forekommer ham underlige; Folk spiser mærkelige Retter og gaar underligt klædt; han møder et fremmed Folkelyne. Han er naturligvis en fremmed der, lige saa fremmed i denne nye Bostavn, som en Mand fra Vestfalen vilde være det paa samme Sted.

Naar en Jyde, en Sjællænder, en Fynbo overtager en Gaard i Nordslesvig, saa møder han de samme By- og Marknavne, som han kender hjemmefra. Ja, han kan komme til at pløje Marker, der har samme Navn som

Fars hjemme; han kan komme til at bo i en By, der bærer samme Navn som hans Fødeby; selv saa særpræget klingende Navne som Tiset, Gram, Rødding og utallige andre forekommer jo flere Gange paa dansk Omraade. De nye Naboer taler Dansk, som de gamle gjorde det. Han møder samme Sæd og Skik, samme Mad og Klædning, samme Folkelynne. Han er naturligvis lige saa lidt en fremmed paa sin nye Egn, som en Mand fra Vestfalen kunde kaldes en fremmed i Hannover. Den nordslesvigske Hjemstavns Røst forkynder, at Manden nordfra er vor Landsmand og Broder.

Naar en Tysker flytter til Nordslesvig, møder han Navne paa Landsbyer og Marker, som han ikke forstaar, som forekommer ham komiske, og som han i mange Tilfælde end ikke kan udtale; han siger »Bil-de-rup-boff« og »Ur-ne-ho-fedt«. Han forstaar ikke det Sprog, hans nye Naboer taler indbyrdes; han undrer sig over Træskoene og Grøden og skriver i et Brev til sin Familie, maaske det samme, som Badenseren skrev hjem til sin Kone under Krigen: »Die Dänen sind doch merkwürdige Leute! Denke Dir, Schätzkel; sie gehen in ausgehöhlten Holzklötzen und geben uns jeden Tag dicke Mehlsauce zu essen!« (»Danskernes er dog mærkelige Mennesker! Tænk dig bare, lille Skat, de gaar i udhulede Træklodser og giver os hver Dag tyk Melsovs at spise!«). — Han undrer sig over Landets Skikke og finder Folks hele Adfærd mærkelig. Selvfølgelig er han en fremmed paa denne Plet. Og selv om hans ny Sogn laa indenfor den samme Stats Grænse som Følge af en Krigstraktat, der kaldte sig Fredstraktat, og selv om hans Modersmaal lød i Kirke og Skole og Retssal, og Hjemstavns Maal kun havde et Fristed i Ravnekrog og Bondevraa, han vilde alligevel være en fremmed, thi det er Hjemstavns Røst, der stempler ham som saadan.

Dette er da saa simpelt og umiddelbart indlysende, at man ikke forstaar, at nogen tør prøve paa at forvirre disse Begreber.

Men Hjemstavns Røst tilføjer noget meget alvorligt: De af mine Børn, der ikke vil vedkende sig Folkefællesskabet, der holder sig til de fremmede og tjener et fremmed Folks Interesser, der endog opfordrer til at kaste det hjemstavnsgroede Modersmaal paa Skarndyngen, de stempler sig selv som fremmede i deres egen Hjemstavn, og naar de i deres Forsøg paa at forlede andre til at blive utro mod deres Folk og deres egen Natur, foregiver at tale med »Hjemstavns Røst«, saa er dette det groveste Misbrug af det smukke Ord Hjemstavn, der burde være helligt for Hjemstavns Børn!

Jomfruernes Sø.

Af **Willy August Linnemann.**

Kommer De til Flensborg og gaar ud i Marieskoven, vil De ikke langt fra Restauranten »Det hvide Hus« finde en lille Sø med en bitte Ø i Midten. Pyntebuske i Vandkanten og en Gangsti med nogle Bænke for de Spadserende omgiver den. Flensborgerne kalder den Svanedammen, fordi to forspiste og tamme Svaner Sommeren igennem sejler adstadige rundt i dens mørke Vand og kun bliver uregerlige og basker fortvivlet med de stækkede Vinger, naar de frie Fugle drager forbi højt oppe i Luften. Men egentlig hedder Dammen »Jomfruernes Sø«, fordi et stort Antal af Byens og en meget vid Omegns Jomfruer skal befinde sig her.

Dengang Flensborg blot var et større Fiskerleje, og store, ufremkommelige Skove dækkede det meste af Sønderjylland, laa en skummel og for den Tid uindtagelig Borg her, hvor nu Dammen er. Grænseløs var den Angst og den Sorg, som udgik herfra. Ingen ren ung Pige kunde være sikker for Borgens djævlbesatte Ridder. Brutalt og hensynsløst røvede han dem alle og spærrede dem inde bag sine stærke Mure. Ingen Far eller Bror eller offentlig Myndighed kunde eller turde sætte sig til Modværge mod hans Togter. Flensborg og Omegn var værgeløs i hans Magt. Kun naar de ulykkelige Piger døde, var han en Smule skikkelig, og ligesom man nu til Dags viser Invalide- og Aldersrentenydere den første og sidste Ære ved i langsom Skridtgang at følge dem til Graven, fulgte han sine Fanger paa sin vælige Ganger.

Men endelig blev det højere og bedre Magter for meget. En Nat, da det lykkedes Pigerne at forføre Ridderens

haandgangne Mænd og overmande dem og sætte Ild paa Borgen, aabnede Skovbunden sig, og hele Borgen sank brændende i Dybet. Tilbage blev kun en lille Sø med en bitte Ø i Midten.

Maaske er Svanerne saa adstadige, fordi de er saa nær de tunge Minder.

Hver Midnat i de lyse Nætters Tid ringer en Klokke dæmpet fra Dybet, og langsomt og lydlost hæves den nedbrændte Borg mod Overfladen, mens Vandet rinder bort. Ud af Ruinerne kommer hastigt de hvidklædte Piger og danser i en lang Kæde rundt om Voldgravene, rundt og rundt, syngende deres klagende Sange, til Dagslyset rammer dem, og de maa tilbage i Dybet.

Saadan fortæller Sagnet om Jomfruernes Sø.

*

Nu vil De vel ligesom min Søn Peter sige, at en Kat er en Kat og et Sagn noget Snak, og at man maa have et blødt Sted for at kunne tro paa det. Helt rigtigt; man maa have deltaget i Krigen og faaet et blødt Sted, saadan fra en Strejfer, der et Øjeblik lod en balancere paa Grænsen mellem to Verdener. Jeg troede paa Jomfruene! Men hvor meget jeg end troede, og hvor ofte jeg end havde været i Marieskoven, jeg hørte altid kun en Fugl pippe i Søvne, en vissen Gren falde ned og knække, en Sangforening komme fra »Det hvide Hus« og syngende marchere om Dammen og hjem, Blæsten hviske i Træernes Kroner, men Jomfruene hverken hørte eller saa jeg noget til. Jeg vil ikke nægte, at jeg efterhaanden blev noget stødt, maaske en Smule fornærmet og skuffet; jeg hørte dog til Flensborgs bedrestillede Næringsdrivende og betalte altid min Skat i Tide. At jeg nøje husker, hvor meget Sukker og Sagomel Fruerne Madsen og Christiansen og de andre

Koner forbruger Aaret igennem, Syltetiden medregnet, kommer ikke direkte Sagen ved, men viser dog, at jeg er en Vin- og Kolonialhandler, der kan sine Ting, der kort sagt er en Mand med et sundt Omdømme og et aabent Blik for denne Verden. Min Søn Peter, der siger, at en Kat er en Kat, og følgelig studerer ved Københavns Universitet, betroede sin Mor, at han vilde lade sin Disputats handle om mit bløde Sted; et interessant Tilfælde! holdte han det. Og min Kone foreslog at opfylde et af mig længe næret Ønske, at jeg fik to Sukkeræg med lidt Rom om Morgen-
nen i Stedet for et. Men hverken Peters gode Hensigt eller Æg Nr. 2 hjalp mig noget videre. Jeg nu baade troede og tvivlede paa Jomfruerne; med andre Ord: Jeg blev et moderne Menneske.

Men saa hændte følgende en Juniaften, da min Kone var til Fødselsdag hos sin Søster i Aabenraa, og min Søn Peter endnu ikke var kommet fra København, men antagelig gik i Tivoli og forklarede en eller anden sød men enfoldig ung Pige, at da en Kat altid var en Kat, var det matematisk bevist, at Gud ikke var til. Jeg besluttede at gaa mig en Tur i det smukke Vejr, og som sædvanlig satte jeg Kursen mod Marieskoven. Læg Mærke til, hvordan jeg havde det: Jeg havde ikke spist mere, end at jeg godt kunde tage en Bøf til, og af Alkohol havde jeg den Dag kun nydt en enkelt Flensborger Lagerøl, og Flensborger Lagerøllet kan visselig ikke foranledige et Spiritustilhold, det ved Gud og Hvermand. Jeg satte mig paa en Bænk ved Dammen og tænkte ikke videre paa Jomfruerne, beklagede kun, at saa poetisk et Sagn blot var en køn Historie, og nød ellers det lune Vejr, Duften af Løv og Skovbund og især Stilheden, der kun engang imellem blev afbrudt af en drilagtig Pigelatter. Skade, tænkte jeg et Øjeblik, man ikke var noget slankere, nu Konen var godt af Vejen, men fortrød straks en saa syndig Tanke; jeg skal

nemlig sige Dem, jeg er en skikkelig en, selv om jeg nok kan blive hidsig.

Hvor længe jeg havde siddet i saa behagelige Tanker og følt mig rigtig vel tilpas, ved jeg ikke. Men det maa vel være blevet hen mod Midnatstid, da jeg pludselig mærkede, at jeg vaagnede. Nu havde jeg hverken blundet eller drømt eller paa nogen anden Maade været fraværende, men Aftenen igennem været særdeles vaagen overfor denne Verden. De forstaar, at det altsaa var denne Verden med dens tamme Svaner og min 1. Klasses Vin- og Kolonialhandel, min Kone og min Søn Peter, jeg vaagnede fra og ind i en helt anden. Kun en eneste Gang før, under Krigen, havde en Strejfer ladet mig opleve noget lignende. De vil sige, at De kender mig, og tror, at jeg paa Grund af mit bløde Sted rigtig befandt mig i mit Es. Jo, jo, Mortensen, De gjorde, vil De sige. Men langt fra; jeg længtes morderligt efter min Butik. Godt, tænkte jeg, at jeg har en Søn Peter, saa Slægten Mortensen ikke behøver at uddø.

*

Belysningen mellem Træerne skiftede; fra en junilys Nat blev det i rivende Hast Dag i Skoven. Frysende af Uhygge saa jeg mig omkring og rejste mig: Skoven var ikke Marieskov mere, da det blev helt lyst! De grusede Gangstier var borte og Træerne højere og kraftigere end i Gaar, saa jeg ikke mere kunde skimte »Det hvide Hus«; ogsaa det var nu borte! Skovbunden var vild og ufremkommelig af nedfaldne Grene og sære Vækster og væltede Træer. Og der, der hvor Dammen med Svanerne havde været, var en meget stor Lysning med en nedbrændt Borg!

Græs og lave Buske groede overalt mellem de sammensunkne Ruiner, og lange Slyngplanter hang ned i den

udtørrede Voldgrav og ud over den eneste Mur, der endnu stod oprejst.

Klam over hele Kroppen vilde jeg igen sætte mig; men Bænken var ingen Bænk mere, nu kun en Træstub overgroet med Mos.

Underligt var det, hvad De vel forstaar. Dog blev det mærkeligt nok mindre og mindre uhyggeligt, til jeg begyndte at spekulere over, hvor jeg havde set Ruinerne før. Langt tilbage i min Erindring om Tiden, før den omtalte Strejfer gav mig mit bløde Sted, laa nemlig gemt denne Lysning med et Væld af Lys ned mellem Trækronerne. Jeg vidste det og følte det, men magtede ikke rigtig at faa den gravet frem. Længe stod jeg saaledes og granskede mit Indre; Fortiden sank dybere, hvergang jeg lige var ved at faa den afdækket; da fik et højt og flerstemmigt Skrig mig til at se op; hen over Lysningen og udenom Ruinerne flygtede ilsomt en Flok hvidklædte Piger; den sidste saa sig en eneste Gang skræmt tilbage, og borte var de alle paa den anden Side Lysningen.

Jeg maa lige betro Dem, at jeg ligesom min Søn Peter er arveligt belastet, men ikke nær saa slemt som han, idet han baade siger, at en Kat er en Kat, og ogsaa bliver slap i Knæene, naar han ser en køn Pige. Jeg bliver kun det sidste, men alligevel er det nok til at blive kasseret paa en dansk Session, da vi Danske med Rette hævder, at en Soldat maa være standhaftig i Fjendens Land. At jeg trods det kom med i Krigen, fortæller blot, at jeg ikke som min Søn Peter var undergivet danske Kaar.

Jeg er nu en ældre Mand og ved nøje fra min Butik, at en Vares Lødighed ikke udelukkende kan bedømmes efter Indpakningen. Men alligevel gjorde Svagheden i mine Knæ mig helt svimmel, saa yndefulde Bevægelser havde de flygtende Piger, og saa skinnende hvide var deres Klæder. Et Væld af syndige Tanker sprang frem i

mit Hovede. Stakkels Mari, tænkte jeg, gode skikkelige og kedelige Mari, at du har maattet trækkes med en Mand som mig! Gid du derfor maa blive i Aabenraa og spise dig ihjel i Bagermester Jepsens Flødeskumskager! Djævelen fik mere og mere Magt over mig. Jeg forbandede min Kone; aldrig vilde jeg tilgive, at hun først i den senere Tid og ikke allerede for mange Aar siden havde givet mig to Sukkeræg med lidt Rom om Morgenens! Aldrig vilde jeg glemme, at hun ikke noget oftere havde vasket sig i Armhulerne, saa min Forelskelse saa hurtigt maatte gaa fløjten! Men at hun, mens jeg var i Krigen, kun havde skrevet om lille Peters Mave, om Kartoffelskræl og Smaavask, om Fru Hansens daarlige Opførsel og sin egen Skikkelighed, sin Mors Gigt og sin Fars Tobak af Rabarberblade, var dog det værste, hun havde budt mig! Hævngerrig og ond for jeg efter de flygtede Piger. Mere og mere ophidset raabte jeg: »Gid jeg var Ridderen fra denne nedbrændte Borg!«

Ikke saa snart havde jeg raabt det, før en hørlig Stillehed bredte sig over Lysningen og Skoven. Fuglene tav, og Vinden hørte op med at hviske i Trærnes Kroner. Ikke et Græsstraa svajede mere.

Da pludselig lo en Stemme inde mellem Ruinerne. Og saa haanlig og fuld af Ondskab var den, at Fandens maatte lyde skikkelig sammenlignet med den: »Jeg takker for Skiftet! Velbekomme!« En gennemtrængende Tuden snarere end en Latter var det, der fulgte paa Ordene.

Men jeg gøs ikke og blegnede ikke, thi jeg blev i rivende Hast forvandlet.

Hele min Fortid var afdækket, da Latteren tav. Alt laa klart belyst: Det var mig, der havde røvet Jomfruerne! Jeg og ingen anden var Ridderen af den nedbrændte Borg! Triumferende og skadefro brølede jeg tilbage: »Det var rart, du igen vilde være Høker, Jens Mortensen! Tak, fordi

jeg fik min Skikkelse tilbage! Hav det rart med Mari, den Trunte, og lad ikke Peter dupere dig alt for meget med sine københavnske Manerer!»

Ud fra Ruinerne kom nu den nye Jens Mortensen færende. Det var heller ikke for tidligt, thi i rivende Hast sank Borgen i Dybet. Tilbage blev kun en lille Sø med en bitte Ø i Midten. To Svaner vaagnede og baskede ar- rigt med de stækkede Vinger.

Det morede mig meget at følge Mortensen tilbage til hans egen Verden. Tummelumsk og skamfuld skyndte han sig gennem Skoven. Hans Kone var kommet tilbage fra Aabenraa, da han naaede hjem. Usynlig for dem begge gav jeg ham et ordentligt Puf, da de kyssede hinanden. »Hvor er du dog voldsom, lille Mortensen. Har du længtes saa meget«, hviskede Mari og var mere ulidelig end no- gensinde før. Ærgerlig over saa latterlige Folk skyndte jeg mig tilbage til Skoven og min egen Verden.

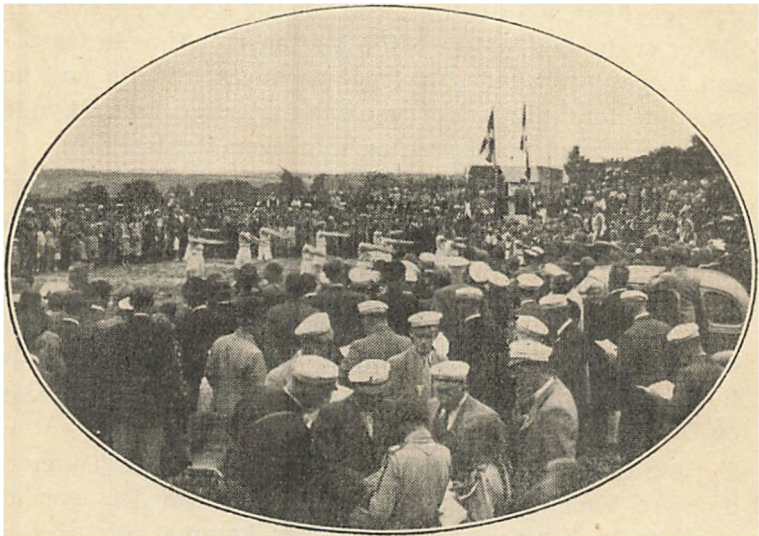
Nu skulde jeg hævne mig paa de hvidklædte Piger, Døtrene af de Kvinder, som forførte og overmandede mine Folk og satte Ild paa min Borg! Hvert Slægtleds Piger hævner jeg mig paa; alle skal danse Kædedans og synge klagende Sange! Hævn over de Ubesmittede, de falske Engle! Død over de skikkelige; de gør Mænd pjokkede! Leve de Onde; de gør Mænd gale og dristige! Leve de Gale og Dristige!

Jeg rasede gennem Skoven, over de væltede Træer og de sære Vækster. Som den Onde selv var jeg over de hvidklædte Piger, der allerede var kommet sig af For- skrækkelsen og nu sad og bandt Kranse af vilde Blomster. Skrigende flygtede de til alle Sider. Men jeg fangede dem alle, en efter en, og knyttede deres lange Fletninger sam- men, mens deres Jamren fyldte Skoven. Skoggerleende slæbte jeg dem mod Borgruinerne.

Da aabnede Skovbunden sig endnu engang, og Lysningen sank i Dybet.

*

Næste Dags Morgen skød Vin- og Kolonialhandler Jens Mortensen sig. Under Retsforhøret forklarede baade hans Kone og hans Søn Peter, at Kuglen havde ramt ham netop der, hvor en Strejfer under Krigen havde givet ham et blødt Sted. —

**Festpladsen for det danske Aarsmøde i Flensborg,
der nu er overgaaet i dansk Eje.**

Den vil efterhaanden ved Beplantning osv. blive sat i god Stand, saa den kan blive en ideel Festplads.

Billedet ovenfor viser Aarsmødet den 11. Juni 1939, da de danske Sydslesvigere samledes for 18. Gang under Dannelørog.

Hjulmanden fra Sottrup.

En dansk Spion fra Treaarskrigen.

Af Bibliotekar Jakob Petersen.

„Æ gal Jolle“ i Uniform

danske Soldater, medens der var rig Lejlighed til dette i Treaarskrigen.

De folkelige Fortællinger om disse Kampe er nu ved at dø ud, i bedste Tilfælde er de ved at blive spundet ind i Sagnets mærkelige Spind eller ved at fortone sig i det, der kaldes Myte. Midt i alle disse Fortællinger staar Hjulmanden fra Sottrup, »æ gal Jolle«; han var Barn-domshelten for mange. Han mindede ikke saa lidt om de Personer, der findes i Carit Etlars folkekære Bog »Gøn-

Enhver, der i Slutningen af forrige Aarhundrede levede som Barn paa Sundevad, vil huske Fortællingerne om Krigene. Der fortaltes ikke særligt meget om Krigen 1864, men langt de fleste Fortællinger var fra Treaarskrigen. Som bekendt stod de større Kampe i Treaarskrigen ved Adsbøl, Nybøl, Dybbøl og Ullerup, altsaa midt i Landskabet, medens Krigen i 1864 var en Belejring af Dybbøl. Denne Belejring hindrede Befolkningen i at komme i Forbindelse med

gehøvdingen«. Men selve Fortællingerne om ham er ved at forsvinde.

I Foraaret 1848 gærede det overalt i Europa, og i en hel Del Stater blev det til Revolution. Denne Gæring ude i den store Verden var det, der fremmede den slesvig-holstenske Revolution. En Slesvig-Holstener blev af den jævne Mand anset for at være noget nær det værste, et Menneske kunde være, og der var ingen Grænser for, hvad Samtiden tiltroede og tillagde dem, der var optaget af den slesvig-holstenske Lære. Det fandt derfor almindelig Tiltro, at den slesvig-holstenske Regering i Kiel havde frigivet Tugthusfangerne i Rendsborg med Paalæg om, at de skulde drage paa Plyndringstog i Jylland. Den saakaldte »Slavekrig« blev ikke alene Forspillet til Trearskrigen, men den fremkaldte en Folkevæbning af en ganske ejendommelig Karakter. Jeg mindes endnu med Glæde Bedstefars lystige Omtale af det voldsomme Postyr, dette Rygte om »Slavernes« Udbrud foraarsagede.

De, der vil gøre Studier over denne Folkevæbning, behøver blot at aflægge Museet i Sønderborg et Besøg; her vil de med det samme faa et levende Indtryk af, hvor naiv hele Bevægelsen var. Det er ganske mærkeligt at tænke sig, at voksne Mennesker kunde tro paa, at de med de Vaaben, som Smeden havde tildannet af gamle Leer og andre forældede Redskaber, vilde kunne modstaa selv en mindre godt bevæbnet Fjende, der raadede over Skydevaaben. Det vigtigste ved Folkevæbningen er vel nok dette, at den giver et stærkt Vidnesbyrd om Sindets Optagethed af det slesvig-holstenske Oprør, samt i hvad Retning Sympatierne gik. Da Krigen blev til ramme Alvor, maatte Folkevæbningen selvfølgelig opløses, men de bedste Kræfter i Folkevæbningen gik over til det danske Efterretningsvæsen. Det er bekendt nok, at baade Laurids Skau og Hans Krüger var med i Folkevæbningen,

og at de senere blev en Slags Førere for det folkelige Efterretningsvæsen.

Det danske Efterretningsvæsen var i en sørgelig Forfatning ved Krigens Udbrud i 1848. Endnu efter Kampene i Sundeved var det under al Kritik. Det er helt ejendommeligt for vor Tid, hvor Efterretning og Propaganda spiller saa stor en Rolle, at læse om den Idyl, der herskede i 1848 midt under Krigen paa dette specielle Omraade. Den danske Generalstabs store Værk paa 12 Bind meddeler en hel Del om det mangelfulde Efterretningsvæsen. I Henhold til dette Værk giver Krigsministeriet den 19. Maj 1848 Overkommandoen Paalæg om »at søge tilvejebragt et godt Spionvæsen«, hvortil føjedes det praktiske Raad, at der ikke skulde spares paa Pengene.

Saa kom Kampene midt i Sundeved den 28. Maj og 5. Juni 1848. Den 28. Maj kæmpedes der om Nybøl Mølle. Særlig kendt er Artillerikampen mellem Tyskerne og Batteriet Jessen. Den 5. Juni bølgede Kampen over hele Linjen. Den danske Hær maatte vige hele Dagen, indtil de danske Reserver kom fremovre fra Als. Hen paa Eftermiddagen, da de danske Reserver er samlede, gaar Hæren over til det storslaaede Angreb, der jagede de tyske Tropper tilbage til en Linje: Adsbøl—Ullerup—Blans. Den danske Hær trækker sig efter Kampen tilbage til en Linje: Bøffelkobbøl—Ragebøl. Paa den Maade kom Sottrup, Nybøl og Broager Sogne til at ligge i det saakaldte »Ingenmandsland«, og der laa Sognene saa at sige helt indtil Vaabenstilstanden den 25. August 1848.

En Episode efter 5. Juni 1848 skal meddeles, da den kaster et skarpt Lys ind over Forholdene, der tilfulde viser, hvor stor Bevægelsesfriheden var. Natten mellem 26. og 27. Juni bliver der fra tysk Side foretaget en større Rekognoscering under Ledelse af Oberst Ranzow. Hans Styrke bestaar af 3 Kompagnier og 1 Eskadron. Et Kom-

pagni af Styrken blev staaende i Sottrup, medens den øvrige Del marcherede videre mod Ragebøl. Om Expeditionens Udfald vides intet. To Nætter senere, altsaa Natten mellem 28. og 29. Juni, foretager Obersten atter en omfattende Rekognoscering, og om denne hedder det i den danske Generalstabs Værk: »For endelig at sikre sig imod, at der blev bragt Efterretning til Als om hans Troppers Stilling og overhovedet om, hvad der var i Gære, paa den tyske Hærs Side, lod Obersten Natten mellem 28. og 29. Juni den for sin Dansksindethed særlig bekendte Rets-skriver Sørensen i Broager opsnappe og transportere til Flensborg.«

Som det vil fremgaa af det skitserede, var der en ret rummelig Plads for Efterretningsvæsenet at boltre sig paa, og det er i den Belysning, at Hjulmandens Gerninger skal ses og forstaas. Han var nemlig en af dem, der blev knyttet til det danske Efterretningsvæsen, for ikke at sige: det danske Spionvæsen.

Hans borgerlige Navn var Jørgen Jørgensen. Han var født i Sønderborg den 22. December 1804. Hans Far hed Nikolaj Jørgensen, og hans Mor Anna Christine, født Petersen. Faderen drev en Hjulmagerforretning i Sønderborg. Om Jørgen Jørgensens Uddannelse vides intet; ikke heller vides der noget om hans Færd i Udlandet, for sikkert er det, at han som Hjulmagersvend har rejst en hel Del i Udlandet. Han talte nemlig Plattysk og Højtysk med stor Færdighed. Naar han har bosat sig i Sottrup, kan heller ikke siges med Bestemthed. Første Gang, hans Navn træffes i Sottrup Kirkebog, er, da hans første Kone Ulrikka Anna Caroline, født Bræning, dør den 23. November 1836. Hun var 31 Aar, da hun døde, og med hende havde han to Børn: Nicolaj og Jørgen; men de 2 Børn er ikke født i Sottrup. Alt taler saaledes for, at han er kommet til Sottrup kort før Konens Død. Nogen Tid

efter giftede han sig med Magdälene Jessen fra Snogbæk, og fra da af og indtil sin Død d. 11. Juni 1880 er han fast bosiddende i Sottrup. Efterkommere af ham lever endnu i Sottrup og Omegn samt i Amerika, hvortil hans ældste Søn af andet Ægteskab udvandrede. Dette er i ganske korte Træk, hvad der vides med Bestemthed. Hans Grav paa Sottrup Kirkegaard er slettet, ligesom Mindet om ham er ved at dø. Enkelte af disse Minder bør dog bevares, og det er dem, der skal fortælles her. Det er meget muligt, at der er dem, der kan fortælle dem bedre, og at de kan fortælles mere dramatisk, men Indholdet er det samme, og derfor maa det være tilladt at give Fortællingerne en saadan Form, at den reelle Kærne er i Behold.

Efter Slaget ved Slesvig den 23. April 1848 gik store Dele af den danske Hær tilbage til Flankestillingen ved Dybbøl. Den Folkevæbning, der da alt fandtes i alle Sogne i den danske Del af Sønderjylland, satte sig i Bevægelse og tjente som Efterretningsvæsen. Lederen af Folkevæbningen i Sottrup var Gaardejer Peter Bonfeld. Da den danske Hærs Tilbagetog var en Kendsgerning, roede han med stor Risiko ud til »Hekla«, der laa i Alsund, for at give Skibets Chef Underretning om det skete. Da han kom hjem, var Fjenden endnu ikke kommet til Sottrup, men en god Times Tid senere blev Sottrup besat af tyske Tropper, ikke af Slesvig-Holstenere. Dagen efter mødte Hjulmand Jørgensen hos Peter Bonfeld for at give ham en Del Oplysninger om Fjendens Stilling og Antal. Samværet mellem de to Mænd blev afgørende for Hjulmandens Stilling, idet de blev enige om aldrig at lade hinanden vide, hvad de foretog sig, og at de altid skulde henvende sig direkte til Hærens Overkommando. Hjulmand Jørgensen henvendte sig derefter til Overkommandoen og blev ansat ved Efterretningsvæsenet. De Opgaver, der blev betroet Hjulmanden, kendes ikke, men der

fortælles, at han under Kampene fulgte med Stabene, for at de hurtigt kunde orientere sig. Vist er det, at Fjenden havde et godt Øje til ham, og at der blev gjort alt muligt for at fange ham og derved gøre ham uskadelig. Det er muligt, at Hjulmanden ikke har været fuldt ud klar over sin egen Stilling. Hvis han har været det, har han i alle Tilfælde ofte handlet uforsigtigt, saa at det maatte komme til Episoder mellem ham og Fjenden, og det er disse Episoder, der er blevet forskønnede og har levet i Folke-munde.

De forannævnte Rekognosceringer var ikke alene be-regnet paa at faa Føling med den danske Hær for at kende dens Stilling, men, som det fremgaar af Beretnin-gerne, ogsaa at rense det mellemliggende Land for Spioner o. lign. At Hjulmanden har været kendt, og at de ud-sendte Patrouiller og større Rekognosceringer ogsaa har haft til Opgave at fange ham, er ikke alene sandsynligt, men det var næsten nødvendigt, saadan som Tingene laa.

Der behøves ikke megen Fantasi for at forstaa den Sindsstemning, en Mand maa være i, naar han pludselig ser sit Hus omringet af Fjender, hvem han har søgt at gøre den Skade, det var ham muligt at gøre. Da Hjul-manden en Morgenstund ser sit Hus omringet af Fjender, er der ingen anden Mulighed for ham end at flygte op paa Loftet, hvilket skete fra hans Værksted. Da Soldaterne kom ind i Værkstedet, fik de straks Øje paa Stigen, og de har sikkert ogsaa hørt Hjulmanden, der var i Færd med at barrikadere Adgangen til Loftet med Hjulfølg. Under-officeren, der førte Patruljen, forlangte, at Hjulmand Jør-gensen skulde overgive sig, men det vilde han ikke. Med dragen Sabel forsøgte nu Underofficeren at skaffe sig Adgang til Loftet. Der opstod en kort Kamp, i hvilken det lykkedes Underofficeren at saare Hjulmanden i Foden, medens Hjulmanden gav Underofficeren et Stød, saa at

han tabte Balancen og faldt ned af Stigen. Ved den Lejlighed tabte han den ene Spore, som Jørgensen senere fandt og opbevarede som et Minde om Tildragelsen. Til alt Held maa Patrouillen have haft Ordre til ikke at bruge Skydevaaben, men kun til at arrestere ham. Da det var haabløst at fange Hjulmanden fra Opgangen i Værkstedet, trak Patrouillen sig tilbage til den sydlige Ende af Huset for at drøfte Sagen. Derved blev det muligt for ham at komme ud af et Vindue i den nordlige Ende af Huset. Han betænkte sig ikke et Øjeblik, men sprang ned, skønt Vinduet sad 10 Alen fra Jorden, og saa havde han endda en saaret Fod. Springet lykkedes, og hun flygtede over til Naboen, Snedker Mathias Petersen, hvis Hus laa ca. 400 Alen nordøst for Hjulmandens, og her gemte han sig i Halmen. Patrouillen opdagede hans Flugt og satte efter ham, men de var uforsigtige nok til at følge den lige Linje, hvorved de kom ned i den bløde Eng lige nordfor Hjulmandens Hus. Soldaterne fik nok at bestille med deres Heste og kunde derfor ikke saa nøje fastslaa, i hvilket Hus Hjulmanden var tyet ind. Da det var blevet Aften, gik han til Sottrupskov, hvorfra han blev roet over til Als.

Kort Tid efter er han atter hjemme. Det maa være blevet meddelt Fjenden, for hurtigt blev Huset omringet, og Hjulmanden maatte igen op paa Loftet. Vel vidende, at det denne Gang ikke nyttede at blive der, krøb han ind i Skorstenen. Det har sikkert været en af de gammeltdags Skorstene, der var indrettet til Røgning. Da Fjenden ikke kunde finde ham, stillede de Poster ud til at passe paa, hvad der foregik i Huset og dets umiddelbare Nærhed. Tiden blev imidlertid lang for Hjulmanden i Skorstenen, og han har vel ogsaa maattet have Luft; nok er det, da han synes, der er Ro, kravler han op i Skorstenen og kigger ovenud af Skorstenspiiben for at iagttage,

om Fjenden endnu er dernede. Han bliver straks opdaget, og da han er klar over dette, tager han Skridtet fuldtud og forsøger at sætte sig til Modværge ved at rykke Stenene løs i Skorstenen. Patrouillen ledtes denne Gang af en Officer, og han anmoder Jørgensen om at komme ned, da han ellers vil bruge Magt. Hjulmanden er dog ikke tabt bag af en Vogn. Han fortæller Officeren, at der er 500 Mursten i Skorstenen, og dem vil han bruge som Forsvar, hvis Fjenden gaar over til Voldsomheder. Han er dog paa det rene med, at denne Gang vil han ikke slippe fra dem, han havde jo paa en Maade fanget sig selv. Det lykkedes Jørgensen at faa Officeren til at gaa ind paa at behandle ham ordentligt, naar han overgav sig godvilligt. Der fortælles, at Officeren maatte aflægge Ed paa det, en Ed, som Hjulmanden dikterede fra Skorstenen, og som hans Kone var Vidne til. Hvorom alting er, Hjulmanden kom ned og blev foreløbig bevogtet i sin egen Stue. Der blev sendt Bud til højere vedkommende — ja, saadan fortælles der — at Hjulmanden nu var fanget, og hvad der skulde gøres med ham. Medens dette sker, fører Hjulmanden en Samtale med Officeren, idet han spørger Officeren, hvad Landsmand han er. Officeren svarede, at han var Angelbo, hvilket gav Hjulmanden Anledning til at bebrejde ham, at han havde gjort Oprør mod den lovlige Regering. Alt imens overvejede Jørgensen Mulighederne for Flugt. Sandsynligheden for, at en Flugt kunde lykkes, var meget lille, og det kunde næppe ske, uden at det maatte koste Blod. Han kunde nok ved Hjælp af en lille Kniv, som han havde i en Ring, skaffe Forvirring her og der, men Vanskeligheden laa i at komme ud af Døren. Da det ikke var muligt, maatte han opgive Forsøget og følge med som Fange.

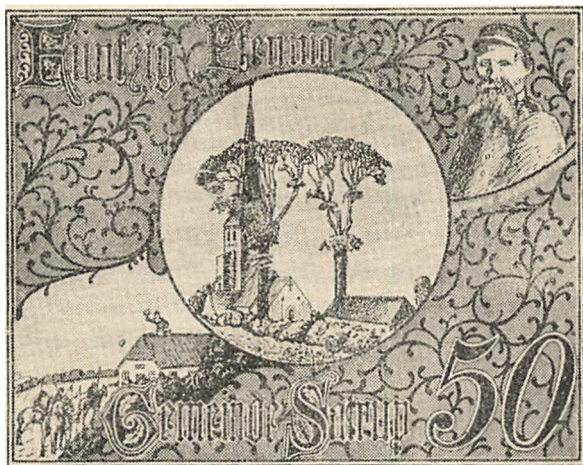
Han blev ført til Slesvig. Politimesteren i Slesvig var fanatisk Slesvig-Holstener, og som Følge deraf blev Fan-

genskabet strengt. Hjulmanden er selvfølgelig blevet beskyldt for Spioneri og behandlet derefter. Fangevogterens Datter har dog nok set paa ham med milde Øjne, i alle Tilfælde nød han smaa Opmærksomheder fra hendes Side; saaledes gav hun ham blandt andet et lille Spejl, som han gemte til Minde om Fangenskabets i Slesvig. Han er kommet paa fri Fod sammen med mange andre, da Vaabenhvilen indtraadte.

Paa Vejen hjem kom han op at køre med en Mand, der i Samtalens Løb betroede ham, at han var paa Vej til Flensborg med Geværer til den slesvig-holstenske Militz. Da en saadan Vaabentransport stred imod Vaabenstilstandens Bestemmelser, var det af Vigtighed for den danske Hærledelse at vide, at Slesvig-Holstenerne ikke overholdt Bestemmelserne. Som bekendt var det paa dette Grundlag, at Vaabenstilstanden i April 1849 blev opsagt fra dansk Side.

Da Krigen atter udbrød, var det Hærledelsen magtpaaliggende at faa undersøgt, hvorledes de fjendtlige Troppers Stilling var. I den Anledning blev Hjuler Jørgensen landsat fra »Hekla« et eller andet Sted, der ikke nærmere angives. Paa det Sted, hvor han gik i Land, fandtes en Markvej, som han fulgte. Han var ikke gaaet ret langt, før han saa en fjendtlig Patrouille nærme sig. Det er selvfølgelig Skibets Nærværelse, der har fremkaldt Udsendelsen af Patrouiller. Hjulmanden var paa det rene med, at han var opdaget, og nu gjaldt det om at slippe fra Patrouillen. Han tog da resolut et Markled, som laa i Hegnet, paa Ryggen og stavrede fremad. Det lykkedes ham virkelig i den Forklædning, som han denne Gang optraadte i, at give det Udseende af, at han var en meget gammel Mand. Patrouilleførereren tiltalte ham paa Plattysk, men Hjulmanden svarede med et langtrukket: »Hwa«. Paa Spørgsmaalet om,

hvor han skulde hen, svarede han med samme Stavelse. Følgen blev, at de lod Manden gaa. Dette med Markledet var en god Idé, da det gav ham Lejlighed til at holde Pusterum og se sig om i Landskabet. De Iagttagelser, han gjorde, blev meddelt paa rette Sted.

Nedpenge fra Soltrup 1918

Dette er nogle af de Historier, der fortælles; de varierer stærkt, men Hovedindholdet er det samme. Der er forskellige Indledninger og Slutninger, men som det ses, ret meget om, hvad Manden egentlig gjorde, meddeler disse Fortællinger ikke. At han blev anerkendt af den danske Hærledelse, er sikkert nok. Han fik Lov til at bære dansk Infanteriuniform, skønt han ikke havde været Soldat — det var der forresten ogsaa mange andre, der fik Lov til. Han blev hædret med Dannebrogsmændenes Hæderstegn, ligesom han oppebar en lille Pension paa 50 Rigsdaler. Alt dette vidner om, at hans Efterretninger har været paalidelige, og at han er blevet brugt til vanskelige Opgaver.

Da Sottrup i Slutningen af Verdenskrigen skulde have Nødhjælpsspenge, kunde de vise Fædre i Sottrup ikke finde noget bedre Billede til Pengesedlerne end at tegne den mest dramatiske Situation i Hjulmandens Liv. Som det vil ses paa Billedet, sidder han her paa Skorstenen og kaster Sten ned imod Fjenden for at holde ham fra Livet. I Overgangstiden 1918—20 kunde der maaske næppe findes et smukke Symbol paa, hvad det var, Befolkningen gennem Aarene havde villet.

Ved Udarbejdelsen af denne Skitse har jeg benyttet Optegnelser, som jeg har modtaget af afdøde Gaardejer Jørgen Bonefeld i Sottrup. Der skal ogsaa her gøres opmærksom paa det smukke Minde, H. P. Hanssen sætter Hjulmand Jørgensen i sine Erindringer: »Et Tilbageblik« Bd. 1, Side 51—53.

Jeg har ofte i mine Drengaar stirret paa Billedet af denne Mand. Der er noget ved dette Billede, som kan fængsle en Dreng. Der er Djærvhed i Blikket, og der er Raadsnarhed og Handlekraft. Der fortælles, at Hjulmanden var ikke saa lidt af en Hustryran, og at han var en indesluttet Natur. Det var ikke let at faa ham til at fortælle, og naar han endelig gjorde det, var det Fortællinger om Generaler og andre høje Officerer. Om egne Gerninger talte han ikke. Han ønskede nemlig ikke at blive kaldt Spion. Han var efter sin egen Mening ansat »i Feltpolitiets Tjeneste«, og hans Opgave var at indsende saa gode og paalidelige Efterretninger som vel muligt. Naar hans Kendingsnavn blev »æ gal Jolle«, saa hænger det nok sammen med, at hans Samtid ansaa hele hans Færd under Krigen for at være Galmandsværk, hvad det paa sin Maade tilvisse ogsaa var. Dette, at han ikke gerne talte om egne Bedrifter, var sikkert dikteret af Klogskab og er forøvrigt ogsaa et Tegn paa Paalidelighed. Der har hos denne Mand været en

Trang til i Farens Stund at øve en Gerning og at gøre en Indsats. Naar denne Gerning var gjort, saa faldt han ganske roligt og naturligt tilbage til det Arbejde, der var hans. Af den Grund bliver hans Minde dobbelt kært, da det viser de bedste Sider, et Menneske kan have.

DE GAMLE, SOM FALDT - -

Folkemindeforskeren, Fr. Ohrt.

I Fremmedherredømmets Tid søgte flere af Sønderjyllands videnskabelige Begavelser nord-paa og øvede deres Indsats i Kongeriget. Til disse hørte Ferdinand Christian Peter Ohrt, der blev født paa Sandbjerg i Sundeved 17. Novbr. 1873. Hans Forældre var Godsinspektør Andreas N. C. Ohrt og Hustru Christiane Caroline Ohrt, født Koch, begge af sønderjydsk Slægt og dansksindede.

De hørte til den Kreds af Venner, der samledes i H. P. Hanssens Barndomshjem paa Nørremølle. Godsinspektøren skildres i H. P. Hanssens »Et Tilbageblik«, S. 28, som »den altid formelt korrekte«, en Optræden, hans Søn Ferdinand Ohrt paa smuk Maade tog i Arv. Det er sikkert tidligt blevet opdaget, at den lille Dreng Ferdinand havde gode Evner. Han fik derfor en god Skolegang privat, undervist af den dygtige Lærerinde Frk. Hedvig Petersen, hvorefter han kom paa Sorø Akademi, hvorfra han tog Studentereksamen 1892. Ved Københavns Universitet blev F. Ohrt cand. theol. i 1898 og i 1901 cand. mag. 1902 opnaaede han Ansættelse ved sin gamle Skole i Sorø. Her virkede han som Adjunkt til 1914, da han tog sin Afsked paa Grund af Svaghed (Tuberkulose). Efter at have opgivet sin Skolegerning flyttede Ohrt til

København, hvor han, den ugifte Mand, tilbragte Resten af sin Levetid, stærkt optaget af videnskabelige Studier. I 1922 blev han Dr. phil. paa den religionshistoriske-folkloristiske Disputats »Vrid og Blod«. Fra 1920 og en Del Aar frem i Tiden holdt han som Privatdocent Forelæsninger og Øvelser over finsk Sprog og Litteratur (samt over Ungarsk og Estnisk) ved Københavns Universitet.

F. Ohrt var en fremragende Sprogbeğavelse. Foruden de finsk-ugriske Sprog kendte han ogsaa adskillige semitiske Sprog. Hans smukke Bog: »Israels Profeter« (1915) er en Frugt af hans østerlandske Studier. Hans største videnskabelige Indsats er knyttet til finsk Sprog og Litteratur samt til middelalderlig lavkirkelig Folketro og den deraf udsprungne religiøse og magiske Litteratur. I 1906 foretog Ohrt Viseindsamlinger i Finsk- og Russisk-Karelen (senere udgivet paa Finsk). I 1907 offentliggjorde han en Oversættelse til Dansk af det finske Nationalepos *Kalevala*. 1912 skrev han i Sønderjydske Årbøger den første eksisterende fyldige Oversigt over Forholdet mellem Finsk og Svensk i Finland, et udmærket Bidrag til Nationalitetsforholdenes Historie i Europa. 1932 kom den populære Skildring af Finlands Historie: »Gamle Tiders Finland«.

En Række af hans betydningsfulde Bøger og Afhandlinger indeholder Udgaver af Trylleformularer og Studier i disse og dermed beslægtet Folketro og Folkedigtning. 1917 og 1921 udsendte Ohrt de to Bind: »Danmarks Trylleformler«. 1922 kom Bøgerne »Trylleord« og det tidligere nævnte Arbejde: »Vrid og Blod«. Ohrts største Værk: »Da signed Krist —« saa Lyset i 1927. Aaret efter kom »Gamle danske Folkebønner«. Hertil kan føjes en lang Række mindre Undersøgelser i danske og udenlandske Fagtidsskrifter. — I 1912 foretog Ohrt Indsamling af dansk Sprog og Folkeminder saa langt mod Syd, som

Dansk taltes og forstodes af ældre Almuefolk, nemlig i Fjold e Sogn i Sydslesvig. Et samlet Resultat af sine Studier dernede offentliggjorde han i Tidsskriftet Danske Studier 1919. Endelig kan nævnes, at det blev Dr. Ohrt, der i 1919 kom til at udgive den i Foreningen »Danmarks Folkeminder«s Skriftrække udkomne festligt udstyrede Sagnbog: »Udvalgte sønderjydske Folkesagn«, en prægtig Bog, der indeholder et smukt Udvalg af Sønderjyllands Sagndigtning. Ferdinand Ohrts mangesidige videnskabelige Gerning er af høj Værdi. Han er den danske Folkemindeforsker, der har besiddet den største Sprogviden, og han har i sine Bøger om Trylleformler og lavkirkelige Lignelser udført et saa vanskeligt Forskningsarbejde, at han indenfor Fagkredse opnaaede et internationalt anset Navn. I Finland blev han hædret med Ordener og videnskabelige Æresbevisninger. Herhjemme opnaaede han i 1931 den høje Hæder at blive Medlem af Videnskabernes Selskab.

Personlig var Ohrt en yderst stilfærdig og beskeden Mand, der aldrig lod sig mærke med sin sjældne Lærdom. Han benyttede sig af et forsigtigt, høfligt Sprog, og kunde i et Selskab være meget hyggelig, fuld af Aand og Vid, isprængt mild Sarkasme.

Igennem mange Aar kæmpede Dr. Ohrt med et daarligt Helbred, saa det er egentlig ikke til at forstaa, at han kunde naa at udrette saa meget, som han gjorde. I Efteraaret 1938 lakkede det mod Enden. Den 5. December n. A. afgik han stille og roligt ved Døden paa Sct. Josephs Hospital i København, 65 Aar gammel. Den 11. Dec. blev han begravet paa Vester Sottrup Kirkegaard i Sundved. Den vidtberejste Mand ønskede at komme til at hvile paa sin Hjemstavns Kirkegaard. Her kan man nu dvæle ved hans sidste Lejested og takke for det meget, han har ydet dansk Videnskab, som han var med til at

kaste Glans over. F. Ohrt er en af Sønderjyllands største Begavelse, en stille Forsker, der levede stærkt med i sin Stammes nationale Nød, en af sine Landsmænds bedste Udsendinge, vel værd at mindes med taknemligt Sind.

August F. Schmidt.

Hans Jepsen Jepsen.

Den 19. August 1938 fyldte Hans Jepsen Jepsen i Gesing ved Skærbæk Støvet's Aar. Fra nær og fjern sendtes der den Gang Lykønskninger og Hilsener til den fordums saa kampglade Stridsmand som en Paaskønnelse af hans Virksomhed i svundne Dage. Han offentliggjorde en Tak, hvori han henviste til, at denne Hyldest naturligvis gjaldt Sagen og ikke hans Person. Dette var betegnende for denne Mand, som aldrig havde søgt sit eget, men altid villet tjene Almenheden.

Natten til den 8. December samme Aar sov han stille hen paa Tønder Sygehus. Hans Saga var ude, og dermed var et mærkeligt Levnedsløb endt.

Hans Jepsen Jepsen var en jævn Almuesmand, rundet af en stærk Slægt og udrustet med en sjælden Sans for Retfærdighed. Ved hans Baare skildrede Pastor J. Jørgensen hans Ungdom saaledes: »Jepsen voksede op i et gudfrygtigt Hjem. Det var ikke de mange Ord, der blev talt; men Aanden bundfældede sig i et Liv, der levedes i Sandhed og Ærlighed. Fra første Stund lærte han, at Æren er det fejreste Træ i Skoven. Hjemmet stræbte ikke

efter Guld, Velleved og Forlystelse, men efter Ærlighed og Sandhed, og man søgte at leve et Liv, som ingen kunde sætte en Plet paa. Han lærte at holde det fjertle Bud i Ære. Han voksede op i dyb Respekt for Faderen og Moderen. Han foretog sig intet uden at samtale med sine Forældre derom, og det gav ham Styrke til fortsat Arbejde og Kamp for Sandhed og Ret.«

Da det preussiske Herredømme midt i Halvfemserne i forrige Aarhundrede ved mange Midler søgte at fortyske Landsdelen, mødte han paa Kamppladsen og var aarle og silde utrættelig for at værne Danskheden. Sognepræsten Johannes Jacobsen i Skærbæk, som i disse Aar satte mange Kræfter ind for at omskabe den store Landsby til et tysk Centrum, fandt i Jepsen en svoren Modstander, som hurtig i Handling forstod at imødegaa den truende Fare, hvad enten det gjaldt om at sikre en dansk Gaard, Præsten var ude efter, eller at støtte en svag Meningsfælle, der for sit Sindelags Skyld maatte døje Forfølgelse fra Magthavernes Side. Den ildesindede Amtsforsender Hans von Winter von Adlersflügel, der en Tidlang førte et Rædselsregimente i Byen, maatte til sidst give op overfor Jepsen, som fulgte hans Færd fra Dag til Dag og gav ham raat for usødet.

Hans Jepsen Jepsens Navn var kendt over hele Vesterengnen, og der gik mange Frasagn om hans Bedrifter. Overalt, hvor en Uret skulde sones, stillede han sig til Raadighed, stejl, stærk, frygtløs og uselvisk. Han var Haandværker af Fag og kom viden om.

Men naar det gjaldt Danskhedens Sag, kastede han Skødskind og Økse i Krogen og skyndte sig af Sted til den Plet, hvor Slaget skulde staa, og saa gik han lige paa, til Tider med Fare for selv at blive fældet; men han havde en mærkelig Evne til altid at holde sig paa Lovens Grund og finde Modpartens svage Side. Hans Optræ-

den var ofte præget af et robust Lune, der fik hans Meningsfæller til at le, og naar de onde Anslag paa denne Maade afsløredes i et Skær af Latterlighed, havde de mistet deres Kraft.

I Køllerpolitikken Dage var Hans Jepsen Jepsen ret i sit Es. Naar andre svigtede i Modløshed, stod Jepsen, som han kaldtes, midt i Kampens Hede i det allerbedste Humør. Ved sin sejge Udholdenhed, ved sin ubetingede Retskaffenhed og sin Frygtløshed var han som oftest Modstanderen, der raadede over alle Statens Magtmidler, overlegen. Hans Bysbørn har meget at takke ham for. Han var usvigelig i al sin Færd. Bag hans noget buldrende Væsen gemtes et følsomt Sind.

Ingen var stoltere end Hans Jepsen Jepsen, da han en Dag i Begyndelsen af Januar Maaned 1920 stod paa Talerstolen i Skærbæk »Landbohjem«, der var hans eget Værk, og overfor 400 Mennesker ledede det store Afstemningsmøde, der var et blandt Hundrede, som i disse Uger dannede Indledningen til den store Dag, da Nordslesvigs Skæbnetime var inde. Han følte, at nu var det, som han saa trofast havde kæmpet for, naaet. Den ny Tid forstod han ikke, og dens Mænd forstod vel heller ikke ham. Han havde løst sin Opgave, og dermed var i Virkeligheden hans Tid forbi.

Ved Siden af sin offentlige selvvalgte Virksomhed forsømte han ingenlunde sit Erhverv. I en Tid, da mange led Tab og havde økonomiske Vanskeligheder, arbejdede han sig frem og blev ved Flid og Sparsommelighed en efter Omstændighederne velstaaende Mand.

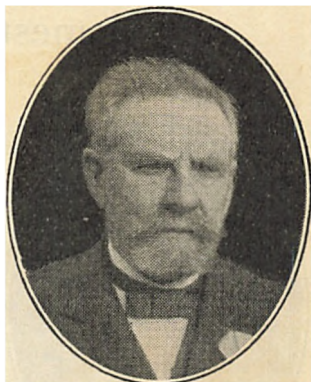
I Aaringer havde han været svagelig; hans legemlige Kræfter ebbede ud, og hans Aand sløvedes derved. Han levede i Minderne; kun Erindringer om Kampens Aar holdt ham oppe. Døden kom som en Befrielse. Men Mindet om denne gæve Mand, om hans Offervilje og Troskab

overfor Danskheden og Beretningerne om hans Bedrifter vil blive bevaret i hans Hjemegn og ud over denne.

N. S.

Hans Henrik Nicolajsen, Frøslev.

Den 19. Novbr. 1938 afgik Sprogforeningens mangeaarige Tillidsmand, Bygmester Hans Henrik Nicolajsen i Frøslev ved Døden. Han var født i Rinkenæs 1855. Faa Aar senere købte Faderen en lille Landejendom i Aartoft ved Aabenraa. Nicolajsen besøgte Skolen i Kliplev. Han var meget begavet og indtog de sidste fire Aar af sin Skolegang første Pladsen i sin Klasse. Blandt Kammeraterne gik han under Tilnavnet »den Skriftkloge«, fordi Degnen altid hos Hans Henrik kunde faa det rette Svar. Faderen havde ikke Raad til at lade

Sønnen læse videre, og derfor kom han i 1871 i Lære hos Bygmester Lorenz Møller i Frøslev. Efter en grundig Uddannelse i Faget overtog han 1888 Møllers Forretning og stiftede eget Hjem her i Frøslev 1889. Hans første Hustru, Marie, f. Juhl, døde allerede 1896, og 1900 indgik Nicolajsen Ægteskab med sin nu efterlevende Hustru Katrine, f. Rubusch.

Som Tillidsmand for Sprogforeningen og ved Udlaan af Bøger var Hans Nicolajsen den rette Mand. Han havde saa at sige læst hele Biblioteket, kunde give hver Læser en passende Bog. Han var Næstformand i Frøslevs stedlige Brandkorps, og ved Genforeningen i 1920 var han selvskræven som Formand for den første danske Skolekommission, hvilken Plads han indtog til 1928. Som velfortjent Anerkendelse af sit Virke blev han dekoreret med Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

Nicolajsen var en varmtfølelse dansk Mand, oplyst, tænksom og særpræget. Hans medfødte Retfærdighedssans, hans Selvuddannelse ved megen grundig Læsning gjorde, at han havde sin egen Mening. Han kunde tilmed fremsætte sine Me-

ninger paa en saa drastisk og tillige humoristisk Maade, at mange af hans Udtalelser sent vil glemmes.

Er der endnu nogen Sandhed i Ordet, at der gaar manges Professor bag Ploven, saa kan det om Hans Nicolaisen siges, at her gik en Professor med Murske og Vaterpas.

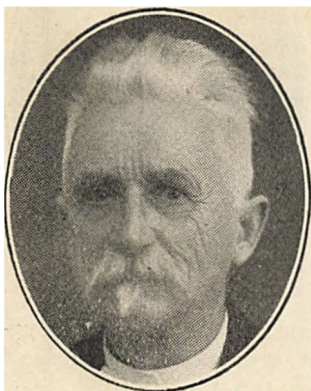
En god Mand, et Stykke Frøslev gik bort, men — Mindet lever.

C. G.

Malermester Herløv Møller.

Den 1. Februar 1938 døde i Aabenraa Malermester Herløv Møller, 82 Aar gammel.

Herløv Møller var født i Aabenraa. Han lærte Faget hos sin Far, hvis solide Arbejde og gode Farvesans var skattet i Byen og dens Opland. Efter endt Læretid drog Herløv Møller, som den Tids Haandværkerskik bød, paa Vandring. Han arbejdede bl. a. i München og Dresden og besøgte Malerskolen i Wien. Derefter rejste han til København.

Godt udrustet i sit Fag og med Erfaringer og Indtryk fra større For-

hold overtog Herløv Møller, 33 Aar gammel, Faderens Forretning og fejrede Bryllup med Frk. Maren Bruhn, Datter af Kap-tajn Ingvard Bruhn, Kolstrup.

Herløv Møller var ikke blot en flittig og stræbsom Haandværker, men tillige en god Støtte for den danske Sag i sin By. Han og hans Hustru, der begge talte det danske Sprog smukt, hørte gennem en lang Aarrække til Frederiksklubbens faste Dilettantstab, der hver Vinter glædede mange baade fra By og Land. Han var manganarig Tillidsmand for Skoleforeningen og senere tillige Tillidsmand for Vælgerforeningen. Efter Genforeningen valgte Fagfæller ham til Formand for den stedlige Afdeling for Malermestrenes Organisation i Danmark, ligesom der ogsaa overdroges ham Tillidsposter indenfor lokale Bestyrelser.

Herløv Møller var en pligtro og beskeden Mand. Han havde forstaaet at skaffe sig Venner. Mon han havde Fjender?

For sin Troskab mod Konge og Fædreland dekoreredes han med Ridderkorset. **M. T.**

Thøste Thøstesen.

Med Thøste Thøstesen er en af Haderslev Vesteramts betydelige og særprægede Mænd gaaet bort. Alt for tidligt, kunde man synes. Der var endnu mange Opgaver, der ventede paa ham, og som kun han kunde løse.

Thøste Thøstesen hørte til det Slægtled, der var opvokset, udviklet og dannet til Mænd under Fremmedherredømmet, af dem, der ikke lod sig lokke af Løfter, og som kunde tage de Ubehageligheder, det førte med sig, med et Smil, saadan som de selvfølende, selvstændige og velstillede Bønder nu engang kunde det. Han var rodfæstet i Forholdet til Slægten og Hjemstavnen, som han kendte som faa eller ingen, og som han elskede. Han havde lyttet til Historiens Tale, og den bekræftede ham i det selvfølgelige, at Egnen og Landsdelen var dansk fra Arilds Tid. Fremmedherredømmet var kun noget forbigaaende, Retten og Retfærdigheden maatte sejre til sidst. Det tvivlede han aldrig om. Og da Dagen kom, gav han med Glæde Danmark sit Ja, og han var en af dets Sønner til sin Død.

Thøste Simonsen Thøstesen var eneste Søn af Gaardejer Simon L. Thøstesen. I sin Ungdom besøgte han Frederiksborg Højskole og Tune Landbrugsskole, og efter sit Giftermaal med Anna, født Christensen, overtog han Fæ-

drenegaarden. Det er meget muligt, at han som ung har følt Dragelser i anden Retning, men med hans stærke Pietetsfølelse for Hjem og Slægt var der intet Valg. Fædre-negaarden skulde værnes, og han havde da ogsaa den Glæde at kunne overgive den til sine to unge, dygtige Sønner, der nu skal løfte Fædres Arv.

Men Th. Thøstesen fik Tid til, samtidig med at han drev sin Gaard, at dyrke sine Interesser. Og det var et udmærket Udgangspunkt for en Mand med historisk Sans. Han boede i det frugtbare Strøg i den vestlige Del af Sog-net, hvor de mange Oldtidsminder fortalte om tidlig Be-byggelse. Lidt mod Øst, hvor Skove og Hegn ellers luk-kede for Udsigten, laa Hygum By med »Sønderjyllands skønneste Kvaderstenskirk«, og ude mod Vest, højt over det flade, aabne Land saa man Ribe Domkirkes Taarne, ikke langt borte, men dog skilt ved den Voldsgrænse, der berørte selve Sognet.

Gang paa Gang har Th. Thøstesen fremhævet, hvilken Betydning dette frie Udsyn har haft for Slægterne her. Og denne Egn elskede han, levede sig sammen med, og det er som Hjemstavnsforsker, han i særlig Grad gjorde sin Indsats. Hans Evner og Arbejdskraft blev taget i Brug paa anden Maade hjemme i Sognet og videre ud. I Over-gangstiden var han Medlem af Vælgerforeningens Tilsyns-raad og efter Genforeningen af det kirkelige Udvalg. Men han øgede stadig sit Kendskab til Egnens Historie og vær-nede om dens Minder. Et Besøg i Hygum Kirke med ham som Fører var en Oplevelse. Han kunde faa Stenene i den skønne Kirkebygning til at tale og vise de henfarne Slægters Tilknytning til denne Kirke i Højtidsstunder, i Sorg og Glæde, og han nærrede den største Ærbødighed for de betydelige Mænd, der havde virket her.

Med Tiden blev han en ret benyttet og skattet Fore-dragsholder. Han havde let ved at give sine Tanker og

sin Viden Udtryk i en smuk poetisk Form. En Del af hans omfattende Viden er nedlagt i Bogen »Fra Hygum Sogn« og en Mængde Avisartikler, men han efterlader sig en Mængde utrykte — og ufærdige — Arbejder. En Række Biografier over Sognets Faldne i Verdenskrigen naaede han at faa afsluttet. Et lille Hjemstavnshefte til Skolebrug, »Trange Tider« kom i Foraaret, men de paatænkte Fortsættelser fik vi desværre ikke. Til allersidst, naar Sygdommen tillod det, arbejdede han paa sin Slægts Historie.

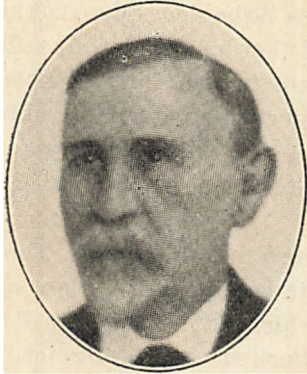
Da Landsarkivet i Aabenraa oprettedes, kom Th. Thøstesen i Gang med at finde og indsamle Arkivalier, og mange værdifulde Dokumenter er derved bevaret for Efterslægten. En tiltagende Tunghørhed vanskeliggjorde dette Arbejde, og saa stødte for ca. tre Aar siden en Hals sygdom til, og han genvandt aldrig helt Talestemmens Brug. For godt et Aar siden døde hans Hustru, og kort efter brød Halssygdommen igen frem, og trods Specialistbehandling, bl. a. paa Radiumstationen i Aarhus, var det snart klart, at der intet var at gøre. Det blev en svær Tid, med legemlige Lidelser, svækkede Nerver og med Kampe og Anfægtelser, inden han kunde gaa bort i Fred.

Den 11. August stedtes han til Hvile under usædvanlig stor Deltagelse. Fra Hjemmet til Kirken fulgte ca. 40 Biler, og i den tæt fyldte Kirke talte Pastor Popp smukt og personligt over den Mand, han trods alle Forskelle kunde kalde sin Ven, og ved Sammenkomsten bagefter blev det fra mange Sider fremhævet, hvor meget han havde betydet for sin Egn, og hvor tro han havde været mod den, selv om han havde haft Betingelser for at virke i større Kredse.

I Vemod over hans Bortgang, med Tak for hans Indsats, skal hans Minde leve og holdes i Ære hos os.

Chr. Winther.

Mathias Mathiesen, Bylderup.

I Bylderup Sogn var der ogsaa før Genforeningen mange Hjem, der var nationalt vaagne. Det tynder slemt ud i Rækkerne af de trofaste Forkæmpere for Danskheden fra den Tid. I de senere Aar kan nævnes: Nis Mathiessen, Jes Frederiksen, Chr. Petersen, Hans Ernst, Frederik Petersen og hans Kone, Hans Madsen, Jørgen Sørensen o. a.

En af dem, der stod i forreste Række, var Gaardejer Mathias Mathiesen.

Han døde den 7. Septbr. 1938 — 80 Aar gammel. Math. Mathiessen tilhørte en gammel bylderupsk Slægt.

Som ung havde han Plads i Angel og var Husar i Slesvig, men ellers har han altid opholdt sig i Bylderup. 1887 overtog han Fædrenegaarden. Han var interesseret i de mange Fremskridt, der har præget det sidste halve Aarhundrede. Han lagde aldrig Skjul paa sit nationale Standpunkt. Han var Medlem af Vælgerforeningens Tilsynsraad, og da Andelsselskabet »Slogsherredshus« stiftedes i 1908, valgtes han til Formand — og beklædte denne Stilling indtil sin Død.

En større Børneflokk voksede efterhaanden op i Hjemmet, der blev et Støttepunkt i det nationale Arbejde. Morten Eskesen var en hyppig Gæst, og mange andre gode Danske nordfra, der den Gang besøgte »de truede Egne«, gæstede Math. Mathiessen.

Ved Krigens Udbrud blev han sammen med pens. Lærer Jepsen og Lise Jakobsen arresteret og ført til Altona.

Men der kom omsider andre Tider, og faa har vel glædet sig som han over Genforeningen. Han valgtes nu til Sogneraadformand og Formand for Skolekommissionen.

»Slosherredshus« var hans andet Hjem, og indtil sine sidste Aar mødte Mathiessen trofast. Det kneb med at høre hans Taler, men naar vi sang af »Den blaa«, var han med. Han elskede Sang og Musik.

Math. Mathiessen var en af de første i Grænseegnen, der blev Dannebrogsmænd.

Indtil det sidste var han aandsfrisk og bevarede sin faste Tro paa Danskheden i Fremtid.

En af de gamle Ege er segnet, og hans Indsats for vor Sag vil ikke blive glemt.

C. J.

Fabrikant Kristian Andersen, Gram

Det var med Sorg og Vemod, at Gram den 11. Aug. 1938 modtog det Budskab, at Fabrikant Andersen var død paa Gram Sygehus.

Hans Liv var som et Eventyr. Han fødtes den 10. Oktober 1871 i Løndt i Starup Sogn, hvor hans Fader var Husmand og Væver. Mod sin Vilje blev han ogsaa Væver. Hans Hu stod ellers til Søen og fjerne Lande. Han drev saa Væveriet i Løndt, indtil han 1906 forpagtede et lille Spinderi og Væveri i Gram. Dette oparbejdede den dygtige foretagsomme Mand og kunde saa i 1913 bygge egen Fabrik. Denne Fabrik blev hans Livsværk.

Gang paa Gang maatte han, alt som Virksomheden voksede, udvide, og den staar ved hans Død som et stort Foretagende, der giver Brød til mange og er kendt i hele vort Land og ud over Landets Grænser som »Gram Tæppefabrik«.

En saadan Virksomhed kræver helt sin Mand. Ikke des mindre fik Fabrikant Andersen ogsaa Tid og Lejlighed til at dyrke andre Interesser. Han var en god dansk Mand, hans Hjerter slog varmt for Danmarks Sag. Med rund Haand har han støttet mange nationale Formaal. Han var en Hædersmand, og det Ridderkors, han modtog af Kongen, var velfortjent.

Han var sit Sogn en god Mand, sit Land en trofast Søn — Ære være hans Minde!

S. Jessen.

Nis Gammelgaard, Dover.

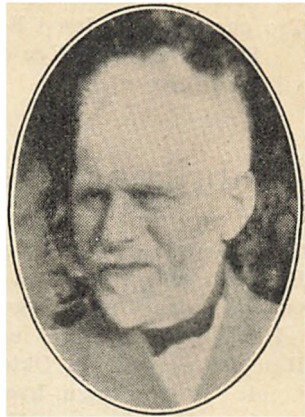
Ved et Mindeord over Nis Gammelgaard i Sprogforeningens Almanak er der god Grund til at fremdrage noget af det, Magister H. V. Clausen skriver om Oktoberforeningens første Køb af sønderjydske Ejendomme, da Nis Gammelgaard var den første Køber, der meldte sig.

Oktoberforeningens Opgave var at sætte en Stopper for, at flere og flere danske Ejendomme gik over til indvandrede Tyskere paa Grund af den stærke Udvandring. Rødding-Egnen var den Egn, hvorfra Udvandringen gennem mange Aar havde været størst.

For at faa Forholdene nærmere undersøgt her, var det, at Dyr læge Gram, Københoved, kørte H. V. Clausen fra By til By. Midlerne var — tilvejebragte baade fra Kongeriget og Nordslesvig — til Stede, nu gjaldt det om at finde unge Mænd at sætte paa Gaardene.

Paa en saadan Tur kom de en Vinteraften mellem Jul og Nytaar 1898 i bidende Kulde, 10 Graders Frost, til Dover. Men denne Vinteraften herude i Carl Frandsens lave og lune Stue paa Dovermark meldte sig den første Køber fra Egnen selv, en lang, ægte jydsk Bondekarl fra Aarlund i samme Kommune. Selvfølgelig havde han Betænkeligheder, og hans Fader, Jørgen Gammelgaard, endnu flere, men Handelen kom i Stand, og den blev jo efterfulgt af mange flere.

Nis Gammelgaard blev, hvor han blev sat i 1898, og den Tilid, han mødte, da han som ung dansk Sønderjyde, i et af Fremmedherredømmets alvorligste Afsnit, skulde sætte Bo, ind-

friede han fuldt og helt. Dygtighed og Trofasthed har været hans Særkende.

Vi, der gennem mange Aar har været hans Naboer, kan kun understrege dette og fremhæve hans Flid, hans Besindighed og Nøjsomhed. Han var en Arbejdets Mand. Det Arbejde, der gør Hænder barkede, vurderede han højt, det fyldte meget i hans Tilværelse. Han havde en streng Opfattelse af det at gøre sin Pligt i det daglige Arbejde, det skulde udføres samvittighedsfuldt i sin yderste Konsekvens. Overfor sig selv var han fordringsfuld i Kravet om Arbejdsydelse, men fordringsløs overfor Livets Behageligheder og Bekvemmeligheder, ja indtil Forsagelse.

Han var den trofaste og taalmodige, stille Slider, der af egen fri Vilje og Trang gav sig ind under Livets strenge Tugt; han var villig til at pløje Marken, før han vilde høste dens Frugt. Dette at klare sig selv økonomisk satte han en Ære i. Ved Hjælp af disse Karakteregenskaber gik det fremad Aar for Aar med Økonomien og Driften paa denne oprindelig forsømte og magre Gaard, saa der ved hans Død var gammeldags, solid Velstand til Huse paa »Doverholm«, som Gaarden nu hedder. Sammen med sin gode og dygtige Hustru Marie, f. Thomsen, byggedes her et godt og dansk Hjem, hvor fire Dreng og fem Piger voksede op.

Udadtil var Nis Gammelgaard en tilbageholdende Mand. Han brugte ikke mange Ord, men tænkte, før han talte. Som Regel skulde man spørge om hans Mening, men saa havde han ogsaa en Mening, som der blev taget Hensyn til. Han undgik heller ikke at faa mange Tillidshverv. Saaledes var han Medlem af Kommuneraadet før Genforeningen, Sognevurderingsmand i Sønderjydske Kreditforening og Sognevurderingsmand til Ejendomsskyld; i Bestyrelsen for Brørup Foderstofforening; i Tilsynsraadet for Rødding Sparekasse og Medlem af Menighedsraadet for Rødding Frimenighed.

Paa en Cykletur imod den barske Foraarsvind i et Ærinde, der gjaldt ét af hans Tillidshverv, paadrog hon sig en Lungebetændelse, og efter kort Sygeleje døde han i sit 70. Aar den 17. Marts 1939. Han havde næsten aldrig været syg, denne stærke og, som H. V. Clausen skriver, lange jyske Bondekarl. Men nu var han opslidt, og Skikkelsen bøjet, han havde gjort et Livs trofaste Arbejde paa den danske Jord og høstet Løn derfor.

Overfladisk betragtet kunde han synes for jordbunden, men lærte man Nis Gammelgaard nøjere at kende, saa fik man Lov at se ind i et fromt og ydmygt Sind og en Sjæl, der ogsaa kendte til Himmelflugt, og naar en eller anden god Sag trængte til Støtte, saa kunde han give rundeligt og af et glad Hjerte.

Alexander Smidt.

Jep Clausen, Barsmark.

Den 8. April 1939 døde en af Løjt Sogns gamle stoute Bondeskikkelser, en god dansk Mand, Jep Clausen, Barsmark. Han var født paa Paulsgaard i Barsmark den 28. December 1864 som Søn af Gdr. Claus Clausen og Jessine, født Foft fra Vostoft i Løjtkirkeby. Da han var 5 Aar, mistede han sin Fader, og Jessine Clausen sad Enke med 3 smaa Børn. Med Flid og stor Energi drev hun Gaarden, til Jep Clausen var myndig. I 45 Aar har Jep Clausen derefter drevet Paulsgaard med stor Flid og Dygtighed. Gaarden er bevislig gaaet i Arv fra Søn til Søn siden 1523 og muligvis endnu lægere tilbage.

Han var en god dansk Mand, der uden Forbehold sagde sin Mening, men han bevarede sine nationale Modstanderes Agtelse og Respekt. Hans gode Kundskaber og sunde Om-

dømme har i Tidens Løb skaffet ham mange Tillidshverv. Gennem mange Aar var han Formand for Løjt Mejeri. I den tyske Tid var han Kirkeældste og Medlem af Skoleraadet og lige før Genforeningen Byforstander. I 1895 ægtede han Borthilde Krag fra Jacobsgaard i Barsmark, og hun har igennem Aarene været ham en god Støtte. Ægteparret har haft den Lykke at se en stor Børneflokk om sig. Der er 8 Børn levende, 6 Piger og 2 Dreng. Den ældste Søn Claus har nu overtaget Slægtsgaarden. I Hjemmet prædikede ved Jep Clausens Jordefærd hans Svoger, Pastor Popp, Hygum, og i Kirken, hvor Venner og Bekendte fra nær og fjern var forsamlet for at vise ham den sidste Ære, prædikede hans Fætter, Pastor Kjølsæth fra Sottrup. Efter Begravelsen var der Mindefest i Løjt Forsamlingshus, hvor der blev talt mange smukke Ord.

Hans Hansen Toft.

Grosserer Severin Schmidt, Flensborg.

I en Alder af 77 Aar døde den 1. Maj 1939 en af Flensborgs kendte Forretningsmænd. Grosserer Severin Schmidt. Han tilhørte en fynsk-nørrejydsk Slægt, men var selv født 1862 paa Aabenraa-Eggen. I en ung Alder kom Schmidt til Flensborg, hvor han i 1886 oprettede en Papirvare-Forretning. Den voksede under hans energiske Ledelse frem til at blive ikke alene den største i sin Art i Flensborg, men efter Sigende den største nord for Elben. Schmidts Papirvare-Fabrik, der blev opbygget efter gamle prøvede Grundsætninger, har efterhaanden knyttet et Net af Forbindelser videnom.

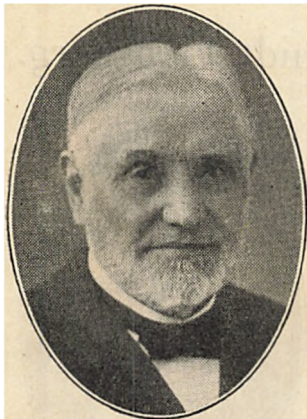
Severin Schmidt var fra Barn af stærkt optaget af Kirken og alt, hvad der vedrørte den. Da de preussiske Myndigheder i 1905 trods Menighedens Protest begrænsede de danske Guds-tjenester i Flensborg By til Halvdelen, var Schmidt med til at oprette »Kirkeligt Samfund for Flensborg og Omegn«, der ad

privat Vej søgte at bøde paa, hvad der blev unddraget den danske Befolkning. Søndag efter Søndag, saas Severin Schmidt og hans Hustru, der døde faa Maaneder før han, ved de danske Gudstjenester i Helligaandskirken. Han havde et omfattende Kendskab til Præster og kirkelige Kredse rundt omkring i Slesvig og fulgte nøje med i de sidste Aars Begivenheder paa kirkeligt Omraade syd for Grænsen.

Severin Schmidt var en overordentlig virksom Mand og indtil det sidste stærkt optaget af alt, hvad der rørte sig omkring ham.

L. P. Chr.

Andreas Clausen, Østerby.

Den 28. Marts døde en Mand, som man gennem adskillige Aartier var sikker paa at træffe, hvor Danske fra Egnene sydfor den nye Grænse mødtes: Andreas Clausen fra Østerby. Hans stovte Skikkelse var velset alle Vegne, ogsaa hvor man ikke delte hans danske Sindelag.

Andreas Clausen var født i Vester Sottrup i Sundeved den 24. November 1854. Men allerede som lille Dreng kom han med Forældrene over til Østerby paa den mellemslesvigske Højderyg, og her voksede han op og fik sin Livsgerning. Clausen blev en dygtig Landmand; men

i videre Kredse blev han tillige kendt som Maskinbygger. Man havde Tillid til den rolige, solide Mand og overdrog ham en hel Række Tillidsposter: Han fik Sæde i Ledelsen af Medelby Mejeri, i Bestyrelsen for Egnens Sparekasse, i Kommuneraadet.

I det gode danske Hjem i Østerby voksede en Søn og tre Døtre op; Sønnen kom med i Verdenskrigen og blev derude; Døtrene fik efterhaanden deres egne Hjem. Andr. Clausen var ikke alene afholdt, men tillige højt anset i danske Kredse; han hørte til dem, der spreder Tryghed omkring sig, hvor de færdes.

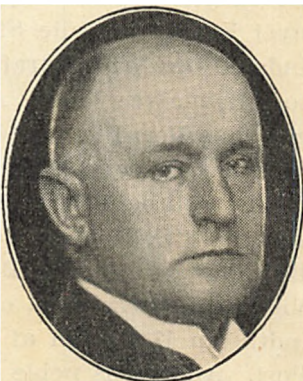
Han var naturligvis nær med i de Begivenheder, der havde Tilknnytning til 1920, delte inderligt det Haab, der brast, men var ogsaa med, sindigt og sejgt, da der skulde lægges ud paany under andre Vilkaar.

Andreas Clausen forblev virksom op over de firs, indtil den sidste haarde Sygdom gjorde ham træt til den evige Hvile. Hans stærke, milde Ansigt vil blive husket længe, hans trofaste danske Færd mindes varigt af hver den, der lærte den afdøde nærmere at kende.

L. P. Chr.

Bankdirektør A. Andresen.

Søndag den 27. August døde Bankdirektør Andreas Andresen, Tønder, efter at have ligget syg det sidste halve Aar. Andresen fødtes den 4. Juni 1879 paa Røjhus ved Skelde. Fædrehjemmet var et bevidst dansk Hjem, og Opdragelsen i dette gode sønderjydske Hjem prægede ham for Livet. Efter Konfirmationen kom han i Købmandslære i Broager, hvor han som ganske ung lærte sin Hustru at kende. Efter udstaaet

Læretid fortsatte han Uddannelsen i andre Handelsvirksomheder og paa Handelsskolen i Aarhus og kom Efteraaret 1901 til Tønder for sammen med Direktør Rossen at lede og oparbejde den nystiftede Tønder Landmandsbank. Det var ikke let at oparbejde en ren dansk Bank i Tønder By, men Omegnens danske Befolkning sluttede trofast op om det nystiftede danske Pengeinstitut, saa det efterhaanden vandt sig en smuk Position. Den unge, muntre og energiske Andresen mødtes med Tillid af Befolkningen, og snart viste det sig, at man ogsaa uden for

Banken havde Brug for hans Energi, Indsigt og solide Bedømmelse. Sammen med andre energiske Danske paabegyndte han et intensivt, men tilbageholdende dansk Kulturarbejde, og snart kunde der ses Resultat af det gode og bevidste Arbejde, saaledes at der om Danskheden i Tønder i Virkeligheden kan siges, at der skete en Vending med Tønder Landmandsbanks Oprettelse.

Med Krigens Udbrud i August 1914 sker der Afbrud i det godt paabegyndte Arbejde, idet Andresen sammen med de fleste fremtrædende Danske i Tønder arresteres og i nogen Tid hensidder som Fange i Flensborg, men efter Krigens Ophør toges Arbejdet op igen med fornyet Kraft. Fra alle Sider kaldes der nu paa Andresens Indsigt og Arbejdskraft. Ministerierne benytter ham som Raadgiver i deres Anliggender i Tønder, og han vælges som Repræsentant for Sønderjyllands Kreditforening og Jydsk Hypotekforening. I 1922 træder han ind i Tønder Byraad og udfører her gennem 15 Aar et af saavel Ven som politisk Modstander anerkendt dygtigt Arbejde. I 1925 faar den danske Byraadsgruppe Mulighed for at faa Viceborgmesterposten, og Valget falder paa Andresen, der indtil sin Udtræden af Byraadet i 1937 beholder denne Post. Andresens noble og besindige Optræden bliver ham til stor Hjælp i Byraadsarbejdet, og han har i høj Grad Andel i, at de politiske Modsætningsforhold aldrig er kommet til at spille nogen afgørende Rolle i Tønder Byraad.

Efter Krigen stilledes der meget store Krav til Andresen som Bankdirektør. Der stilledes store nationale Fordringer til Banken og dens Direktør, ja Kravene var større end rimeligt var. Dette viste sig, da Banken senere i Nedgangstiden kom i Vanskeligheder. Men Andresen forstod at bære Glæder som Skuffelser for sig selv. Tilsyneladende overvandt han de svære Tider, men hans Helbred havde faaet et Knæk. En velfortjent Oprensning fik han imidlertid, da Tønder Landmandsbanks Bestyrelse

i 1937 udnævnte ham til Direktør. Lyse Aar laa tilsyneladende forude, men desværre blev denne lysere Periode saa kort. Snart trak mørke Skyer op over Hjemmet i Form af Sygdom, og tilsidst kom Døden som en kærkommen Ven til den myreflittige Mand, der i Maaneder maatte ligge uvirksom hen.

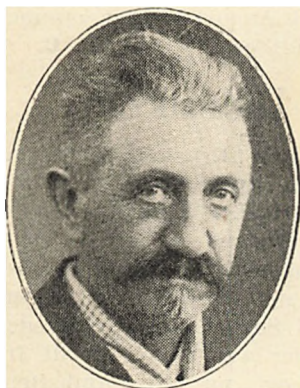
Andresens Arbejde i Tønder fortjener Anerkendelse, og velfortjent var det Ridderkors, han i 1926 fik tildelt.

Andresen er nu borte, men Venner fra nær og fjern vil mindes den noble og rettænkende Mand gennem lange Tider.

Ære være Andreas Andresens Minde.

J. Paulsen.

Jens Christensen.

Jens Christensen, Fiskenæs, er født i Smøl i Broager Sogn, paa den Ejendom, som han senere overtog, og hvor han øvede sin Manddomsgerning.

Faderen døde allerede, da J. C. var 14 Aar, og der holdtes Bestyrer et Par Aar, men J. C. maatte tidlig træde til og overtage Ansvar for Gaardens Drift, vistnok inden han var 20 Aar. Han har senere udtalt, at han følte Savnet af den faglige Uddannelse, som nogle gode Pladser hos dygtige Landmænd i Forbindelse med et Ophold paa Landbrugsskole vilde have givet. Der blev kun Tid til et 2 Maaneders Højskoleophold, fordi Moderen ønskede hans Hjælp hjemme.

Alligevel blev J. C., trods Følelsen af mangelfuld Uddannelse, en dygtig Landmand, der kunde forøge Ejendommens Areal fra ca. 25 Td. Land til ca. 54 Td. Land, selv om en Forøgelse af Bygninger og Besætning med betydeligt Indskud af Arbejdskraft og Kapital blev nødvendig. Han havde en sund økonomisk Indstilling.

Jens Christensen giftede sig 1899 med Mathilde Hohwüh fra Fiskenæs, og de to dannede et godt og ægte dansk Hjem, hvor man med Glæde saa sine Unge anbragt som Medarbejdere, og hvor Venner med Glæde kom, naar Hjemmet paa sin hjertelige Maade bød velkommen. Kærlighed til dansk Aandsliv førte Jens og Mathilde i Forbindelse med grundtvigske Kredse, og de sluttede sig til den sundevedske Frimenighed og mødte trofast til Gudstjenesten. J. C. tog ikke fremtrædende Del i det offentlige Liv, han ønskede det ikke. Han var en Hjemmets Mand. Hvor lyste Øjnene ikke paa ham, naar han fortalte om Hjemmets Glæder og Børnene. Han var en værdig Repræsentant for den sønderjydske Bonde, ærlig i al sin Færd, trofast mod sine Venner med en altid vaagen Kærlighed til sit Land og Folk.

Da J. C. overdrog Ejendommen i Smøl til den ældste Søn, Andreas, flyttede Jens og Mathilde til Fiskenæs, som de havde overtaget efter Mathildes Broders Død. I disse naturskønne Omgivelser følte han sig glad og tilfreds og var tilsyneladende sund og rask, og ingen havde ventet hans Bortgang saa hurtigt, som det skete. Han døde den 26. August, 66 Aar gammel.

Hans Minde vil leve længe blandt os.

N. C.

Smedemester Otto Dideriksen.

Da vi efter Krigens Afslutning skulde have ny Samling paa dem, der vilde række Haand til det mangeartede danske Arbejde, som Genforeningsperioden krævede, mødte der et nyt Ansigt, en ny Mand frem her i Sognet. Det var Smeden i Abild, der var flyttet hertil fra Ladelund og nu til Amboltens Klang vilde brumme de gamle danske Toner videre, der hang i Luften i den gamle Smedie fra de danske Smede, der havde givet Tonen an hidtil.

At den nye Smed havde baade Sindet og Evnerne til at slaa et Slag for den danske Sag, var ikke til at tage fejl af. Det kan som en Hæder siges om Smed Otto Dideriksen, at han ikke

var til at tage fejl af. Folk vidste, hvor de havde ham under alle Forhold.

Smedens Personlighed og Karakter, som baade hans Venner og Modstandere har respekteret ham for, var ikke noget Kunstprodukt af Opdragelse og Uddannelse, den var hjemmegroet, enkel og ægte; — en dansk, vestslesvigsk Haandværkers. Hele hans Indstilling og Færd var præget og bestemt herud fra.

Otto Dideriksen var født den 2. November 1888, som Søn af Smeden i Øster Gasse. Som Dreng har han oplevet de stærke Udslag af Køllertiden og Pastor Jacobsens og andre tyske Herrers Fortrykningsiver paa Skærbæk-Eggen. Hans Bedømmelse af hele Hjemmetyskeriet vedblev at være noget bitter, sikkert af denne Grund.

Otto Dideriksen lærte Haandværket hos sin Fader, var siden Svend hos sin Broder i Tønder og en Tid i Toftlund. Han gennemgik Beslagskolen i Slesvig og aftjente sin Værnepligt fra 1909 til 1911 som Pioner i Harburg.

Verdenskrigen krævede paa den unge Mands bedste Aar, straks fra Begyndelsen. Han paadrog sig under Krigen en Nerve- og Hjertelidelse, som han ikke forvandt siden, og som blev Aarsag til hans tidlige Død.

I 1918 bosatte Otto Dideriksen sig i Ladelund sammen med sin Hustru, med hvem han blev gift i 1915 under Krigen. Skønt Engel Dideriksen er fra det frisiske Sogn Klangsbøl, har hun altid, ogsaa nationalt, trofast staaet ved Mandens Side. Derfor flyttede de ogsaa over paa denne Side Grænsen, da Skellet skulde drages.

Der kunde nævnes mange Omraader, nationale, kulturelle og sociale, hvor Otto Dideriksen har ydet sin Tjeneste og Støtte. Intet optog ham dog mere, end naar der skulde virkes for at faa et godt dansk Valg. Han kunde blive godt gammel-dags gal i Hovedet, naar han mærkede Lunkenhed og Snæversyn i de danske Rækker. Han var af dem, der vilde dele Ros og Ære, men ogsaa Sorg og Savn med sit Folk og Land.

Vi ærer ham for hans Tjeneste og Indsats for vor Folkesag, vi ærer det trofaste danske Sind, han ejede.

Hans Andersen, Kongsbjerg.

Th. Brorsen

Astronomen og Haandværkeren.

Jacob Voigt

Snedker Jakob Voigt var en stiltfærdig Mand med et kønt, mildt Ansigt indrammet af en Skægkrans. Der straaledede en egen Fred ud af hans kønne, livfulde Øjne. Naar han stod ved sin Høvlebænk og arbejdede, nynnede han gerne med sin smukke Stemme paa en Sang eller Salme. Den aldrende Mand var en Grublernatur, der — stærkt optaget af religiøse Spørgsmaal — læste meget i Bibelen, som han var godt bevandret i. Særlig Paulus fængslede ham. Naar der kom Nabobesøg om Vinteraftenerne hos Voigts, taltes der meget om den hellige Skrifs Indhold, og det var da Paulus og hans Rejser, der hyppigst blev drøftet. Voigts gamle Fader, der blev 93 Aar, var en interesseret Deltager i disse religiøse Samtaler, som Jakob Voigts lille Datter Marie stærkt optaget fulgte med i. En Aften spurgte hun i barnlig Naivitet: »Bedstefar! Kan du huske Paulus?« Den lille syntes jo nok, at hendes ældgamle Farfar maatte kunne huske en Mand, som optog Tankerne saa levende.

Jakob Voigt levede sit Hverdagsliv saa nær som menneskeligt muligt efter de kristne Idealer. Aldrig hørte man ham bande, hans Vandel var saa uplettet som den hvide Sne. Derfor var han ogsaa i usædvanlig Grad agtet i sin By, den yn-

digt beliggende Flække Nordborg paa Als. Her havde hans Forfædre boet, saa langt Mindet rakte tilbage. Tradition og Erindringer fra de Tider, Hertugen boede paa Nordborg Slot, var hans Hukommelse fuld af. Ligesaa kendte han godt til Egnens Folketro og gamle Skikke. Han var selv meget lydhør overfor gamle Trosforestillinger og Forsigtighedsregler. Naar han om Natten hørte et Fald eller Smæld i Værkstedet, vidste han, at nu kom der snart Bestilling paa en Ligkiste. Var der blevet set et Lys paa Søen, var det et vist Varsel for en Drukneulykke. Et vigtigt Arbejde begyndte han aldrig paa en Mandag. Nede ved Uhlmanns Laage gik det ikke rigtigt til i Mørke, derfor var hans Børn — der ogsaa blev kyndige i Folketro — ikke glade ved at gaa igennem denne Laage efter Solnedgang. Den dansksindede Haandværker ernærede sin Familie i gammeldags nøjsomme Kaar. Børnene fik en lykkelig Barndom, og de tog med sig ud i Livet en rig Skat af skønne Minder om deres Forældre og om Befolkningen i deres idylliske Barndomsby.

Af det gamle Nordborgs Skikkelser erindrede Marie Voigt tiest og med størst Glæde æ Astronom, der blev en god Ven af hendes Fader Jakob Voigt. Astronomen var Theodor Brorsen*) (1819—1895), der var født i Nordborg tre Aar før Jakob Voigt. Som lille Dreng begyndte Theodor Brorsen at kigge Stjerner. Det interesserede ham meget i kolde Vinteraftener at faa Stjernerne til at spejle sig i en Spand Vand, anbragt i Køkkenvinduet. Han maatte jo ikke altid staa ude i Kulden og iagttage de himmelske Lys. Her er ikke Stedet til at fortælle om denne højtbegavede Videnskabsmands Lovnedsløb og Indsats. Hans Navn er indskrevet i Himmelforskningens Aarbøger. Efter i tyve Aar at have virket som Astronom paa et Observatorium i Bøhmen**) vendte han

*) Se Sprogf. Alm. 1912.

**) De første nøjere Undersøgelser af »Modskinnets« i Zodiakallyset foretoges her af Brorsen i 1854. Se Poul Heegaard: »Stjerneverdenen«, S. 356.

tilbage til Nordborg, hvor han — fra 1870 — i nogle Aar boede i Frits Hansens Hus paa Løjtertøft, hvorefter han flyttede over i sit eget Hus og fik en ugift Halvsøster til Husbestyrerinde. Brorsen blev nu nær Nabo til Snedker Voigt, der havde Forretning og Bopæl i samme Gade. De to Mænd maatte ret naturligt finde hinanden. De havde mange personlige Egenskaber tilfælles, de var fromme, barnlige Gemytter, retskafne og noble af Karakter, og de kunde underholde hinanden med Samtaler om Livets alvorligste Spørgsmaal. Snedker Voigt — saa vel som enhver anden i Nordborg — behandlede altid Brorsen med den største Respekt og Ærbødighed. Titulaturen var altid »Hr. Astronom«. Det siger sig selv, at Voigt havde mest Udbytte af Samværet med Astronomen, der i Nordborg betragtedes som noget af en Særling, hvad han da ogsaa var. Kun faa vidste, at denne sære, verdensfjerne Mand ved sin første Kometopdagelse i 1846 (ialt opdagede han 5 Kometer, den første bærer hans Navn) for stedse har indskrevet hans Navn i Astronomiens Historie. Engang spurgte Voigt: »Hvor har De alle Deres Medailler og Ordener, Hr. Astronom?« — »Aa, de ligger nede i Prag ved alt det andet Kram«, var Svaret. Med sit Ydre var Brorsen ikke særlig nøjeregnende. Engang havde han en Støvle, der trykkede slemt. Saa klippede han et Stykke af Læderet udfor det ømme Sted. Den tilklippede Støvle havde han paa til en Begravelse, hvor mange med Interesse iagttog Astronomens Maade at drive Fodpleje paa. I Høstens Tid holdt Landboere nøje Øje med, om Brorsen havde Paraply med, naar han gik Spadseretur; thi saa var der Regn i Vente. Han blev tit og ofte spurgt om Vejret, hvilket jo kunde være rimeligt nok. Havedyrkning og Botanik var ellers hans kæreste Beskæftigelse i Nordborg. En Mængde sjældne Planter opelskede han med stor Omhu. Hyppigst gik han med en Ildskovl og en Spand ud ad Gaderne og samlede Hestepærer op. Saa vidste Folk, at æ Astronom's Blomster og Urter skulde gødes. En Forsommernat kom han i natlig

Paaklædning over og bankede Voigt op. Han skulde komme over og se en »Nattens Dronning«, der var sprunget ud. Denne sjældne Plante holder sig kun udsprunget ganske kort Tid. Voigt var meget glad for, at netop han blev kaldt op for at dele Astronomens Glæde over det skønne Syn. De to Mænd fik en opbyggelig Stund sammen, prisende Skaberens for al den Skønhed, han i Naturen skænker Menneskenes Øjne. En Nytaarsaftensdag hen imod Skumringen kom Brorsen tilfældigt ind i Jakob Voigts Køkken, hvor dennes Hustru var i Færd med at bage Æbleskiver til Højtidsaftenen. »Maa jeg ikke smage en, Fru Voigt?« Det var der intet i Vejen for, »men vil Hr. Astro­ nom it ha nowe Efelkager mæ hjem?« Jo, det var nu alt for meget, men Enden blev, at Brorsen fik 6 Æbleskiver med sig hjem at goutere sig med Nytaarsaftenen. En saadan Begivenhed huskedes længe i den lille Stad. Mødtes Byens Øvrig­ heds personer Brorsen, og de kom til at følges ad, gik Astrono­ men altid paa højre Side. Den dansksindede Videnskabsmand blev stedste behandlet delikat af de preussiske Embedsmænd. Undertiden blev han budt ud paa en Køretur sammen med Her­ redsfogeden. Æ Astronom sad da ved højre Side, en Iagttagel­ se, Folk altid gjorde ved en saadan Lejlighed.

Brorsens Eneboertilværelse de sidste 25 Aar, han levede, kunde naturligvis nok give Anledning til Spekulationer over, hvorfor han saaledes trak sig tilbage fra Videnskaben og Ver­ den. Sagnet gik, at det var en stor Ungdomssorg, der var Skyld heri. Den ugifte Mand skal som ung have været for­ lovet, men da han ved en Lejlighed erfarede, at hans Kæreste var tyvagtig, fik han herved et sjæleligt Stød, som han aldrig forvandt. Selv om denne Snak kan være rigtig nok, giver den ikke en fuld Forklaring. Theodor Brorsen har sikkert været en saakaldt skizoide Type, d. v. s. han har hørt til den Gruppe af Mennesker, der med Aarene bliver asociale, de bliver ligegyldige overfor Omverdenen, bryder sig ikke om

at leve efter gængse Principper, ejheller i Klædedragt. Bare de kan leve i deres egen Tankeverden og ikke blive forstyrret af ydre Uro, saa er de tilfredse. Den skizoide Type findes ofte indenfor særlig begavede Menneskers Kredse. Kunstnere og Videnskabsmænd kan, som Aarene gaar, blive mere eller mindre prægede af denne særegne Form for Sindssyge. Et andet kendt og meget udtalt Eksempel paa Skizoiditet finder vi i den rigt begavede Kunstmaler Jens Hansen Aarslev (1847—1929), hvis Levnedsløb i meget ligner Theodor Brorsens.

Astronomens Død i 1895 var naturligvis en Begivenhed, der gjorde stærkt Indtryk paa Jakob Voigt, der igennem en Aarrække havde haft saa stor Glæde af at kende sin lærde Nabo. Den gamle Snedker overlevede Astronomen i elleve Aar. Voigts Alderdoms Dage var præget af hans milde Sind og oprigtige Religiositet. Da hans Svigersøn i en tidlig Alder døde i 1905, sagde den gamle: »Kunde Vorherre dog ikke have taget mig i Stedet for!« I 1906 gik han selv bort, gammel og mæt af Dage. Uden at være nogen flittig Kirkegænger, var det dog klart ogsaa for Præsten, at den hedengangne havde været en i Ordets sande Bemærkelse from Mand. Præsten havde ved flere Samtaler med Voigt modtaget Vidnesbyrd herom. Han holdt da ogsaa en Ligtale, der, som det blev sagt, »var en Konge værdig«. Den tysksindede Gejstlige gik ud fra Ordene: »Naar du beder, da gak ind i dit Kammer og luk din Dør, og bed din Fader, som er i Løndom, og din Fader som ser i Løndom, skal betale dig aabenbart«, (Matth. 6, 6). Disse Ord havde Voigt engang fremført overfor Præsten, der havde antydnet noget om, at mange ikke gik saa tit i Kirke som ønskeligt. Skriftstedet var faldet ved Præsten, og han fremhævede det nu i sin Tale, hvori han skildrede den afdøde fromme gamle Mands Kristendom som et stille Trosliv i Lønkammeret, et Eksempel til Efterfølgelse og en Opmuntring for en Herrens Tjener. Talen gjorde ved sit sjældent smukke Indhold et

dybt Indtryk paa det store Følge. Jakob Voigts Børn — der nu ogsaa er døde — huskede den stadig med Opbyggelse og Tak.

Gamle Voigt fik ved sit Henfølgen det smukke Minde, han i saa høj Grad fortjente. Han var en stille, god Mand, der ærligt og gudfrygtigt øvede sin Dont. Hans Navn er ikke kendt som Astronomens, men derfor kan man dog godt forsvare at nævne det, ikke alene for at fremdrage Mindet om en gammel dansk Nordborger, men ogsaa for at give et lille Indtryk af de Omgivelser, den berømte Stjernetyder levede i, da han paa sine gamle Dage trak sig tilbage til en Afkrog af Verden, hvor han i Ensomhed og Fred kunde hengive sig til den Eremittilværelse, der passede bedst til hans Temperament.

August F. Schmidt.

INDHOLD

	Side
Morten Kamphøener: En Høstdags Minde	1
Sv. Wandelin: Udvandrede Sønderjyder i U. S. A. ...	23
Valborg Hansen: Minder fra Krigens Udbrud	39
Danske Skolebygninger i Sydslesvig:	
Skolen i Tarup	49
Skolen i Ladelund	50
Cl. Eskildsen: Jordens Stemme	51
Willy August Linnemann: Jomfruernes Sø	59
Festpladsen for det danske Aarsmøde i Flensborg	66
Jakob Petersen: Hjulmanden fra Sottrup	67
De Gamle, som faldt:	
Fr. Ohrt. Af Aug. F. Schmidt	79
Hans Jepsen. Af N. S.	82
Hans Henrik Nicolajsen. Af C. G.	85
Herløv Møller. Af M. T.	86
Thøste Thøstesén. Af Chr. Winther	87
Mathias Mathiesen. Af C. J.	90
Kristian Andersen. Af S. Jessen	91
Nis Gammelgaard. Af Alexander Smidt	92
Jep Clausen. Af Hans Hansen Toft	94
Severin Schmidt. Af L. P. C.	95
Andreas Clausen. Af L. P. C.	96
A. Andresen. Af J. Paulsen	97
Jens Christensen. Af N. C.	99
Otto Dideriksen. Af Hans Andersen	100
Aug. F. Schmidt: Astronomen og Haandværkeren	102

Nationale Foreninger og Institutioner.

Sprogforeningen.

Formand: Bibliotekar Jakob Petersen.

Ledelse: Højskoleforstander Arnfred, Askov, Gdr. Hans Jørgen Hansen, Lysabildskov. Folketingsmand J. P. Nielsen, Dynt. Amtsskolekonsulent Svendsen, Tønder.

Sprogforeningens Tilsynsraad 1936—39.

Valgt i Efteraaret 1936.

Aabenraa Amt: Købmand Hans Jessen, Nr. Høstrup. Amtmand Refslund-Thomsen, Aabenraa, Gdr. Carsten Gregersen, Frøslev, Overlærer Hansen, Graasten. Aalborg Amt: Gdr. Th. B. Thomsen, Ulsted. Aarhus Amt: Proprietær Hjorth, Tvillumgaard, Pastor Grøn, Hvirring. Frederiksborg Amt: Gdr. O. Munk, Ramløse. Haderslev Amt: Gdr. Hans Lund, Københoved, fhv. Mejeribestyrer Fredslund, Branderup, Gdr. Jørgen From, Fjellstrup. Hjørring Amt: fhv. Højskoleforstander O. Stevns, Sindal. Holbæk Amt: Lærer Johs. Kirchhoff, Holbæk. København: Pressechef Rud, København. Maribo Amt: Lærer Gregersen, Taagensc. Odense Amt: Biskop Rud, Odense, Lærer Jacobsen, Rolund. Randers Amt: Gdr. Aage Galmstrup, Hejlskov. Ribe Amt: Højskoleforstander Arnfred, Askov. Sorø Amt: Højskoleforst. Nørgaard, Antvorskov. Svendborg Amt: Pastor emer. Clausen, Korinth. Sønderborg Amt: Amtsskolekonsulent Nielsen, Haderslev, Folketingsmand J. P. Nielsen, Dynt, Gdr. Hans Jørg. Hansen, Lysabildskov, Gdr. Claus Christensen, Lavensby. Tønder Amt: Gartner Jepsen, Bylderup. Gdr. Anders Lund, Byvang, Amtsskolekonsulent Svendsen, Tønder, Købmand Chr. Thygesen Petersen, Døstrup. Vejle Amt: Lærer Petersen, Hornstrup, Forpagter Lunden, Dyrehavegaard. Viborg Amt: Stiftsprovst Noring, Viborg.

Skoleforeningen.

Bestyrelsen: Gdr. H. Jepsen Christensen, Høgsbro, Formand, Gdr. Mathias Jepsen, Jejsing, Næstformand, Gdr. Elers Boesen, Astrup, Kasserer.

Tilsynsraadet: Rentier Hans Clausen, Havnbjerg, Gdr. Hans Blad, Mindebjerg, Gdr. Hans Alexandersen, Vester Soltrup, Gdr. Jørgen Brag, Undelev, Gdr. Hans Iversen, Svejrup, Portør Asmus Keller, Rødekro. Gdr. P. Jen-

sen, Stenderupgaard, Overlærer Skovmand, Løgumkloster, Gdr. Olav Fink, Brendstrup, Gdr. Peter J. Nissen, Strandelhjørn, Gdr. Hans Chr. Martensen, Løgumgaard, Gdr. P. Gad, Hejsel, Amtmand Grev Schack Schackenborg, Amtslæge Lausten Thomsen, Tønder, Fru Ingeborg Appel, Askov.

Ansøgning om Understøttelse til Vinterskolen indsendes inden 15. August, til Sommerskolen inden 15. Februar.

Æresmedlemmer: Hans Smiedemand, Stolbrolykke, og Johan Andresen, Ullerup.

Grænseforeningen.

Frdm.: Rektor H. P. Hansen, København.

Kontor: Peder Skramsgade 5 I, København K.

Næstfrdm.: Dr. med Valdm. J. Harsløf, København, og Gaardejer, Insp. N. J. Gotthardsen, Tønder.

Kontorets Leder: Generalmajor Birke.

Storkøbenhavn: Dr. med. Harsløf, Skibsreder Kræmer, Overretssagfører Manthey-Wagner, Lærer C. J. Nielsen og Oberst Rønning. Københavns Amt: Arkitekt Hans Schmidt, Roskilde. Frederiksborg Amt: Dr. phil. la. Cour, Birkerød. Holbæk Amt: Pastor Fensmark, Følleslev. Sorø Amt: Skotøjshandler Olsen, Slagelse. Præstø Amt: Sygehusinspektør Møller, Næstved. Bornholms Amt: Højskoleforst. Thomsen, Almindingen. Maribo Amt: Postmester Ryge, Nykøbing F. Odense Amt: Pastor Pontoppidan Thyssen, Odense. Assens Amt: Gaardejer Hans Kongsted, Strandby. Svendborg Amt: Amtsskolekonsulent Jensen, Ringe. Hjørring Amt: Forstander Andr. Nielsen, Hjørring. Thisted Amt: Fru Høegh Nielsen, Thisted. Aalborg Amt: Kriminaldommer Juhl, Aalborg. Viborg Amt: Forstander Rasmussen, Levring. Randers Amt: Adjunkt Bek, Randers. Århus Amt: Højskoleforst. Christensen, Maarssø, Ask. Gl. Skanderborg Amt: Rektor Clausen, Horsens. Ringkøbing Amt: Gaardejer Jens Søe, Ølstrup. Vejle Amt: Mølle-ejer Petersen, Fredericia. Ribe Amt: Grosserer Michaelsen, Lunderskov. Haderslev V. Amt: Gaardejer H. Jensen, Tornumgaard. Haderslev Ø. Amt: Pastor Smith, Øsby. Aabenraa Amt: Skoleinspektør Thau, Aabenraa. Sønderborg Amt: Domæneforpagter Lorentzen, Rønhave. Tønder Amt: Gaardejer, Inspektør Gotthardsen, Tønder.

De saaledes valgte Hovedstyrelsesmedlemmer har derefter valgt følgende 15 Medlemmer:

Professor Fabricius, København, Gaardejer Jacob Friis, Fjelstrup, Statsrevisor A. M. Hansen, Roskilde, Gaardbestyrer Arne Hansen, Risleve, Skoleinspektør Bernhard Hansen, Sønderborg, Rektor H. P. Hansen, København, Landsretssagfører Ingerslev-Hansen, København, Borgmester Jørgensen, Gentofte, Førstelærer K. A. Kri-

stensen, Karise, Landbrugskandidat Puggaard, Jernved, Folketingsmand H. Rasmussen, Rønne, Folketingsmand Svensson, Haderslev, Cand. jur. Thygesen, København, Statsrevisor Vanggaard, Hjørring, og Dr. med. Vermehren, København

Revisorer: Kaptajn, Fuldmægtig Busch og Revisor E. Pedersen.

Det unge Grænseværn.

Grænseraadet, der leder Det unge Grænseværns Arbejde i Grænseområdet, bestaar af følgende Medlemmer:

P. Marcussen, Tønder, Formand, Mejeribestyrer Lorentzen, Bredebro, Næstformand, Bankprok. Müller-Kristiansen, Sønderborg, Kasserer, Lærerinde Frk. Inger Enemark, Tønder, Direktør M. Hammerich, Tønder, Gaardejer Johs. Juhl, Branderup, Mejeriejer S. Petersen, Arnaa, Landmand Chr. Nielsen, Vollerup, Gaardejer Ernst Christensen, Asserballe, Lærer Jensen, Bolderslev, Journalist Chr. Petersen, Haderslev, Sognepræst Lænkholm, Nordborg, og for Syd s l e s v i g: Niels Kjems, Harreslev.

Folkungs-Raadet, som leder Det unge Grænseværns Oplysningsarbejde, bestaar af: P. Marcussen, Tønder, Forst. C. P. O. Christiansen, Frederiksborg Højskole, Dir. M. Hammerich, Tønder, Lærerinde Frk. I. Enemark, Tønder, Bankprokurist Müller-Kristiansen, Sønderborg, og Red. Chr. Petersen, Haderslev.

Det danske Kontor.

(Nationalt Sekretariat.)

Kontor: Østergade 9, I., Tønder.

Kontortid: 10—1 og 3—6, Lørdag 10—1.

Telefon: 220.

Bestyrelse: Amtslæge Dr. med. H. Lausten-Thomsen, Tønder, Formand.

Bankbogholder H. Munch-Knudsen, Tønder, Regnskabsfører.

Inspektør N. J. Gotthardsen, Tønder.

Overpostpakkemester Chr. Johannsen, Tønder.

Amtslandinspektør J. L. Mosbech, Tønder.

Amtsfuldmægtig M. Jensen, Tønder.

Ungdomsforeningerne.

A a b e n r a a Amts Hovedkreds: Form. Pastor Gadberg, Stubbæk, Kasserer: Bankkasserer Kræmer, Graasten. (16 For., 1576 Medl.).

H a d e r s l e v Østeramts Hovedkreds: Form.: Lærer J. Chr. Christensen, Sillerup pr. Fjelstrup, Kasserer: Land-

mand Chr. Kongsted, Sdr. Vilstrup pr. Sdr. Vilstrup. (15 For., 1152 Medl.).

Røddingegnens Ungdomskreds (en Hovedkreds af De danske Ungdomsforeninger). Form.: Lærer Ejnar Kaas, Tornum pr. Lintrup. Kasserer: Gdr. J. Fredsted, Krogstrup pr. Skodborg. (9 For., 1290 Medl.).

Sønderborg Amts Hovedkreds: Form.: Husmand Chr. Nielsen, Vollerup, Als, Kasserer: Lærer R. Clausen, Snogbæk pr. Vester Sottrup. (15 For. 2808 Medl.).

Tønder Amts Hovedkreds: Form. og Kasserer: Overlærer Holger Skovmand, Løgumkloster. (12 For., 1226 Medl.).

Sønderjydsk Idrætsforening.

Kontoret er hos Forretningsføreren, Ny Allégade 18, Haderslev.

Foreningen er indmeldt i Sammenslutningen »De danske Skytte-, Gymnastik-, og Idrætsforeninger«, Kontor Frederiksholms Kanal 29, København K. Den er inddelt i 5 Hovedkredse. De »Sydslesvigske Ungdomsforeninger« er tilsluttet Foreningen under Aabenraa Amts Hovedkreds.

Foreningens Kreds- og Medlemstal 1938: 156 Kredse, 4259 Gymnaster, 2249 Boldspillere, 307 Idrætsøvere, 1029 Folkedansere, 1826 Børnegymnaster, 416 Skytter og 10 230 passive Medlemmer.

Bestyrelsen: Formand: Gaardejer Johs. Juhl, Branderup, Sekretær og Forretningsfører: Gymnastiklærer N. J. Iversen, Haderslev, Formand for Gymnastikudvalget: Landmand Peter Fink, Fuglsiggaard, Øster Lindet, Formand for Skydeudvalget: Repræsentant B. Michaelsen, Jomfrustien 11, Haderslev, Formand for kvindelig Idræt: Fru Aja Bonde Poulsen, Sdr. Landevej 29, Sønderborg, Formand for Idrætsudvalget: Lærer C. J. Laursen, Nr. Sejerslev, Højer.

Bestyrelsen består desuden af de 5 Hovedkredsformænd: Haaderslev Vesteramt: Gaardejer Hans Buhrkall, Rangstrup, Agerskov, Haderslev Østeramt: Lærer L. P. Hansen, Haderslev, Aabenraa Amt: Førstelærer V. Jørgensen, Genser, Sønderborg Amt: Lærer Petersen, Huholt, Vollerup. Tønder Amt: Mejeribestyrer H. Lorentzen, Bredebro, der desuden er Næstformand.

Historisk Samfund for Sønderjylland.

Bestyrelsen: Amtslæge H. Lausten Thomsen, Tønder, Formand, Adjunkt, Dr. phil. K. Bock, Haderslev, Sekretær, Amtslæge Dr. Michelsen, Aabenraa, Kasserer, Sparekassedirektør Nis Nissen, Nordborg, Seminarielærer Claus Eskildsen, Tønder, Højskoleforstander Hans Lund, Rødding.

Arkivar Frode Gribsvad, Aabenraa, Pastor H. F. Petersen, Flensborg, Museumsdirektør Dr. Mackeprang, København, og Frimenighedspræst Thade Petersen, Haderslev (Æresmedlem).

Formand, Sekretær og Kasserer danner Forretningsudvalg.

Redaktionsudvalget for »Sønderjydske Aarbøger« består af Dr. K. Bock, H. Lausten Thomsen og Hans Lund.

Biblioteker.

Det sønderjydske Landsbibliotek, Aabenraa, Bibliotekar: Jakob Petersen. Udlaan fra Kl. 10—12 og Kl. 14—19. Læsesalen Kl. 10—21 (1. Maj—31. Aug. lukkes Kl. 19). Børneafdelingen aaben Kl. 15—18 (lukket 15. Maj—15. Aug.).

Centralbiblioteket i Haderslev. Bibliotekar T. Glahn. Udlaan: Kl. 10—19 (Onsdag 10—12 og Lørdag 10—21). Læsesal 10—21 (1. Maj—31. August lukkes Kl. 19).

Centralbiblioteket i Sønderborg. Bibliotekar N. Moesgaard. Udlaan: Kl. 10—19. Læsesalen Kl. 10—21 (1. Maj—31. Aug. lukkes Kl. 19). Børneafdelingen aaben Kl. 15—18.

Biblioteket i Tønder. Bibliotekar T. Sylvester Petersen. Udlaan: Kl. 10—13 og 15—20. Læsesal Kl. 10—21. Biblioteket lukket 14 Dage i Juli Maaned.

Sønderjydske Landsarkiv, Aabenraa.

Landsarkivar: Fr. Gribsvad.

Arkivar: Joh. Hvidtfeldt.

A a b e n : Kl. 9—12 og 1—4.

Erhvervs-Institutioner og -Organisationer.

Med særligt Henblik paa Sønderjylland.

Statens Jordlovsudvalg.

Kontor: Christiansborg, København.

Formand: Folketingsmand Niels Frederiksen. Medlemmer i Sønderjylland: Folketingsmand Chr. E. Christensen, Asserballe, og Gdr. Jens Hørlück, Skodborg.

Landbrugsraadet.

Kontor: Axelborg, København.

Præsidium: Landstingsmand H. Hauch, Stedfortræder: Folketingsmand N. P. Andreasen, Forsinge, Generalsekretær: A. Høgsbro Holm.

Det landekon. Driftsbureau.

Kontor: Gl. Kongevej 127, København.

Bureauets Leder: Professor O. H. Larsen.

De samvirkende danske Landboforeninger.

Kontor: Axelborg, København V.

I Formandskabet: Gdr. J. Tvedegaard og Landstingsmand H. Hauch. I Bestyrelsen følgende Medlemmer fra Sønderjylland: Gdr. Jørgen Gram, Gabøl, Gdr. Hans Schmidt, Kollund, og Gdr. Kr. Iversen, Avnbøl. Sekretær: Otto Himmelstrup.

Foreningen af jydsk Landboforeninger.

Kontor: Bispetorvet, Aarhus.

Formand: Landstingsmand Hauch. I Bestyrelsen: Gdr. Jørgen Gram, Gabøl, og Gdr. Hans Schmidt, Kollund. Sekretær: J. K. Haugaard.

Planteavlssudvalgets Formand: Forst. Karsten Iversen, Askov pr. Vejen.

Mejeriudvalgets Sekretær: Statskonsulent Johs. Jensen, Aabenraa.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig.

Formand: Gdr. Hans Schmidt, Kollund pr. Kollund S. Sekretær og Kasserer: Konsulent Chr. Nielsen, V. Sottrup.

Bestyrelsen bestaar af de enkelte Landboforeningers Formænd.

1. Den nordslesvigske Landboforening.

Formand: Gdr. N. Ludvigsen, Københoved pr. Skodborg.
Konsulent: M. N. Bruhn, Rødding, og C.H. Lausten,
Rødding, (Regnsk.). 651 Medl.

2. Haderslev Amts Landboforening.

Formd.: Gdr. J. Schultz, Højrup pr. Stepping.
Kons.: F. P. Nielsen og C. Hansen, Haderslev, og K.
Knudsen, Hoptrup. (Regnsk.). Kons. i Husholdning: Fru
Ulla Petersen, Aabenraa. 1515 Medl.

3. Nr. Rangstrup Herreds Landboforening.

Formd.: Gdr. Johs. Juhl, Branderup.
Kons.: Landbrkand. Fr. Heick, Toftlund. 370 Medl.

4. Vedsted Sogns Landboforening.

Formd.: Gdr. J. Christensen, Skovby.
Kons.: K. Knudsen, Hoptrup. 151 Medl.

5. Aabenraa Amts Landboforening.

Formd.: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard pr. Bolderslev.
Kons.: Johs. Petersen, Aabenraa, og Fr. Frederiksen,
Aabenraa. (Regnsk.). 550 Medl.

6. Vís Herreds Landboforening.

Formd.: Gdr. H. Schmidt, Kollund pr. Kollund S.
Kons.: M. Nissen, Graasten. 225 Medl.

7. Den sundevedske Landboforening.

Formd.: Forst. H. Hansen, Graasten Landbrugsskole.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og P. Petersen, Rage-
bøl. (Regnsk.) 350 Medl.

8. Als Nørreherreds Landboforening.

Formd.: Gdr. C. Clausen, Havnbjerg pr. Nordborg.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og H. Frederiksen,
Nordborg. (Regnsk.). 180 Medl.

9. Den alsiske Landboforening.

Formd.: Gdr. H. Blad, Mindebjerg pr. Hørup.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og E. M. Hansen,
Tandslet. (Regnsk.). 292 Medl.

10. Det blandede Distrikts Landboforening.

Formd.: Gdr. H. Beyer, Aasgaard pr. Ballum.
Kons.: L. Nørgaard, Bredebro, og M. Thomsen, Brede-
bro. (Regnsk.). 300 Medl.

11. Slogs Hørreds Landboforening.

Frmd.: Forp. H. Linnel, St. Tønde pr. Jejsing.
Kons.: Georg Nissen, Bylderup Bov. H. Mortensen,
Rørkær. (Regnsk.). 248 Medl.

12. Landboforeningen for Løgumkloster og Omegn.

Frmd.: Gdr. Nis Edvaridsen, Løgumkloster.
Kons.: Georg Nissen, Bylderup Bov. 220 Medl.

13. Landboforeningen for Skærbæk og Omegn.

Frmd.: M. P. Thyssen, Aaved pr. Frifelt.
Kons.: L. Nørgaard, Bredebro. 260 Medl.

Fællesforeningen for de tyske Landboforeninger.

Landwirtschaftlicher Hauptverein f. Nordschleswig.

Frmd.: Gdr. Chr. Diederichsen, Bodskov pr. Sdr. Vilstrup.
Kons.: Landbrkand. (Diplomlandwirt) P. Rasmussen,
Aabenraa. 8 lok. Foreninger med 1320 Medl.

Landbrugernes Sammenslutning.

Kontor: Rønge pr. Ulstrup.

Forretningsudvalget :Gdr. Knud Bach, Rønge, Frmd.,
Husmand Søren Lund, Spanager, Næstformand, og Sog-
neraadformand Jens P. Jensen, Lemming. Erhvervsud-
valgets Formand Proprietær J. A. Hansen, Kogsbøllegaard.

L. S. i Sønderjylland.

H a d e r s l e v A m t : Statshusmand Alb. Wormsdorff,
Rougstrup, Fmd., Gdr. Johs. Goddixsen, Mellerup, Næst-
formand, Gdr. Hans Petersen, Gramby, Kasserer, Gdr.
Jørg. Work Oksenvad, Husmd. Jep Lorensen, Skrydstrup.

A a b e n r a a A m t : Gdr. P. Agertoft, Varnæs, Fmd.,
Gdr. P. Lassen, Barsmark, Næstfmd., Husmd. H. Frost,
Tumbøl, Kasserer, Gdr. P. Hejsel, Kassøgaard, Lmd. Hans
Musmann, Kragelund Mark.

S ø n d e r b ø r g A m t : Gdr. Chr. Schmidt, Dybbøl-
Østen, Fmd., Gdr. Jørgen Jørgensen, Sebbelev, Næstfmd.,
Husmd. Jørgen Jørgensen, Stevning.

T ø n d e r A m t : Gdr. Jens Lassen, Rejsby, Fmd.,
Gdr. Nis Jørgensen, Cecilienlyst, Løgumkloster, Næstfor-
mand, Gdr. P. Markussen, Mjolden, Kasserer, Statshusmd.
A. Lund, Spandet, Husmd. Heinrich Danke, Rens.

Kvægavlforeninger.

Sønderjydske Fællesledelse af Kvægavl.

Korthorn (Sdj. Filled.):

Frmd.: Gdr. Mads Gram, Københoved.

Kons.: Landbrkand. Jørg. Frank, Tønder, og J. Philip-
sen, Vojens.

25 Kvægavls- og Tyreholdsforeninger med 450 Medl.
og 28 Tyre og 66 Kontrolfor. med 1840 Medl. og 26,720 Køer.

Korthorn (Vestsl. Filled.):

Frmd.: Gdr. Math. Jepsen, Rørkær.

10 Optrætterfor.

Rødt dansk Malkekvg:

Frmd.: Gdr. Chr. Clausen, Stødagergaard pr. Sønder-
borg.

Kons.: Landbrkand. Th. Thomsen, Dybbølsten pr.
Sønderborg.

30 Kvægavlsfor. med 649 Medl. og 56 Tyre samt 42
Kontrolfor. m. 1217 Medl. og 15,800 Køer.

Hollandsk Malkekvg:

Frmd.: Gdr. H. S. Jensen, Tornumgaard pr. Lintrup.

Kons.: Landbrkand. J. Philipsen, Vojens.

66 Medl., 1670 Køer.

Nordslesvigsk Heste- og Kreaturforsikring.

Frmd.: Gdr. Chr. Hansen, Rødding.

Sekr.: N. Thomsen, Jels.

659 Medl.

De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation.

Kontor: St. Torv 7, Aarhus.

Frmd: Propr. S. Overgaard, Højbygaard. I Bestyrel-
sen: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog.

Smørnoteringen.

Københavns Smørnotering fastsættes hver Torsdag
Kl. 1³/₄ af et af Grosserer-Societetet nedsat 5
Mands Udvalg, Dir. O. E. Andersen, Frmd., Dir. M. E. Døl,
Dir. F. Andersen og Dir. Mungsfeldt, sammen med De
danske Mejeriforeningers Smørnoteringsudvalg: Frmd.
Gdr. N. St. Sørensen, Kærbølling, Gdr. R. Nielsen, Slæbæk-
gaard, Propr. Kr. Schack, Klostergaarden, Mejeribest. C.
Jørgensen, Tuse Næs. Desuden deltager en Direktør for en
af Smørekportsforeningerne.

De samv. jyske Mejeriforeninger.

Frmd.: Gdr. H. Jensen, Grynderupgaard pr. Rørbæk.
I Bestyrelsen: Gdr Kr. Iversen, Avnbøl.

Sønderjydske Mejeriforening.

Frmd.: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog, Sekr.: Stats-
kons. Johs. Jensen, Aabenraa. Omfatter 128 Mejerier.

Andels-Mejerier i Nordslesvig.

I Haderslev Amt	48
I Aabenraa Amt	38
I Sønderborg Amt	24
I Tønder Amt	25

125

Smøreksporthforeninger.

Sønderjydske Smøreksporthfor., Vojens.

Frmd. Frmd.: Gdr. P. Rostgaard Andersen, Københoved. Dir.: Sophus Thomsen, Haderslev. (37 Mejerier).

Sdj. Landm. Andels Smøreksporthfor., Sønderborg.

Frmd.: Gdr. Kr. Iversen, Avnhøl. Dir.: S. Roygaard Petersen, Sønderborg. (44 Mejerier).

Haderslev Smøreksporthfor., Haderslev.

Frmd.: Gdr. Chr. Skytt, Maugstrup pr. Simmersted. Dir.: Konsul J. H. Dahl, Haderslev. (17 Mejerier).

Dansk Mejeristforening.

Kontor: Johannevej 10, Odense.

Frmd.: Mejeribestyrer C. Jørgensen, Tuse Næs pr. Holbæk.

Aabenraa Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. P. Hansen, Felsted.

Haderslev Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Mathiesen, Styding.

Sønderborg Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. T. F. Hansen, Dybbøl.

Tønder Amtskr.: Frmd.: Mejeribest. H. Lorenzen, Bredebro.

De samvirkende jyske Hesteavlforeninger.

Kontor: Bispetorvet, Aarhus.

Frmd.: Gdr. P. Vadgaard, Stenild pr. Hobro.

I Best.: Gdr. N. Skrumtsager, Visby Hedegaard.

Vestsl. Hesteforsikring.

Frmd.: C. Cosmos, Visby.

Skr.: P. Nielsen, Visby.

551 Medl.

De samvirkende danske Andels-Svineslagterier.

Kontor: Axelborg, København V.

(Omfatter 62 Andelsslagterier).

Frdm.: Gdr. M. Byriel, Lyngby pr. Sporup.
I Best.: Gdr. Østergaard, Gabøl. Sekr.: C. Trautmann.

Danske Andelsslagteriers Svinenotering.

Udv. for Landsnoteringen: Dir. Hohwy, Odense, Dir.
J. Mehlsen, Slagelse, Dir. Madsen, Horsens, Dir. E. Høe-
berg, Skanderborg, Gdr. J. Petersen, Vrangstrup (Frdm.),
Propr. M. C. Korsgaard, Tøttrupgaard.

Andels Slagterier i Nordslesvig.

Aabenraa: Dir. Johansen
Graasten: » Skensved
Sønderborg: » Whitt
Rødning: » Rübner Petersen
Vojens: » Mossing Jensen.

Privat-Slagterier.

Haderslev: Dir. Koopmann.
Bylderup: » Thomsen
Skærbæk: » Nielsen.

Avlscentre for Svin.

Yorkshire:

Gdr. C. Petersen, Skodborg.
» H. B. Jepsen, Tinglev.

Landsvin.

Gdr. Magnus Hansen, Skovløkken, Rødning.
» Johs. Schlosser, Aarlund pr. Lintrup.
» Axel Tang, Hytkær, Mastrup.
» F. Nielsen, Stenderup pr. Rødning.
» J. Jessen, Thorsbjerg, pr. Over Jerstal.
» H. C. Hansen, Jestrup, Tandstet.
» Jens Nissen, Nordborg.
» Kr. Clausen, Langbjerg, Hovslund.
Speditør T. E. Brockdorff, Skærbæk.
Gdr. G. Sonne Midtgaard, Hjerndrup pr. Christiansfeld.
» Chr. Minke, Bramhale, Simmersted.
» M. Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.
» Svend Ellegaard. Abild.
» P. Sørensen, Knorborg pr. Sdr. Hygum.

Bedømmelsesudvalg for Svineavlscentre.

Formand for 9. Distrikt, de sønderjydske Landsdele:
Gdr. H. Schmidt, Kollund.

Hagelskadeforsikringsfor. for Nordslesvig.

Frdm.: Gdr. H. Thomsen, Roost.
Sekr.: Dir. A. P. Andersen, Toflund.
280 Medl.

De samvirkende danske Husmandsforeninger.

Kontor: Studiestræde 38, København K.

Forretningsudvalgets Formand: Parcellist N. P. Andreassen, Forsinge; Næstformand: Husmand P. Nielsen, Vejager Medl. af Ud.: Husmand Jørgen Petersen, Halk pr. Hejsager.

De samv. jyske Husmandsforeninger.

Kontor: Helgolandsgade 20, Aarhus.

Formd.: Husmand P. Nielsen, Vejager. I Best. Husmd. A. Schmidt, Faurholm, Tandslet.

Husmandsforeninger.

De samv. senderjyske Husmandsforeninger.

Formd.: Husmand Jørgen Petersen, Halk, pr. Hejsager.

Skr.: H. C. Hansen, Haderslev.

Kons.: Landbrkand. P. Pedersen, Ris pr. Rødekro. og Landbrkand. A. Laisen, Rødekro.

58 For. m. 3236 Medl.

Sønderborg Amts Husmandsforening og Kredsforeningen Sønderjyden.

Formd.: Husmd. Anders Schmidt, Faurholm.

Kons. Landbrugsknd. Fr. Slipsager, Danebod.

31 For. m. 1635 Medl.

Kommissioner ang. Jordlodder til Husmandsbrug.

Formænd: Haderslev Amt: Gdr. Jørg. Petersen, Sommersted; Aabenraa Amt: Gdr. Jacob Michelsen, Kolstrup; Sønderborg Amt: Karl Petersen, Hestehave; Tønder Amt: Gdr. Mads Warming, Raahede.

Statsfrøkontrollen.

Thorvaldsensvej 57, København.

Direktør: Landbrugskand. C. Stahl, Stedfortr. Dir. J. Gjelstrup, Aabenraa.

Formand: Prof. A. Mentz.

Smaaskovforeningen

for Aabenraa og Sønderborg Amter.

Formd.: Gdr. Jac. Michelsen, Kolstrup pr. Aabenraa.

Det danske Hedeselskab.

Hovedkontor: Viborg.

Formd.: Hofjægermester Lüttichau, Tjele.

Grundforbedringsvirksomheder.

Mose- og Ængafdeling.

Distriktskontor i Haderslev: Best. Th. P. Nielsen.

i Tønder: Best. J. B. Knudsen.

Distriktskontor i Aabenraa: Best. N. Klintø.

Den tekniske Afdeling.

Distriktskontor i Tønder: Best. cand. polyt. T. Q. Jacobsen.

Handelsorganisationerne.

Grosserersocietetet: Frmd.: Grosserer Holger Laage Petersen.

Provinshandelskamret: Frmd. Grosserer H. L. Poulsen, Odense.

Centralforeningen f. Jydske Handelsstandsforeninger.

Frmd.: Konsul Ejstrup, Randers.

Medl. af Best.: Købmand J. H. Kock, Sønderborg.

Handelsforeningerne i Sønderjylland.

Handelsstandsforeningerne i

Haderslev, Frmd.: Købmand Oluf Thielst.

Aabenraa, » : Borgmester Holg. Fink.

Sønderborg, » : Købmand J. H. Kock.

Tønder, » : Købmand A. Müller.

De samv. danske Købmandsforeninger.

Frmd.: Købmand Jeppesen, Helsingør.

Med 142 Afdelinger, fordelt i 4 Centralorganisationer.

Centralorg. for Jylland, Fmd.: Købmd. Chr. H. Olesen, Aalborg.

Derunder de samv. sønderjydske Købmandsforeninger:

Frmd.: Købmand Chr. Matzen, Sønderborg.

Haderslev og Omegn: Frmd.: Henrik Sørensen, Haderslev.

Rødding og Omegn: Frmd.: Købmand M. Christensen, Brendstrup.

Toftlund og Omegn: Frmd.: Købmand Andr. Petersen, Rangstrup.

Aabenraa og Omegn: Frmd.: Købmand J. Agger, Aabenraa.

Graasten og Omegn: Frmd.: Købmand Chr. Blomgreen, Egersund.

Tønder Amt: Frmd.: Købmd. J. S. Brodersen, Bredbro.

Tønder Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand E.

Klyver, Tønder.

Sønderborg Detailhandlerforening: Frmd.: Købmand Chr. Matsen, Sønderborg.

Sønderborg Amt: Frmd.: Købmand Bork, Stevning.

Haandværk og Industri.

Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri.

Kontor: Vesterboulevard 18, København.

Frmd.: Oldermand Ing. K. V. Kock. I Bestyrelsen: Fa-

brikant Georg Nielsen, Sønderborg, Snedkermester S. A. Sørensen, Rødding.

Haandværker- og Industriforeninger i Sønderjylland:

	F o r m a n d :
Aabenraa	Farvern. Th. Jacobsen;
Agerskov	Carl Truelisen;
Augustenborg	Bygmester Chr. Jacobsen;
Bevtoft	Malermester K. A. Gubi;
Bov	Malerm. A. Kj. Johannsen. Padborg;
Brede Sogn	Barbermester R. Clausen;
Broager Sogn	Snedkermstr. P. Hansen;
Bylderup	Købmand H. Thomsen.
Christiansfeld	Malerm. Joh. Madsen;
Egen	Skomg J. Rasmussen;
Graasten	Bagerm. W. Kammeyer;
Gram	Ejnar Barslund, Gram;
Haderslev	Glarimester H. Olling;
Hoptrup	Bygm. P. Jochumsen;
Højer	Bødkermst. Johs. Heil;
Hørup	Malerm. Lindschau, Majbøl;
Jels	Smedem. Hans E. Hansen;
Klipleve, Kværs og Holbøl Sogne	Bagerm. Chr. Jensen, Tørsbøl;
Løgumkloster	Vognfabr. Anton Madsen;
Notmark	Malerm. N. Hansen Lorentzen;
Nordborg	Maskinfabr. Chr. Jensen;
Oksbøl	Skomgmst. Chr. Dall, Oksbøl;
Rødding	Snedkerm. S. A. Sørensen;
Skodborg	Tømrerm. H. Højberg;
Skærbæk	Slagterm. A. Schmidt;
Sommersted	Entreprenør H. Skytt;
Sottrup	Skræderm. C. Dellefsen;
Svenstrup	Maskinbygger Holg. Jensen;
Sønderborg	Bygm. Kr. Antonsen;
Tandslet	Smedemstr. Peter Nielsen;
Tingleve (Hdv. og Ind.)	Smedem. P. Schaumann;
Toftlund	Malerm. P. Nissen;
Tønder	Smedem. Andr. Dideriksen;
Ulkehøl	Blikkenslager Jørg. Iversen;
Ullerup	Bager Jul. Andresen;
Varnæs	Maskinbygger P. Jørgensen;
Vojens	Cigarhdlr. A. H. Vind;
Øshy	Snedkerm. J. H. Witt.

Særlige sønderjydske faglige Mesterforeninger.

Mesterforeningen for Bygningshaandværkere i Aabenraa: Frmd.: Tømrerm. A. Mikkelsen, Bolderslev.

Barber- og Frisørfor. i Tønder Amt: Frmd.: R. Clausen, Bredebro.

Barber- og Frisørfor. i Aabenraa Amt: Frmd.: Otto Meise, Aabenraa.

Barber- og Frisørfor. i Sønderborg Amt: Frmd. H. Leinweber, Sønderborg.

Haderslev Østeramts Smede- og Klejnsmedelaug: Formand: Chr. P. Mørch, Skrydstrup.

Snedkerlavet for Sønderborg Amt: Frmd.: P. Hansen, Broager.

Sønderjydsk Forening for G. K. M., Sønderborg Amt: Frmd.: E. Müller, Sønderborg.

Kreditinstitutioner.

Sønderjyllands Kreditforening.

Kontor: Aastrupvej, Haderslev.

Direktionen: P. A. Callø, H. Hansen, Orla Bulil.

Repræsentantskabet: Gdr. J. H. Schmidt, Vojensgaard, Gdr. P. J. Refshauge, Tyrstrup, Fabrikant M. Schaumann, Haderslev, Gdr. M. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. Olav Fink, Brendstrup, Gdr. Hans Lyck, Varnæs, Gdr. H. Sander Larsen, Saksgaard, fhv. Landdagsmand Nis Nissen, Aabenraa, Gdr. Jørgen From, Fjelstrup, Gdr. Iver Scher-rebeck, Sdr. Vilstrup, Gdr. J. H. Østergaard, Gabøl, Gdr. Jacob Michelsen, Kolstrup, Gdr. Chr. Ernst Christensen, Asserballe, Gdr. Hans Beyer, Aasgaard, Købmand A. Hundevadt, Haderslev, Borgmester H. Fink, Aabenraa. Købmand Math. Kock, Sønderborg.

Vest- og Sønderjydsk Kreditforening.

Kontor: Ringkøbing.

Direktionen: P. H. M. Valeur, P. Laursen, P. Gundesen.

Frmd. for Repræsentantskabet: Gdr. Hans S. Jensen, Tornumgaard.

Repræsentanter for Sønderjylland: Gdr. A. M. Lund, Sdr. Sejerslev, Gdr. Karsten Outzen, Ellum.

Jydsk Hypotekforening.

Kontor: Aarhus.

Direktionen: N. P. Helver, Paul Buhl, Jep Fink.

Kreditforeningen af Ejere af mindre Ejendomme paa Landet i Jylland.

Landsretssagfører Aa. Brink Jensen, adm. Direktør. Medlem af Repræsentantskabet for Sønderjylland: Hans Iversen, Stenneskær, Hans Philipsen, Snogbæk, E. vald Lorenzen, Rørkær, N. Henriksen, Vojens.

Hypoteklaanefonden.

Kontor: Tønder. Dir. M. Hammerich, H. Linnet. St. Tønde, Jørg. Petersen, Halk.

Sønderjyllands Laanekasse.

Direktion: Generaldir. Mich. Koefoed, Amtmand Kr. R.

Thomsen, Dir. M. Hammerich, Amtmand A. Karberg, Dir. Oluf Beck, ORS. Axel Hulegaard og Dir. Orla Buhl.

I Bestyrelsen for Haderslev Østeramt: Dir. Callø, Formand, Gdr. J. H. Schmidt, P. J. Refshauge.

I Bestyrelsen for Haderslev Vesteramt: Gdr. M. Refslund Poulsen, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Landinspektør Lejde.

I Bestyrelsen for Aabenraa Amt: Borgmester H. Fink, Frmd., Gdr. Chr. Christensen, Gdr. Kr. Philipsen.

I Bestyrelsen for Sønderborg Amt: Folketingsmand J. P. Nielsen, Frmd., Gdr. Chr. E. Christensen.

I Bestyrelsen for Tønder Amt: Gdr. H. Jepsen Christensen, Frmd., Bagermstr. Thorv. Petersen, Gdr. Karl Posselt.

Landeværnet.

Kontor: Tinglev.

Best.: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg, Frmd., Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog, Gdr. Landstingsmand H. Jepsen Christensen, Høgsbro.

Jordfordelingskommissionen.

Kontor: Tønder.

Landstingsmand Mads Jensen, Aale, Frmd., M. Refslund Poulsen, Bovlund, Gdr. Jørg. Tinglef, Lund, Sekr.: Dir. M. Hammerich.

Ministeriet.

Statsminister Th. Stauning.

Udenrigsminister Dr. phil. P. Munch.

Forsvarsminister Alsing Andersen.

Justitsminister Sv. Unmack Larsen.

Finansminister V. Buhl.

Kirkeminister Johs. Hansen.

Undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Indenrigsminister Bertel Dahlgaard.

Socialminister Ludvig Christensen.

Landbrugsminister K. M. Bording.

Handelsminister J. Kjærhøi.

Minister for offentlige Arbejder Axel Sørensen.

Rigsdagen.

Folketinget.

(Efter Valget 3. April 1939.)

Socialdemokrater	64	(før Valget 68)
Venstre	31	(» » 29)
Konservative	26	(» » 29)
Radikale Venstre	14	(» » 14)
Bondepartiet	4	(» » 5)
Retsforbundet	3	(» » 4)
Kommunister	3	(» » 2)
Nationalsocialister	3	(» » —)
Tyskere	1	(» » 1)
	<hr/>	
	149	149

Sønderjylland.

Socialdem.: 31,410 St. (1935: 26,828 St.) Valgt: J. P. Nielsen, P. Mortensen, H. J. Hinrichsen.

Venstre: 19,805 St. (1935: 13,337 St.) Valgt: Jørgen Gram, Erik Appel.

Konservative: 16,537 St. (1935: 14,274 St.) Valgt: A. Svensson, P. Petersen, Røj.

Rad. Venstre: 4480 St. (1935: 3327 St.) Intet Mandat.

Bondepartiet opstillede i Tilslutning til Venstre.

Retsforbundet: 2154 St. (1935: 2650 St.) Int. Mand.

Kommunister opstillede ikke.

Nationalsocialister: 4474 St. (1935: 3566 St.).

Valgt: Frits Clausen.

Tyskere: 15,515 St. (1935: 12615 St.) Valgt: Dyrlæge Jens Møller.

Landstinget.

(Efter Valget 14. April 1939.)

Socialdem.	35	Mandater (1936 32)
Venstre	19	(» 22)
Konservative	13	(» 15)
Rad. Venstre	8	(» 7)
Bondepartiet	1	(» —)
	<hr/>	
	76	76

Jagttabel

i Henhold til Jagtloven af 28. April 1931.

Vildtet	Maa jages
Kron- og Daahind	1. Jan.—28. Febr. og 1. Okt.—31. Dec.
Raabukke og Sikahjorte	15. Maj—31. Juli og 1. Okt.—31. Dec.
Raa- og Sikahind	1. Okt.—31. Dec.
Harer	1. Okt.—18. Dec.
Fiskehejrer og Regnsporer	1. Juli—31. Dec.
Svømmeænder (undt. Graaand) Graagæs, Vandhøns, Vadefugle (undt. Fiskehejre, Skovsnæppe, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Støvendere og Klyder), Ringdue, Huldue og Skovskade	1. Aug.—31. Dec.
Taffelænder og Maager (undt. Havmaager)	1. Jan.—31. Jan. og 1. Aug.—31. Dec.
Vandrefalk, Duehøg, Spurvehøg og Kærhøg	1. Jan.—31. Marts og 1. Aug.—31. Dec.
Skarver og Havmaager	1. Jan.—30. April og 1. Aug.—31. Dec.
Dykænder (undt. Taffeland og Skalleslugere)	1. Jan.—28. Febr. og 1. Sept.—31. Dec.
Agerhøns, Grouse og Vagtel	18. Sept.—1. Nov.
Urhaner	15. Juli—31. Juli og 18. Sept.—31. Dec.
Tjurhaner	18. Sept.—31. Dec.
Skalleslugere, Alkefugle, Lappedykkere, Lommer, Kjoever, Stormfugle, Musvaage og Hvepsevaage, Alliker, Solsort, Sjægger og andre Drosler	18. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—31. Jan.

Vildtet	Maa jages
Skovsnæppe	24. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—7. April
Fasaner	1. Okt.—31. Dec.
Kron- og Daahjorte, Ræve, Græv- linger, Oddere, Maarer, Ildere, Væseler, Muldvarpe, Kaniner, Egern, Svæler og Hvaler, Graa- spurve, Krager, Raager, Husska- der og Vildgæs (undt. Graagæs).	Maa jages hele Aaret
Pindsvin og Flagermus, Urhøns og Tjurhøns, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Kly- der, Svæner, Gravand og Terner, Ørne, Glenter, Ugle, Falke, Turtel- duer og Steppenhøns, Klatrefugle (Gøge, Vendehals og Spætter), Ravn samt alle ikke særlig nævnte Fugle	Fredet hele Aaret.

Fredningstabel for Ferskvandsfisk.

For saa vidt der ikke ved Oprettelse af Fiskeriregu-
lativ for det paagældende Vand er foretaget Afgivelser
herfra, gælder der følgende almindelige Fredningstider
(Ferskvandsfiskeriloven af 31. Marts 1931, § 16):

Laks, Havørred og Sørred samt Bækørred	1. Nov.—31. Dec.
Gedde, Aborre og Stalling	1. April—30. April
Sandart	1. Maj—31. Maj
Helt og Snæbel	15. Nov.—14. Dec.

Alle andre Fiskearter (og ligesaa Krebs) er ikke frede-
de efter Loven, hvorimod der for en Del Arter er fastsat
M i n d s t e m a a l (§ 15)

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos			Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos		
	Hoppen	Koen	Soen		Koen	Faaret	Soen
1 Jan.	6 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	29 Nov.	22 Okt.
5	10	15	28	5	14	3 Dec.	26
9	14	19	2 Maj	9	18	7	30
13	18	23	6	13	22	11	3 Nov.
17	22	27	10	17	26	15	7
21	26	31	14	21	30	19	11
25	30	4 Nov.	18	25	4 Maj	23	15
29	3 Jan.	8	22	29	8	27	19
2 Febr.	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
6	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
10	15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.
14	19	24	7	14	24	12	5
18	23	28	11	18	29	16	9
22	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
26	31	6	19	26	5	24	17
2 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
6	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr.	25
10	12	18	1 Juli	7	17	5	29
14	16	22	5	11	21	9	2 Jan.
18	20	26	9	15	25	13	6
22	24	30	13	19	29	17	10
26	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
30	4 Marts	9	21	27	7	25	18
8 April	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
7	12	15	29	5	15	5	26
11	16	19	2 Avg.	9	19	9	30
15	20	23	6	13	23	13	3 Febr.
19	24	27	10	17	27	17	7
23	28	31	14	21	31	21	11
27	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1 Maj	5	8	22	29	8	29	19
5	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
9	13	16	30	6	16	6	27
13	17	20	3 Sept.	10	20	10	3 Marts
17	21	24	7	14	24	14	7
21	25	28	11	18	28	18	11
25	29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15
29	3 Maj	8	19	26	5	26	19
9 Juni	7	12	23	30	9	30	23
6	11	16	27	4 Dec.	13	4 Maj	27
10	15	20	1 Okt.	8	17	8	31
14	19	24	5	12	21	12	4 April
18	23	28	9	16	25	16	8
22	27	1 April	13	20	29	20	12
26	31	5	17	24	3	24	16
30	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Kilometerafstande i Nordslesvig.

	Aabenraa	Aarø sund	Broager	Christiansfeld	Graasten	Haderslev	Kolding	Krusaa	Løgumkloster	Mommark	Nordborg	Ribe	Rødding	Skærbæk	Sønderborg	Tinglev	Toftlund
Aarø sund . . .	39																
Broager . . .	31	70															
Christiansfeld	36	27	67														
Graasten . . .	20	59	11	56													
Haderslev . .	24	15	55	12	44												
Kolding	51	42	82	15	71	27											
Krusaa	23	62	26	59	16	47	74										
Løgumkloster	32	68	58	69	52	47	80	40									
Mommark . .	50	90	26	87	33	74	101	49	82								
Nordborg . . .	59	98	34	95	41	83	110	57	91	26							
Ribe	68	67	99	64	88	52	55	79	39	119	126						
Rødding . . .	58	49	97	30	50	34	33	78	38	108	117	28					
Skærbæk . . .	39	68	79	65	59	53	75	59	19	89	98	20	39				
Sønderborg .	32	72	8	69	15	57	84	31	65	18	26	101	91	71			
Tinglev	20	59	35	56	24	44	71	15	25	57	65	64	62	44	39		
Toftlund . . .	32	45	63	42	52	30	57	55	27	82	91	25	25	29	64	35	
Tønder	41	80	65	77	55	65	92	39	16	88	95	47	54	27	70	31	38

Porto-Takster.

	Landsporto	Lokalporto
Breve indtil 50 gr., frankerede	15 Øre	10 Øre
50—250 gr. —	25 »	15 »
250 gr—1 kg —	50 Øre	
Brevkort , enkelte, —	10 Øre	7 Øre
med betalt Svar —	20 »	14 »
Tryksager indtil 50 gr.	5 »	4 »
50—250 gr.	10 »	7 »
250 gr.—1 kg.	25 Øre	
Do. Vægt 5 kg og derunder, alene indeholdende Reliefskrift til Brug f. Blinde	5 Øre pr. 1000 gr.	
Vareprøver og blandede Forsendelser indtil 50 gr., frankerede ...	5 Øre	4 Øre
50—250 gr. —	10 »	7 »
250—500 gr. —	25 Øre	

For **Anbefaling** af Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og blandede Forsendelser betales yderligere 25 Øre; anbefalede Forsendelser skal forudfrankeres.

Ekspresbreve 40 Øre (til Udlandet 60 Øre) + Porto.

For **Ilbefordring** (Brevforsendelser af Vægt over 250 gr) betales foruden Brevporto en Tillægsporto af 1 Kr.

»**Søndagsbreve**«. Foruden den almindelige Porto erlægges 10 Øre. Paa Konvoluten bør der staa: »Søndagsbrev« og den forsynes med Diagonalkryds.

Søndagsbreve udbringes kun i Postkontorer i Bydistrikter.

Værdibreve Beløb indtil 1000 Kr. ...	50 Øre	}	+ Brevporto som ovenfor anført for Breve af samme Vægt.
Beløb 1000—2000 Kr.	55 »		
» 2000—3000 »	60 »		
» 3000—4000 »	65 »		

o. s. fr. 5 Øre mere for hvert 1000 Kr.

Pakker, almindel. 1 kg og derunder 40 Øre

fra 1—3 kg 50 »

fra 3—5 kg 60 »

fra 5—6 kg 80 » og derefter

20 Øre for hvert følgende kg.

Pakker med angiven Værdi: Vægtporto som for almindelige Pakker + Værdiporto 50 Øre for det første 1000 Kr. af Værdien og 5 Øre for hvert 1000 Kr. mere.

For **anbefaling** af Pakker betales yderligere 25 Øre; anbefalede Pakker skal forudfrankeres.

Ipakker: Foruden den sædvanlige Porto 1 Kr. mere for hver 5 kg eller Dele deraf.

Fra 1. Juli 1930 er indført de saakaldte Brevpakker indtil en Vægt af 1 kg koster 25 Øre. 45×20×10 cm. Rulleform 45×15 cm. **Maa ikke indeholde skriftlige Meddelelser.**

Postanvisninger , Beløb indtil 25 Kr.	25 Øre
Beløb 25—100 Kr.	40 »
» 100—300 »	55 »
» 300—1000 »	70 »
Postoprævninger , Beløb indtil 25 Kr.	30 »
Beløb 25—100 Kr.	45 »
» 100—300 »	60 »
» 300—1000 »	75 »

TIL UDLANDET

Finland, Norge og Sverige:

Breve indtil 20 gr.	15 Øre
» 125 gr.	30 »
» 250 gr.	45 »
» 500 gr.	60 »
over 500 gr 25 Øre for de første 20 gr. og 15 Øre for hver efterfølgende 20 gr.	
Brevkort	10 Øre
Tryksager pr. 50 gr.	7 »
Postanvisninger (Sverige, Norge) indtil 5 Kr.	30 »
» 50 »	40 »
» 100 »	50 »
» 250 »	60 »

Det øvrige Udland:

Breve indtil 20 gr.	30 Øre
og for hver følgende 20 gr.	15 »
Brevkort	20 »
med betalt Svar	» 40 »
Tryksager pr. 50 gr.	7 »
Højeste Vægt for Tryksager til Udlandet er 2 kg.	
Dog kan en enkeltvis forsendte Bøger veje indt. 3 kg	
Vareprøver pr. 50 gr 7 Øre. Højeste Vægt 500 gr.	
Postanvisninger: Indtil 25 Kr.	35 Øre
fra 25—50 Kr.	45 »
fra 50—100 »	70 »
fra 100—250 »	100 »
fra 250—500 »	200 »
fra 500—720 »	300 »

(Herunder ogsaa til Finland).

Fra 1. November af er der etableret Udveksling af Postoprævningspakker mellem Danmark og U. S. A.

Ekspresspakker til Udlandet 90 Øre ekstra.

NB. Udland. Det dansk-tyske Grænsepostomraade: Porto for Breve og Brevkort forhøjes ikke!

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

1 Mil er 7½ Kilometer er 7500 Meter.

1 Meter er 3½ (3,⁴⁸⁹⁵) Fod. 1 Centimet, er ⁵/₁₂ (0,⁴¹⁶⁷) Tommer.

1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen 11²/₅ Meter.

Rummaal.

1 Kubikmeter er 42½ (42,⁴⁸⁰) Kubikfod.

Alfabetisk Markedsfortegnelse for 1940 med Tilføjelse af Torvedage.

(Sluttet 8. Juni 1939. Om eventuelle Forandringer vil der senere ske Bekendtgørelse i forskellige Dagblade).

Sjælland, Møen, Samsø og Bornholm.

- Frederikssund**, Torvedag hver Mandag og Torsdag. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer. 24. April Heste. 5. Nov. (Efteraarsmarked) og 20. Dec. (Julemarked) Heste og Kreaturer.
- Frederiksværk**, første Mandag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Haslev**, 7. Marts Heste og Kreaturer, særlig Heste; 9. Maj, 13. Sept. og 4. Nov. Kreaturer.
- Helsingør**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 28. Febr., 15. April, 15. Juli og 18. Okt. Kreaturer.
- Hillerød**, Torvedag hver Mandag og Torsdag; hver Lørdag fra 1. Maj til 31. Okt. Torvedag med Haveprodukter. Første og tredje Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer. 9. Maj (Foraarsmarked) Heste og Kreaturer; 2. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Holbæk**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Marked med Grise og Slagtekvæg. 21. Febr. Heste; 13. og 27. Marts, 10. April, 19. Juni (Sommermarked) og 16. Okt. Heste og Kreaturer; 27. Nov. (Efteraarsmarked) Kreaturer.
- Kalundborg**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 12. Febr., 27. Marts, 6. Maj (Foraarsmarked), 17. Juli (Sommermarked), 17. Sept. og 7. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
- Korsør**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 15. Juni (Sommermarked) Heste og Kreaturer.
- København**, Torvedage Tirsdag Kalve og Lam, Onsdag (Eksportmarked) Slagtekvæg, alle Hverdage Levekvæg og Grise, anden og fjerde Torsdag i hver Maaned Heste.
- Køge**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 3. Jan., 7. Febr., 13. og 27. Marts, 10. April, 17. Maj (Foraarsmarked), 12. Juni, 23. Juli, 4. og 17. Sept., 2. og 30. Okt. (Efteraarsmarked), 4. og 20. Dec. (Julemarked) Heste og Kreat.
- Nykøbing**, 19. Febr. Heste; 15. April Kreaturer; 10. Juni (Sommermarked) og 23. Sept. (Høstmarked) Heste og Kreaturer; 16. Dec. Heste.
- Næstved**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver første Lørdag Marked med Heste, Løbekøer og Levekvæg.

Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. Hver tredje Onsdag Heste og Levekvæg; 15. Maj (Førsaarsmarked), 17. Juli (Sommermarked), 18. Sept. (Høstmarked), 19. Nov. (Efteraarsmarked).

Præste, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, anden Mandag i hver Maaned Heste- og Kreaturer.

Ringsted, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. Anden og fjerde Tirsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer og Heste; 26. Marts (Førsaarsmarked), 11. Juni (Sommermarked), 24. Sept. (Høstmarked), 12. Nov. (Efteraarsmarked) og 10. Dec. (Julemarked).

Roskilde, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Mandag paa Hestetorv Torvedag for Handel med Smaagriise. 8. Jan., 5. Febr., 1. og 11. Marts, 5. April, 6. Maj (Førsaarsmarked), 3. Juni, 1. Juli, 5. Aug., 2. og 23. Septbr. (Pæremarked), 4. Novbr. (Efteraarsmarked) og 2. Dec. Heste og Kreaturer.

Rønne, Torvedag hver Onsdag og Lørdag.

Skelskør, Torvedag hver Fredag. 1. Marts, 3. Maj, 6. Sept. og 1. Nov. Heste og Kreaturer.

Slagelse, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; første og tredje Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer. 7. Maj (Førsaarsmarked), 2. og 3. Juli (Sommermarked), 17. Sept. (Høstmarked) samt 5. og 6. Nov. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer. Hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer.

Slangerup, 26. Marts, 20. Maj, 18. Juni og 26. Nov. Heste og Kreaturer.

Sorsø, 8. og 29. Marts, 12. April, 20. Maj, 21. Juni (Sommermarked), 18. Sept. (Høstmarked), 11. Okt., 8. Nov. og 13. Dec. Heste og Kreaturer.

Stege, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 11. Marts, 26. og 27. Sept. (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.

Store Heddinge, 5. og 19. Marts, 2. April, 21. Maj (Førsaarsmarked) og 18. Okt. (Efteraarsmarked), Heste og Kreaturer.

Vordingborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Første Fredag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Lolland og Falster.

Maribo, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 22. Febr. 12. og 26. Marts, 13. Juni (Sommermarked) og 17. Sept. Heste og Kreaturer.

Nakskov, Torvedag hver Lørdag; hver Tirsdag Torvedag med levende Kreaturer. 15. Febr., 7. og 14. Marts, 1. og 22. Okt. samt 12. Novbr. Heste og Kreaturer.

Nykøbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 23. Febr. Heste; 24. April, 17. Juli (Sommermarked), 2. Okt. og 13. Nov. Heste og Kreaturer.

Rødby, hver Torsdag Torvedag med alle Slags Landbrugsprodukter undtagen Heste og Hornkvæg. 20. Febr. og 26. Marts Heste og Kreaturer; 2. Juli (Sommermarked) og 10. Sept. (Efteraarsmarked) Kreaturer; 19. Nov. Heste og Kreaturer.

Sakskøbing, Torvedag hver Lørdag. 5. og 19. Marts Heste og Kreaturer; 9. Juli (Sommermarked) og 4. Okt. Kreaturer; 4. Nov. Heste og Kreaturer.

Stubbekøbing, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 4. Juli og 12. Sept. Heste og Kreaturer.

Fyn, Langeland og Ærø.

Odense Amt.

Assens, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, første Lørdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 13. og 24. Febr., 19. Marts, 28. Juni, 18. Sept. og 12. Nov. Heste og Kreaturer.

Bogense, Torvedag hver Torsdag, første Torsdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 30. Jan. Heste; 22. Febr., 5. Marts og 7. Maj Heste og Kreaturer; 11. Juni Heste; 24. Septbr., 5. Nov. og 17. Dec. Heste og Kreaturer.

Kerteminde, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 16. Febr., 2. Marts, 7. Juni, 12. Okt. og 20. Nov. Heste og Kreat.

Middelfart, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 31. Jan., 23. Febr., 16. Marts, 1. Maj, 10. Juli, 19. Septbr. og 1. Nov. Heste og Kreaturer.

Odense, Torvedag hver Mandag, Onsdag og Lørdag. Hver Mandag (eller, hvis Helligdag, den paafølgende Tirsdag) Eksportmarked med Heste og Kreaturer. 9. Juli (St. Knud) Heste.

Svendborg Amt.

Faaborg, Torvedag hver Tirsdag, Torsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned, undtagen Juni, Juli og Aug., med lev. Kreaturer. 25. Jan. Heste; 20. Febr., 7. Marts, 13. Juni, 1. Okt. og 2. Nov. Heste og Kreaturer.

Marstal, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 31. Maj og 27. Sept. Heste og Kreaturer.

Nyborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver Lørdag med lev. Kreaturer. 21. Febr. og 8. Marts Heste og Kreaturer; 10. Juli Heste; 11. Okt. og 8. Nov. Heste og Kreaturer.

Ringe, 15. Marts, 1. Juni, 5. Okt. og 7. Nov. Heste og Kreaturer.

Rudkøbing, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 14. Marts, 14. Juni og 9. Nov. Heste og Kreaturer.

Svendborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Onsdag Eksportmarked med lev. Kreaturer. 10. Jan., 14. og 28. Febr., 13. Marts, 15. Maj, 18. Juli, 9. Okt., 1. og 21. Nov. Heste og Kreaturer.

Ærskøbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 1. Marts, 16. Juli og 3. Okt. Heste og Kreaturer.

Jylland.

Hjørring Amt.

Brønderslev, hver Mandag hele Aaret Marked med Kreaturer; anden Mandag i hver Maaned (i Marts og Sept. den første Mandag) Heste.

Frederikshavn, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, fra Okt. til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer. 13. Jan., 11. April, 23. Sept. og 10. Okt. Heste og Kreaturer.

Hjallerup, første Mandag i hver Maaned Kreaturer; fjerde Torsdag hver Maaned samt de to første samlede Søgnedage i Juni Heste og Kreaturer.

Hjørring, Torvedag hver Onsdag. Hver Mandag hele Aaret Marked med Kreaturer; 17. Jan. Heste; 2. og 30. Marts Heste og Kreaturer; 31. Maj og 26. Juni Heste; 21. Sept. og 19. Okt. Heste og Kreaturer.

Sindal, hver Mandag Marked med Kreaturer. 19. Febr., 15. Marts, 29. April, 22. Juli, 20. Sept., 18. Okt. og 3. Dec. Heste og Kreaturer.

Østervraa, 1. Febr., 7. Marts, 4. April, 3. Maj, 4. Juli, 29. Aug., 3. Okt. og 7. Nov. Heste og Kreaturer.

Aalborg Amt.

Aabybro, tredie Torsdag i hver Maaned (undtagen Juni og Dec.) Marked med Heste og Kreaturer.

Aalborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Eksportharked med Kreaturer. 19. Jan. og 16. Febr. Heste; 5. Marts og 11. Dec. Heste og Kreaturer.

Aars, 5. Febr., 11. Marts, 12. April, 30. Maj, 2. Aug., 6. og 25. Sept., 25. Okt. og 9. Dec. Heste og Kreaturer.

Løgstør, Torvedag hver Lørdag; sidste Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer. 6. April, 17. Juli, 14. Sept., 14. Okt. og 18. Nov. Heste og Kreaturer.

Nibe, Torvedag hver Mandag og Fredag, anden og tredie Mandag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 22. Jan., 11. Marts, 6. Maj, 17. Juni, 9. Sept., 4. Okt. og 4. Nov. Heste og Kreaturer.

Nørresundby, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Tirsdag fra Oktober til Fastelavn Torvedag med Kreaturer. 18. Jan. Heste og Kreaturer; 15. Febr. Heste; 6. Marts, 20. April og 4. Okt. Heste og Kreaturer.

Skørping, 11. Jan., 8. Febr., 7. Marts, 11. April, 9. Maj, 13. Juni, 9. Juli, 19. Sept., 17. Okt., 7. Nov. og 5. Dec. Heste og Kreaturer.

Thisted Amt.

Fjerritslev, 13. Jan., 10. Febr., 3. April, 22. Juni, 6. Sept., 12. Okt., 9. Nov. og 7 Dec. Heste og Kreaturer.

Nykøbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, hver anden Lørdag mellem Mikkelsdag og Jul med lev. Kreaturer. 6. Jan., 14. Febr., 12. Marts og 8. April Heste og Kreaturer; 8. Juni Heste; 20. Juli, 21. Sept. og 11. Okt. Heste og Kreaturer.

Thisted, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 8. Jan. Heste og Kreaturer; 6. Febr. Heste; 27. Febr., 26. Marts, 10. April og 6. Maj Heste og Kreaturer; 7. Juni Heste og Uld; 8. Juli, 3. og 27. Sept., 9. Okt. Heste og Kreaturer.

Viborg Amt.

Bjerringbro Station, første Tirsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Hammershøj, første Mandag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Kellerup, 26. April, 24. Maj, 25. Sept. og 25. Okt. Heste og Kreaturer.

Skive, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 12. Jan., 9. Febr., 8. Marts, 12. April og 31. Maj Heste og Kreaturer; 28. Juni Heste; 19. Juli, 20. Sept., 11. Okt. og 8. Nov. Heste og Kreaturer.

Viborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Lørdag i hver Maaned og fra Mikkelsdag til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer; anden og fjerde Lørdag fra Okt. til og med April Heste og Kreaturer. 1. og 29. Juni (Snaptingsmarked), 23. Juli, 31. Aug., 23. og 24. Sept. (Toftemarked) Heste og Kreaturer.

Randers Amt.

Allingaabro, 31. Jan., 29. Marts, 30. April, 8. Juni, 16. Juli, 30. Aug., 8. Okt. og 10. Dec. Heste og Kreaturer.

Gerlev, 29. April og 4. Okt. Heste og Kreaturer.

Grenaa, Torvedag hver Lørdag. 19. Jan., 6. Marts, 13. April, 25. Maj, 4. Juli, 17. Aug., 27. Sept., 5. Nov. og 3. Dec. Heste og Kreaturer.

Havndal, anden Torsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer og Svin.

Hobro, Torvedag hver Fredag. 12. Jan., 9. Febr., 8. Marts, 12. April, 10. Maj, 14. Juni, 10. Juli, 9. Aug., 20. og 21. Sept., 18. Okt., 8. Nov. og 6. Dec. Heste og Kreaturer.

Kolind Station, anden Onsdag i hver Maaned Heste og Kreaturer.

Mariager, Torvedag første og tredje Torsdag i hver Maaned med Kreaturer; første Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

- Randers**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med Kreaturer. Lørdag med Levekvæg. 6. Jan., 3. og 17. Febr., 2. og 15. Marts, 6. April, 25. Maj, 28. Juni, 27. Juli, 7. Sept., 5. Okt., 2. Nov. og 13. Dec. Heste; 17. og 18. Juni Uld; 6. Sept. og 13. Dec. Kreaturer.
- Ryomgaard**, 24. Jan., 27. Marts, 22. Maj, 24. Juli, 25. Sept. og 23. Okt. Heste og Kreaturer.
- Trustrup**, 17. Jan., 20. Marts, 17. April, 17. Juli, 18. Sept., 16. Okt. og 20. Nov. Heste og Kreaturer.
- Æbeltoft**, 20. Jan., 7. Marts, 27. Juni og 19. Sept. Heste og Kreaturer.

Aarhus Amt.

- Aarhus**, Mandag Eksportmarked med Kreaturer paa Kvægtorvet Lørdag almindelig Torvedag med Landbrugsprodukter paa Byens Torve. 6. og 29. Jan., 19. Febr., 4., 11. og 18. Marts Heste; 2. April, 6. Maj, 8. Juli, 15. Oktober og 14. Dec. Heste og Kreaturer.
- Bredstrup**, 29. Jan., 4. Maj, 20. Juli og 18. Okt. Heste og Kreaturer.
- Hadsten**, tredje Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Hammel**, sidste Torsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.
- Horsens**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med lev. Kreaturer. 9. og 31. Jan., 21. Febr. samt 6. Marts Heste; 13. og 20. Marts, 3. og 29. April, 13. og 14. Juni, 31. Juli, 27. Sept., 23. Okt. Heste og Kreaturer; 28. Sept. Avlsdyr.
- Odder**, 3. Jan., 16. Febr., 29. Marts, 26. April, 26. Juli, 13. Sept. og 15. Nov. Heste og Kreaturer.
- Silkeborg**, Torvedag hver Lørdag. Første Lørdag i hver Maaned samt 24. April og 26. Sept. Heste og Kreaturer.
- Skanderborg**, Torvedag hver Fredag; første Fredag i hver Maaned samt alle Fredage i Fasten og fra 1. Nov. til Jul med lev. Kreaturer; 9. Jan., 6. og 20. Febr., 5. og 19. Marts. 9. April, 14. Maj, 11. Juni, 23. Juli, 10. Sept., 22. Okt. og 3. Dec. Heste og Kreaturer.
- Tørring**, 20. Febr., 5. April, 7. Maj, 18. Juli, 1. Okt. og 3. Dec. Heste og Kreaturer.

Vejle Amt.

- Brande**, 17. Febr., 1. April, 6. Maj, 26. Juli, 23. Sept. og 15. Nov. Heste og Kreaturer.
- Børkop**, 12. April, 12. Juli, 4. Okt. og 6. Dec. Heste og Kreaturer.
- Egtved**, 29. April og 3. Okt. Heste og Kreaturer.
- Fredericia**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 2. Marts, 1. Maj, 12. Juli og 15. Nov. Heste og Kreaturer.

- Give**, 13. Febr., 12. Marts, 26. April, 8. Juli, 4. Sept., 24. Okt. og 19. Nov. Heste og Kreaturer.
- Kolding**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Eksportmarked med Kreaturer. 11. Jan., 2. og 23. Febr., 8. Marts Heste; 15. og 29. Marts, 25. April, 4. Maj, 17. Juli, 17. Sept. og 11. Okt. Heste og Kreaturer
- Vejle**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Lørdag Levekveg, hver Mandag Eksportmarked med Kreaturer. 10. Jan., 1. og 22. Febr. og 7. Marts Heste; 14. og 28. Marts, 4. og 30. April, 6. Juni, 28. Sept., 25. Okt. Heste og Kreaturer.

Ringkøbing Amt.

- Herning**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag samt alle Markedsdage. 19. Jan., 2. Febr., 2. Marts, 9. April, 11. Maj, 28. Juni, 20. Juli, 30. Aug., 5. Okt., 2. Nov. og 11. Dec. Heste og Kreaturer.
- Holstebro**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag efter Oktobermarkedet indtil Jul med Kreaturer. I Kreaturstaldene hver Mandag Kreaturer. 10. Januar Heste og Kreaturer; 10. Febr. Heste; 13. Marts, 20. April, 4. Maj, 12. Juni, 24. Juli, 9. Sept., 3. Okt. og 16. Nov. Heste og Kreaturer.
- Lemvig**, Torvedag hver Lørdag. 1. April, 11. Juni, 26. Aug., 1. Okt. og 15. Nov. Heste og Kreaturer.
- Ringkøbing**, Torvedag hver Lørdag, 30. Jan. Heste; 25. April, 25. Juli, 27. Aug. og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
- Skern**, 8. Febr., 11. Marts og 12. Nov. Heste og Kreaturer; 27. Juli Heste.
- Struer**, 6. Jan., 27. Marts, 12. Juli, 3. Sept. og 13. Nov. Heste og Kreaturer.
- Vinderup**, 6. Febr., 30. Marts, 30. April, 17. Juli, 1. Okt og 15. Nov. Heste og Kreaturer.

Ribe Amt.

- Bramminge**, Torvedag om Tirsdagen. 1. April, 1. Maj, 29. Juli, 17. Sept. og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
- Brørup**, 4. Marts, 3. Maj og 26. Sept. Heste og Kreaturer.
- Bække**, 8. Maj og 13. Sept. Heste og Kreaturer.
- Esbjerg**, Torvedag hver Lørdag. Hver Onsdag Eksportmarked med Kreaturer. 26. Jan., 26. April og 20. Sept. Heste og Kreaturer.
- Foldingsbro**, 15. Maj og 28. Sept. Heste og Kreaturer.
- Grindsted**, 14. Marts, 25. April, 10. Maj, 26. Juni, 27. Juli, 5. Sept., 8. Okt. og 16. Nov. Heste og Kreaturer.
- Gørding**, 27. April og 5. Okt. Heste og Kreaturer.
- Hejnsvig**, 3. Maj og 21. Sept. Heste og Kreaturer.
- Holsted**, 6. Jan., 11. April, 26. Aug. og 9. Nov. Heste og Kreaturer.

- Lunderskov**, 20. April og 19. Sept. Heste og Kreaturer.
Nørre Nebel, 12. April og 7. Okt. Heste og Kreaturer.
Oksbøl, 22. April og 14. Okt. Heste og Kreaturer.
Ribe, Torvedag hver Lørdag. 30. Jan., 5. Marts, 2., 23. og 30. April, 7. Maj, 11. Juni, 6. Aug., 10. Sept., 8. og 22. Okt. samt 5. og 19. Nov. Heste og Kreaturer.
Varde, Torvedag hver Torsdag. 9. Jan., 1. Febr., 1. og 26. Marts, 23. April, 6. Maj, 6. Juni, 9. og 31. Juli, 12. Sept., 10. Okt., 14. Nov. og 12. Dec. Heste og Kreaturer.
Vejen, 24. April, 28. Juni og 11. Sept. Heste og Kreaturer.
Vejrup, 16. April og 25. Sept. Heste og Kreaturer.
Vorbasse, 6. April, 1. Aug. og 14. Okt. Heste og Kreaturer.
Ølgod, Torvedag hver Onsdag. 20. April, 21. Aug. og 24. Sept. Heste og Kreaturer.

De sønderjydske Landsdele.

Haderslev Amt.

- Agerskov**, 7. Maj og 1. Okt. Heste og Kreaturer.
Branderup, 20. April og 19. Okt. Heste og Kreaturer.
Christiansfeld, 27. April, 4. Maj, 19. og 26. Okt. Heste og Kreaturer.
Gram, 8. Maj og 10. Okt. Heste og Kreaturer.
Haderslev, egentlig hver Mandag Eksportharked med Kreaturer. Hver Mandag Marked med Heste og Kreaturer samt Tirsdagene 2. April, 16. Juli og 24. Sept.; 8. Jan., 4. og 19. Febr. stort Hestemarked, 1. April (Foraarsmarked), 15. Juli (Sommermarked) og 23. Sept. (Efteraarsmarked).
Jels, 17. April og 16. Okt. Heste og Kreaturer.
Over Jersdal, 10. April og 9. Okt. Heste og Kreaturer.
Rødding, 26. April og 17. Okt. Heste og Kreaturer.
Sommersted, 20. April og 14. Sept. Heste og Kreaturer.
Toftlund, 9. Maj og 15. Okt. Heste og Kreaturer.
Vojens, egentlig hver Fredag med Grise og Landbrugsprodukter.

Aabenraa Amt.

- Aabenraa**, egentlig hver Tirsdag Eksportharked med Kreaturer. 6. Febr., 16. Juli og 15. Okt. Heste og Kreaturer; 23. April, 7. og 14. Maj, 22. Okt. og 5. Nov. Kreaturer; 17. Dec. Heste.
Bolderslev, 24. April og 2. Okt. Heste og Kreaturer.
Bov (v. Padborg), 26. April og 24. Sept. Heste og Kreaturer. Hver Fredag med Grise.
Graasten, 9. Maj og 3. Okt. Heste og Kreaturer. Hver Mandag Griseturv.
Hellevad, 1. Maj og 9. Okt. Heste og Kreaturer.

Kliplev, 9. April og 10. Sept. Heste og Kreaturer.
Rødekro, 25. April og 17. Okt. Heste og Kreaturer.
Øster Løgum, 20. April og 21. Sept. Heste og Kreaturer.

Sønderborg Amt.

Bro, 27. April Heste og Kreaturer.
Broager, 23. April og 1. Okt. Heste og Kreaturer.
Dynved, 8. Juni Heste og Kreaturer.
Nordborg, 6. April, 29. Aug. og 8. Okt. Heste og Kreaturer.
Skovby (Als), 27. Sept. Heste og Kreaturer.
Sønderborg, hver Mandag Eksporthandel og Marked med
Kreaturer. Første og tredje Fredag i hver Maaned
Levekvæg. 18. Jan., 25. April og 17. Okt. Heste.
Ullerup (Sundeved), 11. Sept. Heste og Kreaturer.

Tønder Amt.

Arnum, 6. Maj og 2. Okt. Heste og Kreaturer.
Bredebro, 15. April, 6. Maj og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
Bylderup-Bov, 25. April, 1. Aug. og 10. Okt. Heste og Kreaturer.
Højer, 16. April, 1. og 8. Okt. Heste og Kreaturer.
Løgumkloster, 19. Marts, 7. Maj, 11. Juni, 20. Aug. og 22.
Okt. Heste og Kreaturer.
Rabsted, 6. Maj og 21. Okt. Heste og Kreaturer.
Skærbæk, 18. og 25. April, 9. Maj, 26. Sept., 3. og 16. Okt.
Heste og Kreaturer.
Tinglev, 17. April, 1. Maj, 23. Aug. og 16. Okt. Heste og
Kreaturer.
Tønder, egentlig hver Tirsdag Eksporthandel med Kreaturer,
8. Marts, 12. og 26. April, 3., 10. og 17. Maj, 5. Juli,
2. Aug., 6. og 20. Sept., 4., 11., 18. og 25. Okt., 1. og 8.
Nov. Heste og Kreaturer.

Fra Aabenraa By og Amt.

Enhver Landmand

bør bruge

„CERES“
kontrollerede
46 pCt. Foderblanding til Malkekvæg

„CERES“
kontrollerede
Høse- og Kyllingefoderblandinger

„CERES“
Kokusmelasse til Malkekvæg

„CERES“
Majskraffoder til Svin

„CERES“
Hvedeklidmelasse

„CERES“
Korn- og Foderstofforretning - Aktieselskab
Aabenraa.

Den Nordslesvigske Folkebank

Aktieselskab

oprettet 1872

A a b e n r a a

Telefon Nr. 2018 - 2019 - 2020

Aktiekapital og Reserver Kr. 1.635.000

Indlaan modtages til højest Forrentning

Udlaan ydes paa kulante Vilkaar

Alle andre Arter af Bankforretninger udføres

Afdelinger :

Bolderslev ..	Telefon 4	Hjordkær...	Telefon 21
Bovrup.....	Varnæs 56	Krusaa.....	Telefon 516
Felsted.....	Telefon 28	Padborg....	Telefon 333
Hellevad ...	Telefon 13	Rødekro....	Telefon 16
	Varnæs		Telefon 54

KØB KUN Køkkenudstyr — Isenkram
Kaffe- og Spisestel, Glas — hos
Andr. Petersen - Colosseum, Aabenraa. Telf. 800

GRUNDLAGT 1844

A/s **Hoffgaard - Aabenraa**

Hovedafdelinger:

MANUFAKTUR — KONFEKTION — SKOTØJ

LANDBRUGSBØGER — REGNSKABSBOGER
FAGLITTERATUR

PETER N. ANDRESEN

AABENRAA

BOGHANDEL

TELEF. 69

C. C. RODE - AABENRAA

Indehaver: Chr. Rode

Juvelér og Guldsmed

Grundlagt 1885

Storegade 28

Telefon 260

STORT LAGER I GULD-, SØLV-, TIN- OG NIKKELVARER

C. F. ROSENVOLD - AABENRAA

Søndergade 6

SADELMAGER

Telefon 116

Lys - Kraft - Varme

Alle Reparationer udføres

Special Radio-Reparationsværksted

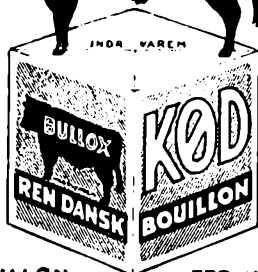
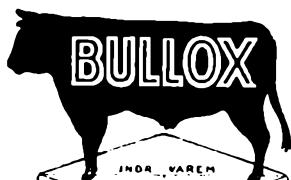
REISSMANN, AABENRAA, STOREGADE

H. P. Niensens Eftfl.

Telefon 488

Autoriseret ved
Aabenraa By
S. A. A. E.
M. S. E.

DANSK KØDEKSTRAKT

BOUILLON

TERNINGER

KONCENTRERET
FRISKT, DANSK
OKSEKØD

Anvendelsen af den betyder
nye Afsætningsmuligheder
for Landbrugets Produkter!

Den danske Kødekstrakt
„BULLOX“ er 100 pCt. ren
Kødekstrakt fremstillet af
friskt, dansk Oksekød —
sundhedskontrolleret som
det Kød, De køber i Butik-
kerne. Derfor er „BULLOX“
den fineste Kødekstrakt, der
overhovedet fremstilles, og
den har en enestaaende Evne
til at give Kraft og Smag til
de Retter, den anvendes til.

„BULLOX“ er dansk
fra først til sidst . . .

BULLOX

A/S Dansk Kødekstrakt Co.

A A B E N R A A

CIMBRIA

TRÆLAST

JERN- og PANDEPLADER

BYGNINGSARTIKLER

MORSØ STØBEGODS

A A B E N R A A

NØRRE CHAUSSE 2

TELEFON 2006 2007 2008

1

A/s Sønderjydsk Frøforsyning

FRØAVL OG FRØHANDEL

Klinkbjerg 1

Aabenraa

Telefon 47

KONTOR - LAGER - RENSERI

Antager Avlere af Kløver-, Græs- og Roefrø. Fordelagtige Vilkaar.
Sælger Markfrø af de bedste i Forsøgene fastslaaede Sorter og
Stammer. - *Samtlige Leveringer underkastes Statsfrøkontrollens
selvirkende Kontrol.*

H. WEBER sen., Mekaniker

Telefon 108

Ramsherred 38, Aabenraa

Telefon 108

SYMASKINER - VAABEN - AMMUNITION - STAALVARER
Grammofonplader og Plader i prima Fabrikater og med sikker Garanti

Direkte Indkøb og Import

fra de største inden- og udenlandske Specialfabriker af
kun fineste verdensberømte Original-Fabrikater

„ALFA“
„DEERING“
„FRAUGDE“
„GODTHAAB“
„SKJOLD“
„RUD SACK“

„J. B. KVÆRNEN“

o. s. v.

Derfor ved direkte
Salg billigste Priser.

Gunstige
Betalingsvilkaar

Dette Varemærke byder Garanti for fineste Originalfabrikater

Kompl. orig. Reservedelslager og dygtige
Montører til Raadighed for Kunderne

HANS BEYER, Aabenraa, Tlf. 73

Maskiner for Landbrug og Industri

NIELS A. NIELSEN & SØN - MALERMESTRE

Telefon 258

AABENRAA

Ramsherred 10

udfører alt til Faget henhørende Arbejde akkurat og smagfuldt til
moderate Priser. Alt udføres kun af bedste Materialer. Stuk fores-
paa Lager, leveres efter Tegning og opsættes.

Forlang Tilbud og Beregning

FARVE- OG TAPETHANDELEN bringes i velvillig Erinding.
Bedste Fabrikater af Gulvolie - Lak og Bonevoks føres.

„UNIONS“s

kontrollerede Foderblanding
til Malkekvæg

Tilberedt under Forsøgslaboratoriets Foderstofkontr.

„UNION“ Korn- og Foderstofimport A/S
Aabenraa. Telefon 85 og 86 Haderslev. Telefon 538 og 539

Anton Nielsen - Aabenraa

SØNDERGADE 7

TELEFON 327

Eneste Special-Hvidevare- og
Udstyrsforretning paa Pladsen

LORENZ HANSEN jr., Aabenraa. Telf. 138 - 139

er altid billigst med: Spisestel - Kaffestel - Isenkram
Køkkenudstyr - Galanteri - Komfurer - Vaskekedler

Køb kun Vejle

Kakkellovne - Komfurer - Vaskekedler - Bygnings-Støbegods — hos

Johs. Paulsen, Aabenraa, Tlf. 50

Gamle Ovne tages i Bytte

JENSEN & LARSEN

SNEDKERMESTRE

Storgade 5 - Aabenraa - Telefon 506

Spisestuer, Soveværelser, Dagligstuer

Der sker noget

hver eneste Dag

Gennem egne Redaktioner og en
Stab af lokale Medarbejdere er
vort Blad i Stand til at bringe
Dem alle de sidste Nyheder —
Der bringes hver Uge Under-
holdnings- og Modestof, Børnenes
Rubrik og Dagens Radio!

Alt om Sporten

*Bestillinger modtages af Post-
væsenet og vore Kontorer*

Bliv Abonnent paa Hejmdal.

Hejmdal

A A B E N R A A

Redaktion - Telf. 330 og 430

Ekspedition - Telf. 32 og 33

Naar De ønsker 1. Klasses Landbrugsmaskiner, henvend Dem saa til Sønderjyllands største og ældste Maskinfirma

DANSK MASKINOPLAG A/S

Jørgen M. Hansen

Aabenraa - Nørreport 3 - Telef. 44, 45

Billigste Priser. Bedste Betalingsbetingelser. Største Garanti
Største Lager i det sydlige Jylland af Reservedele til alle
Slags Landbrugsmaskiner.

Castenskjold Rasmussen

leverer Dem Møbler i bedste Kvalitet. — Indhent Tilbud!

Storetorv.

Aabenraa

Telefon 227

J. THORSMARK

TELF. 673

Ure og Optik - Brillor leveres efter Lægerecept
AABENRAA GRUNDLAGT 1864

HUSK!

at alt i Herrekonfektion, Arbejdstøj og Skotøj til Damer
Herrer og Børn
køber De BEDST
og BILLIGST hos

Christian Jacobsen
Herre Garderobe & Skotøj
SØNDERTORV
TELF. 356 - AABENRAA

C. BORREGAARD NIELSEN

NR. CHAUSSE 9, AABENRAA, TELF. 595. (over for Folkehjem)

Teknisk Forretning

Olie - Remme - Twist - Fedt - Vogns mørelse etc.

Andersen & Christiansen

Magasin du Nord

Aabenraa

●
Vort Princip er fremdeles
det samme, som det
har været i 38 Aar

de bedste Varer
til den billigste Pris!

HARALD BO BOJESENS BOGHANDEL

Bøger - Papir

Kunst - Musikalier

Foto - Bodbinderi

TELEFON 352

AABENRAA

Læser De

de nordslesvigske Landhforeningers og Sønderjydske
Mejeriforenings Organ

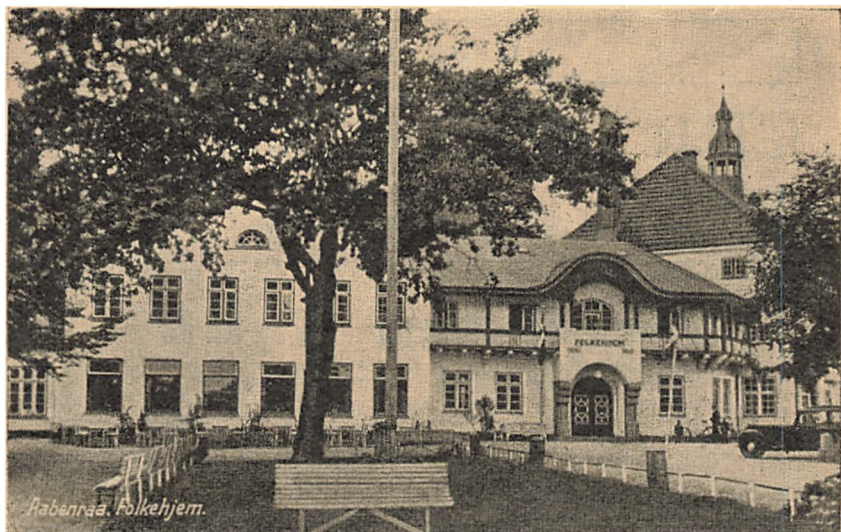
Nordslesvigsk Landbrugs- og Mejeri-Tidende?

Ellers bestil det hos Posten eller gennem Deres
Landhforening.

Landbrugets bedste Annonceorgan!

J. P. Junggreens Cigarer

... bedst kendt og kendt som bedst

Telefon 148

Folkehjem, Aabenraa
Hotel - Restaurant

Telefon 149

Folkehjem er det billigste Hotel
 Folkehjem er Landboernes Hotel
 Folkehjem er Danskhedens Hotel
 Folkehjem er Byens Hotel —

Hyggelige Lokaler for Selskaber
 paa indtil 400 Personer
 — 1. Klasses Køkken —

ALLE BØR HANDLE HOS

PETER JESSEN

Konfektions- og Manufakturforretning
 AABENRAA Telef. 76 og 77

Special-Afdeling i Herrekonfektion Storegade 19

... der købes bedst og billigst

TEMPO

ved CHR. JENSEN
 Nørreport 13 - Telefon 844

ALT I

RADIO OG TILBEHØR

Reparationer udføres!

Graasten.

CHR. THIELSEN, Graasten

Telefon 44

Telefon 44

ISENKRAM - KØKKENUDSTYR - VÆRKTØJ

Graasten Bank

TELEFONER 3115 - 3116 - 3117

med Afdelinger i Padborg, Krusaa, Bovrup,
Kliplev, Holbøl, Felsted og Ullerup

Udfører alle Bankforretninger

MAGASIN DU NORD

Alfred Johansen

Telefon 74

GRAASTEN

Telefon 74

HJØRNET AF NYGADE OG A. D. JØRGENSENSGADE

GRAASTEN BOGTRYKKERI

A. Ritscher - Telefon 43

*anbefaler sig med alt til Faget henhørende i smuk
og korrekt Udførelse til moderate Priser* ---

V. Uldalls Efterf. - Graasten

TELEFON 90

MANUFAKTURFORRETNING

Specialitet: Sengeudstyr og Hvidevarer
Stort Udvalg i Tricotage og Arbejdstøj

N. C. BOCK

Graasten Bog- og Papirhandel

Bogbinderi - Indramning af Billeder

.....
C. C. Biehl - Graasten

Papir engros - Bogtrykkeri

Specialitet: Prospektkort og
Turistbrochurer.

.....
S ø n d e r b o r g .

Folkebanken for Als og Sundeved

S ø n d e r b o r g

Aktiekapital og Reserve 1.350.000,—

Holdbare Habitter
Herre Hus
Holger Hollensen!

HELMER & JØRGENSEN

S Ø N D E R B O R G

N O R D B O R G

Bedste og billigste Indkøbssted for Manufakturvarer
Konfektion, Udstyr. Herre- og Drengbeklædning

STØRSTE UDVALG

STØRSTE UDVALG

J. N. MAILAND - VINHANDEL

Telefon 11

SØNDERBORG

Telefon 11

Forlang overalt den gode, velsmagende

Mailands „Gammel-Rom“

Agt paa Etiketten og Firmaet!

Vær moderne

KØB I

Magasin du Nord

Jørgen Andersen

Sønderborg

Axel Helmer

Telefon 77

Sønderborg

Telefon 777

Isenkram - Husholdningsartikler - Værktøj
en detail Vejle Støbegods en gros

J. Lauritzen - Sønderborg

TELEFON 540

Cykler, Symaskiner, Skrivemaskiner

Barnevogne Reparationsværksted

Als Husholdningsskole

pr. Sønderborg

5 og 3 Maaneders Kursus Sommer og Vinter.

Amtsunderstøttelse kan søges.

Korte Kursus i September og Marts.

Forlang Tilbud.

KØB KUN DET BEDSTE FRØ!

Roe-, Kløverfrø, Græsfrø og Sædekorn

faas til moderate Priser hos

Alsisk Frøavl, Aktieselskab

Sønderborg - Telefon 18

Alle vore Forsendelser til Foraaret staar under selv-
virkende Kontrol af Statsfrøkontrollen i København.

Paulidelige Avlere antages.

Smyk Deres Hjem med dansk Kunst!

Største Udvalg i Festgaver, Billeder, Kunstgenstande i Porcellæn,
Keramik og Fajance - Kgl. Porcellæn - Nyheder i gode Bøger,
Salmebøger - Skrivemaskiner - Kontormøbler

Agentur for Kgl. Pianofabrik Hornung & Møller, København

Andreas Clausens Bog- og Kunsthandel, Sønderborg. Telefon 387

Nørherredhus

FORSAMLINGSHUS OG HOTEL

Gode Værelser - Flink Betjening.

Hyggeelig Sal til store og mindre Sammenkomster

JØRGEN OTSEN'S BOGTRYKKERI

SØNDERBORG

KASTANIEALLE 17 TELEFON Nr. 69

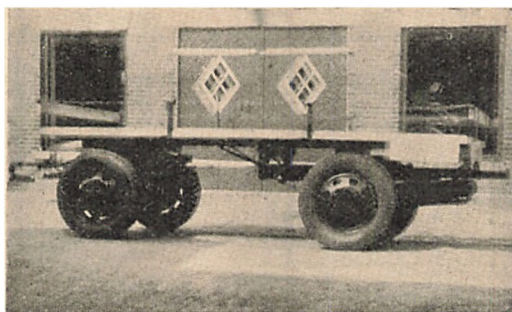
Løgumkloster.

Dansk Børneblad Oplysende og underholdende UGEBLAD FOR BØRN —

Redigeret af Overlærer Holger Skovmand, Løgumkloster
Bestilles i Konrad Jørgensens Bogtrykkeri, Kolding. Pris 1,50 Kr. pr.
Kvartal plus. Porto. — Nye tiltrædende Holdere faar paa Førlangende
det smukke JULENUMMER GRATIS, saa langt Oplaget rækker.

Kolonial, Konserves, Vin, Spirituosa, Cigarer, Tobak
købes hos
H. BLAABJERG, Løgumkloster
TELEFON 95

Jenny Evardsens Boghandel, Løgumkloster. Telefon 57
Alt i Skøn- og Faglitteratur, Billeder, Keramik,
Fotoartikler. — Fyldepenne i stort Udvalg.

Chr. Madsen,

Indeh.:
Anton Madsen,
Vognbyggeri,
Løgumkloster

Omlægning af
Gummi udføres
med Garanti —
Al Reparation
udføres hurtigst

Lager af Luksus- og Arbejvsogve. Mælkeogve med Gummihjul
leveres i alle Størrelser.

JULEGAVEN

købes selvfølgelig bedst i Specialforretningen. Vi har det store Ud-
valg til konkurrencedygtige Priser. Specialforretningen med Kvalitetsvarer
Isenkræmmer Helge Lorentsen, Løgumkloster. Telef. 28

Fodtøj - Lædervarer

Det største Udvalg i Lædervarer. Reparationer udføres hurtigt og solidt.
Skomagermester Peter Hansen, Handelshuset, Markedspladsen.

Løgumkloster Kvægrensningsmidler

Løgumkloster Kvægrensningspulver

Vaskepulver, Strøpulver, Vaskeessens

Løgumkloster Apotek. J. Kjems. Telefon 6.

DET STØRSTE UDVALG i Cigarer og Tobakker!

Tørre og velplejede Varer finder De altid i

Hans Jørgensens Cigarforretning

Markedsgade. Lige overfor Rutebilpladsen

Alt til Vask og Rengøring!

Toiletartikler. Mange fikse Smaating til Julen

TATOL - UDSALGET, Markedspladsen.

Vil Du ha' noget godt for Maven

kom ned til mig i Østergade

Slagtermester Chr. Cornelsen, Løgumkloster. Telef. 55

TIL JULEN

anbefales: Cykler, Symaskiner, Støvsugere.
Barnevogne. Bubbykler. En god Dynamo-
lygte er altid en god Julegave. — **Alle Reservedele** **haves paa Lager**

KNUD LARSENS CYKLEHANDEL, Løgumkloster, Telef. 171

Husk Julehefter, Lommebøger, Almanakker, største

Udvalg i nye Bøger, Kontorartikler og Keramik

Løgumkloster Boghandel v. Gunner Nissen. Tlf. 78.

Min Bagerforretning

ved Rutebilstationen
bringes i velvillig Erindring —

CHR. IVERSEN

Manufaktur - Senge-Udstyr - Tricotage

Dame- og Herre-Konfektion

Conrad Langwadt, Løgumkloster. Telf. 32

Daglig friskt Morgenbrød

Alt i Wienerbrød og Konditorkager

Bager C. A. Andersen. Telefon 87

Min Entreprenørvirksomhed bringes i velv. Erindring
Alt Kloak-, Drænings- og
Afvandingsarbejde paatages. — HERMAN JENSEN, Løgumkloster.

Skomagermester Laur. Hybschmann, Markledgade,
bringes i velvillig Erindring. Reparation. Hurtig og reel Betjening.

Conr. Hvids Tømmerforretning
bringes i velvillig Erindring. TELEFON 177

Duco-Lakering af Biler!

Johann Jeppesen, Løgumkloster. Telefon 162

Kolonial og Delikatesser! Byens bedste Kaffe!
købes hos *Vilhelm Pedersen*, Østergade, Telefon 110

Bygmestre Brdr. Jensen, Løgumkloster,
TELEFON 178 bringes i velvillig Erindring.

Min Skrædderforretning

i Vindmøllegade bringes i velvillig Erindring

RUDOLF PRASSE, Løgumkloster.

HOTEL LØGUMKLOSTER

Telefon 26 (Hotel St. Hamborg) Byens største Hotel!
Stor Sal! Hyggelige Værelser! God Staldplads!

Møbler i største Udvalg:

Soveværelser, Spisestuer, Dagligstuer, Gulvtæpper, Møbelstoffer, mange
Smaaemøbler. Alt fremvises gerne uden Købetvang. Se vore Udstillinger.
M. JEPSEN & SØN, Sadelmager- og Møbelforretning,
Vestergade 20 - Allegade 75 Telefon Løgumkloster 74.

ALT I BLOMSTER, Grøntsager og Frugter faas hos
Gartner A. Erichsen, Løgumgaard,
og min Forretning i Markedsgade i Løgumkloster. Telef. 28 og 131u.

W. Matthies - Byggeforretning
Løgumkloster Spec.: Restaurering af Kirker. Telefon 175.

J. C. HØRLØCK - LØGUMKLOSTER
Telefon 77. Grundlagt 1847.
Største og ældste Forretning i Ure, Solvvarer og Brillor

Smede- og Maskinforretning

ALT I SANITETSANLÆG!

Lorens Lausen, Telefon 72.

L Ø G U M K L O S T E R B A N K

Aktieselskab

Kontortid: 9—12 og 2—4. Lørdag: 9—12. Telefon 18

ALLE BANKFORRETNINGER UDFØRES

TRYKSAGER

LEVERES BILLIGST

gennem

HEJMDALS KONTOR - LØGUMKLOSTER

TELEFON 99

Tinglev.

Hotel Tinglevhus Telf. Tinglev 4014.

Th. Th. Nielsen - Tinglev - Telf. 4005

Bankkonto: Tønder Landmandsbank.

Kunstgødning.

Korn og Foderstoffer.

Kulhandel.

TRYKSAGER

LEVERES BILLIGST

GENNEM

HEJMDALS KONTOR, TINGLEV

Telefon 4004

Tønder.

NICOLAI SVENDSEN

Aarets Julebog:

Tiende Februar

Livsbilleder fra Sønderjylland i Genforeningsaaret 1920

●
Udgivet af:

*Nicolai Svendsen og
Svend Thorsen.*

Pris: 3,75 Kr

Faas i alle Boglader

RADIO-RARMUSSEN, Tønder

Østergade 13 - Telefon 117

Hans Matthiesen, Vesterg. 5, Tønder

Telefon 33+

Kolonial- og Delikatesseforretning

J. N. JEFSEN, STOREGADE 5, TØNDER

TELEFON 341

Bøger, Papir, Kunst. Anbefaler alt i Skøn- og Faglitteratur

Manufakturvarer, bedst, billigst!

Ehm Christensen, Tønder.

Storegade 12

Telefon 143

P. KJÆR - Urmager og Optiker

Tønder, Vestergade. Telefon 6.

Anbetaler min Cykleforretning!

Reparationsværksted for Biler og Motorcykler.

Skolekørsel!

C. F. Delà, Tønder. Telefon 396

J. N. HANSEN

Tønder Amts førende Ur-, Optik- og Guldmedeforretning

Torvet - Telef. 232

Asmus Matthiesen, Tønder

Vestergade

Telefon 446

Kolonialvarer - Delikatesser - Tobak - Cigarer

H. Outzen, Tønder, Vestergade 57.

TELEFON 81

Største Møbellager paa Pladsen. Billigste Priser

Husk Vestergade 10!

Billigste Indkøbssted i Fotoartikler og Lædervarer.

W. Chr. Timm, Tønder, Vestergade 10. Telf. 152

Toftlund.

Thomas Bojsen - „Frem“

Branderup. Telefon 1

Kolonial-, Korn- og Foderstofforretning

Hagelskade-Forsikrings-Foreningen
for Nordslesvig

(Oprettet 1875) Reservekapitalen ca. 101.000 Kr.
Indmeldelse modtages af Tillidsmændene, Kredsformændene og Forretningsfører, *Dir. Andersen*, Toftlund. Tlf. 28

AGERSKOV URMAGERFORRETNING

v. O. Nissen. Telefon 16

anbefaler alt i Ure, Guld- og Sølvvarer. Alt i Brillor

Haderslev.

Sparekassen for Haderslev Byes Omegn

(Hjørnet Gravene-Nørregade)

*modtager Indskud til højeste Forrentning paa Folio.
Indlaan paa Opsigelse.*

Afdeling „Egne Hjem“. Afdeling for Skolesparekasser
Som Gaver ved Hjemmets Fester (Daab, Fødselsdag og
Konfirmation) anbefales Sparekassebøger i Pragtbind

Den overalt meget yndede

DAN-MARGARINE

bør spises af alle —

Margarinefabrikken „NORDSLESVIG“
Haderslev Telefon 744

Paul Christiansen & Søn

Haderslev

Bygningsartikler

Tlf. 70, 71

Henrik Sørensen

Jomfrustien, Haderslev. Telefon 271.

Kolonial - Kaffe - Konserves - Sydfrugter

BedsteVarer - Billigste Pris.

H. O. Knudsen

1. Klasses Skotøjsreparationsværksted

Jomfrustien 2 — Haderslev

Waldemar Schmidt, Haderslev

Nørregade 1

Telefon 16

Byens ældste og største Specialforretning i

HERRE- og DRENGEKONFEKTION

Sønderjyllands største Lager at

RADIOMATERIALE

en gros. Elektr. Artikler og Grammofonplader. en detail

1. Klasses FOTO-AFDELING

RADIOMAGASINET

E. Rasmussen

Haderslev Nørregade Telf. 1083

Reserveret

CARL NIELSEN, BOGHANDEL

Telefon 371

Haderslev

Nørregade 25

Grundlagt 1765

Michael Hansen, Haderslev

Nørregade 38

Telefon 415 - 416

JERN, STAAL og BYGNINGSARTIKLER

Oluf Thielst - Haderslev. Tlf. 165

Mark- og Roefrø. Kunstgødning.
Gødningskalk. Høstbindegarn. Kolonialvarer.

Ole Jensens Bageri

Gaaskærgade - Telefon 670

.... ANBEFALES!

O. P. OLLING, Glarmester, Haderslev

Storegade 23 — Telefon 389

Eget Glassliberi :: Billedindramning

HANSEN & CHRISTIANSEN

HADERSLEV

KOLONIALVARER en gros

Cigarer, Cigarillos og alle Slags Tobak
fra BRØDR. BRAUN, København

Telegram - Adresse:

„ARIMO“

Telefoner

329 & 330

Vare-

mærke

Alpina

PETER HENNINGSEN

Haderslev. Telefon 169

Ure. Guld- og Sølvvarer!

Naar De vil

spare Penge

BØR DE KØBE DERES

Manufakturvarer, Kønfektion, Tricotage, Skotøj

hos

A. Hundevadt - Haderslev

Harmonien ●

HADERSLEV

P. HANSEN

anbefaler sine hyggelige
Selskabslokaler til større
og mindre Selskaber —

1. Kl. Køkken og Betjening

MICHELSEN & JACOBI

Haderslev

(Peter Orbesen)

Telefon 221

Manufakturvarer

Dame- og Børne-Kønfektion

Herre- og Dreng-Kønfektion

Skotøj

TÆPPER — GARDINER — SENGEUDSTYR

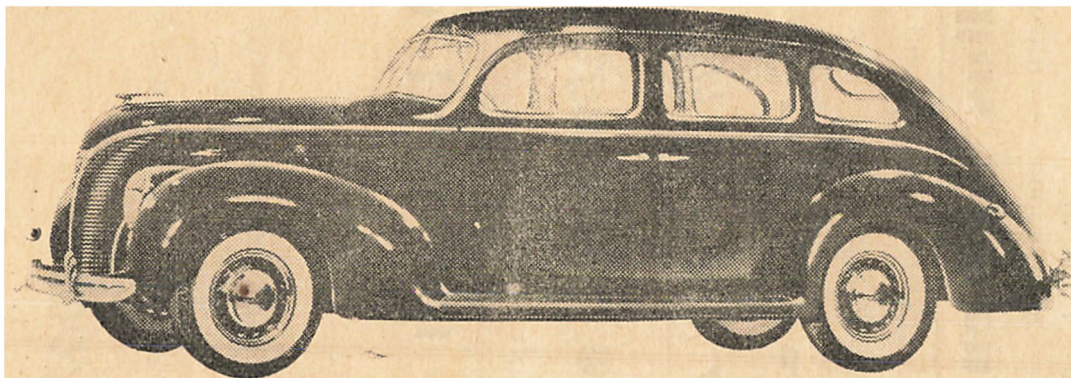
Julius Nielsen - Vojens

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning

Trælasthandel

Telefon 31

Telefon 31

Det er uforsvarligt

at eksperimentere med Reparation af Deres Vogn.

Lige gyldigt om stor eller lille Reparation vil De hos os opnaa den bedste Service.

Lad os forlænge Deres Vogns Levetid.

Svend Wæver

Haderslev

Telf. 475 - 775 - 1075

Aabenraa

Telf. 8 - 359

Graasten

Telf. 190

Rødding.

A. J. Marcussen :: Rødding

Urmager- og Guldsmedeforretning

Grundlagt 1844

Barber- og Frisør-Salon „Sanitær“

Rødding anbefales

NB. Kun for Herrer.

Indeh. E. Christensen.

H. CHR. ANDERSEN, RØDDING. Telef. 68

Bog- og Papirhandel - Bogbinderi

Stort Udvalg i Billeder.

Fotoartikler

TRYKSAGER leveres billigst gennem

Hejmdals Kontor, Rødding. Telefon 101

RØDDING HØJSKOLE

Rødding St. - Sønderjylland.

Karleskole: November - Marts. Pigeskole: Maj - Juli.
Delingsføreruddannelse ved Frede Hansen.

Skoleplan sendes.

HANS LUND

RØDDING TØMMERHANDEL

CHR. J. RAVN - TELEFON 49

anbefaler: Tommer, Brædder, Kalk, Cement, Tagpap, Søm, Jernvinduer,
Jernbjælker, Jerntag, Tagsten, Bølge-Skifer, Diagonal-Skifer, Drænrør.
KAKKELOVNE - KOMFURER - KUL - KØKS - BRIKETTER

R Ø D D I N G B A N K

Bankens Aktiekapital	211.000 Kr.
Bankens Reserver	75.000 Kr.
alt	286.000 Kr.

hæfter til Sikkerhed for Kundernes Indskud

Rødding Bank er Egnens Bank, og gennem
den kommer Egnens Penge Egnen til Gode

Vestkystens Kiosk

Rødning — Telefon 94

aaben fra Kl. 8 Morgen til Kl. 10 Aften, fører alle kendte
Ugeblade og Dagblade. Husk Søndagsavisen.

HANS JUHL - RØDDING, Telef. 20

Møbelsnedkeri — Møbelmagasin

Lager af Ligkister. Alt Bygningsarbejde udføres.

Rødning Møbelmagasin

Stort Lager af Møbler for alle Hjem

Ligkister paa Lager

S. A. SØRENSEN, Snedkermester. Telefon 27.

Spare- og Laanekassen for Frøs og Kalvslund Herreder

Stiftet 1872

Rødning

Telefon 36

Alle Sparekasseforretninger udføres.

Sikker Pengeanbringelse.

Midt i Byens Hjerte:

Niels Christophersen, Kolonialhandel

Telefon 92

Rødning

Torvet

Største Udvalg i alt indenfor Branchen. — Varerne bringes overalt.

Bedst og billigst.

Rødning Andels-Slagteri

anbefaler Indkøb i Udsalgene i

Rødning og

Gram

Telefon 9

Telefon 75

HOTEL RØDDING

Rødning Telefon 4

Mads Christophersen.

RØDDING ANDELSMEJERI

fører altid 1. Klasse

*Børnemælk - pasteuriseret Mælk
samt Fløde, Kærnemælk og Smør*

Henvend Dem til Mejeriets Udsalgsvogne
eller dets Udsalg paa Kongevej -

Skodborg.

Skodborg Spare- og Laanekasse

Indskudskapital.....1 Million Kr.

Reservefonds.....125,000,00 Kr.

Sikreste Kapitalanbringelse!

Skodborg Korn- og Foderstofforretning ^{A/s}

Telefon Nr. 4

Korn. Foderstoffer. Kunstgødning.

Gram – Gramby.

Ved Indkøb forlang da **Gram Tæpper**
Føres i alle større Manufakturforretninger.

Gram Tæppefabrik

GRAM TEGLVÆRK

anbefaler sine

Drænsrør og Mursten.

Gram Hotel - Gram. Telf. 22

Hyggelige Lokaler. God Staldplads. God Betjening.
Moderate Priser. Luksusbil til Leje! Rasm. Andersen.

Gramby Bank ^{A/S} ~ Gram

Aktiekapital 275.000 Kr.

anbefaler sig med alle Bankforretninger

BENYT

MOMMARK - FÆRGEN

Hurtigste og billigste Forbindelse
mellem Øerne og Sønderjylland.

A/S H. Matzen

●
KNABROSTRÆDE
20

KØBENHAVN K.

TELEGRAM-ADR.:
CLICHEMATZEN

TELEFON: 7057 - 7456 - 11,900 og STAT 74

Leverandør til Sprogforeningens Almanak

Clicheer og Stereotypier
i fineste Udførelse og til billige Priser

NOTITSER :

A/S H. C. MØLLER'S

SÆBEFABRIK
& OLIEMØLLE

GRUNDLA GT 1829

LINOLIE - FERNIS

HØRFRØKAGER

BLØDE SÆBER

GLYCERIN

A A R H U S

